

UNDERDÅNIGT UTLÅTANDE

MED

FÖRSLAG

TILL

FÖRORDNINGAR ANGÅENDE SKATTEFRI SPRIT SAMT VISSA ALKOHOLHALTIGA PREPARAT

M. M.

AVGIVET DEN 5 MARS 1917

AV

KUNGL. KONTROLLSTYRELSEN.

STOCKHOLM 1917

ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-A.-B.

TILL KONUNGEN.

Genom nådig remiss den 14 januari 1916 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt kontrollstyrelsen att avgiva underdånigt utlåtande över en av kommerskollegium med skrivelse den 21 april 1915 till Eders Kungl.

Maj:t överlämnad utredning angående åtgärder för främjande av sulfitsprittillverkningen.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t genom nådig remiss den 22 februari 1916 anbefallt kontrollstyrelsen att efter hörande av överståthållarämbetet och samtliga Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i länen avgiva underdånigt utlåtande över ett av nykterhetskommittén med skrivelse den 31 januari 1916 avgivet betänkande med förslag till förordning angående tillhandahållande av skattefri sprit samt alkoholhaltiga varor för andra ändamål än förtäring m. m.

På grund av sistberörda remiss anmodade kontrollstyrelsen överståthållarämbetet och samtliga Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande att till styrelsen inkomma med yttrande över nykterhetskommitténs berörda betänkande och förslag. Sedan de begärda yttrandena inkommit, hava desamma inom kontrollstyrelsen sammanställts på sätt framgår av bilaga A. vid detta utlåtande.

I underdånig skrivelse den 30 juni 1916 hade kontrollstyrelsen hemställt om bemyndigande för styrelsen att vid behandlingen av de frågor, som avsågos i ovan omförmälda remisser av den 14 januari och den 22 februari 1916, såsom sakkunniga tillkalla högst fyra personer och lämnade Eders Kungl. Maj:t kontrollstyrelsen det begärda bemyndigandet genom nådigt brev den 3 juli 1916.

På grund härav har kontrollstyrelsen den 25 augusti 1916 för behandlingen av ovan omförmälda frågor såsom sakkunniga tillkallat ingenjören Gösta Ekström, ledamoten av riksdagens första kammare, förlikningsmannen Svante Herman Kvarnzelius, sekreteraren i socialstyrelsen Johan Arthur Erhard Molin samt direktören Knut Sundblad.

Med finansdepartementets ämbetsskrivelse den 12 juli 1916 har för den åtgärd, kontrollstyrelsen kunde finna omständigheterna föranleda, till styrelsen överlämnats vissa utrikesdepartementet tillhandakomna handlingar angående en av kemikern E. Simonsen uppfunnen ny metod för denaturering av sprit.

Genom nådigt beslut den 30 juni 1916 har Eders Kungl. Maj:t till kontrollstyrelsen för att tagas under övervägande vid avgivandet av det genom ovan omförmälda remiss den 22 februari 1916 infordrade utlåtande överlämnat en av aktiebolaget Läkin gjord framställning om tillstånd att för tillverkning av antiseptiska preparatet Läkin denaturera brännvin med en blandning av isättika och ättiketer.

Under utredningens fortgång har Eders Kungl. Maj:t vidare till kontrollstyrelsen remitterat dels generaltullstyrelsens den 7 november

1916 avgivna underdåniga utlåtande över kommerskollegii ovan omförmälda utredning dels ock från kungl. automobilklubben, svenska motokulturföreningen samt Harald Gustafsson, Stockholm, inkomna yttranden i sulfitspritfrågan.

Därjämte har kontrollstyrelsen anmodat dels svenska cellulosaföreningen dels aktiebolaget Scania-Vabis, Södertälje, att inkomma med yttranden över ej mindre kommerskollegii utredning och förslag än även nykterhetskommitténs betänkande med förslag; och hava dylika yttranden avgivits av svenska cellulosaföreningen den 7 oktober 1916 samt av aktiebolaget Scania-Vabis den 30 november 1916.

Kontrollstyrelsen får härmed överlämna underdånigt utlåtande, innehållande

dels förslag till förordning angående skattefri sprit,
 förslag till förordning angående vissa alkoholhaltiga preparat,
 förslag till förordning om ändrad lydelse av 2, 12, 13, 21 och 24 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin,

förslag till förordning om ändrad lydelse av 1, 20 och 26 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin, samt
 förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel,

dels motiv till förenämnda författningsförslag,

dels ock utdrag ur protokoll vid styrelsens sammanträde den 5 mars 1917 utvisande dels de i ärendet tillkallade sakkunniges yttranden, dels ock två ledamöters skiljaktiga mening.

Kontrollstyrelsen får därjämte föreslå *dels* att, där restitution av tillverkningskatt skall äga rum för beskattad sprit, som inköpes av statens sprithandels-kommission, restitutionen må utgå direkt ur brännvinstillverkningskattemedlen, *dels ock* att sådant tillägg göres till kungörelsen den 31 januari 1908 angående restitution av brännvinstillverkningskatt vid utförsel ur riket av brännvin, att denna kungörelse icke har avseende på finkelolja.

Enligt gällande denatureringsförordning har staten haft vissa kostnader för denatureringen, nämligen arvoden för denatureringskontrollanter och denatureringsvittnen. Ifrågavarande kostnader hava bestritts av sjunde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag för kontroll å tillverknings-

avgifter och uppgingo för år 1915 till sammanlagt 20,394 kronor 62 öre. Vid ett genomförande av ovannämnda förslag till förordning angående skattefri sprit skulle dessa kostnader bortfalla, enär kostnaderna för denatureringen skulle komma att bestridas av behållningen på den föreslagna sprithandelskommissionens affärsrörelse.

Med hänsyn till de nya uppgifter, som enligt förslagen skulle komma att åligga kontrollstyrelsen, torde det vara erforderligt att, om förslagen genomförs, kontrollstyrelsens arbetskrafter förstärkas med dels en särskild föredragande för kontrollen över tillhandahållandet av skattefri sprit och vissa alkoholhaltiga preparat, dels biträdande tjänstemän. Kontrollstyrelsen torde framdeles, därest anledning därtill då föreligger, få tillfälle att avgiva förslag beträffande ifrågavarande förstärkning av arbetskrafterna.

Remisshandlingarna återgå härjämte.

Stockholm den 5 mars 1917.

Underdånigst

FREDRIK ZETHELIUS.

G. B. Lagergren.

Ernst Envall.

Einar J:son Thulin.

Förslag
till
förordning angående skattefri sprit.

I. Tillhandahållande av skattefri sprit.

1 §.

Utan hinder av vad är stadgat angående försäljning av brännvin må ej mindre sprit försäljas till statens sprithandelskommission än även sådan sprit, varför frihet från tillverkningskatt åtnjutes eller beträffande vilken dylik skatt restituerats (*skattefri sprit*), tillhandahållas på sätt i denna förordning anges.

2 §.

Skattefri sprit må av tillverkaren ej försäljas inom riket till annan än sprithandelskommissionen. I övrigt må försäljning av sådan sprit, där försäljningen ej sker tvångsvis, utövas allenast av sprithandelskommissionen och av densamma antagna återförsäljare.

Tillverkare av skattefri sprit, som önskar att i egen rörelse använda dylik av honom tillverkad sprit, må under villkor, som trygga mot missbruk av spriten till förtäring, av kontrollstyrelsen lämnas tillstånd därtill.

3 §.

Sprithandelskommissionen, som står under kontrollstyrelsens in-seende, har till uppgift att bereda allmänheten tillgång till billig, skattefri sprit på sätt, som tillika är ägnat att förekomma missbruk av spriten

samt lämna tillverkaren skälig vinst. Närmare bestämmelser om kommissionens sammansättning och verksamhet meddelas av Kungl. Maj:t.

4 §.

Av sprithandelskommissionen må ej utlämnas sprit, som icke är behörigen denaturerad; dock må, där fullt betryggande åtgärder mot missbruk finnas vidtagna, till statens krutbruk och ammunitionsfabriker ävensom till sjukhus, laboratorier och museer utlämnas sprit, som icke blivit denaturerad.

5 §.

Denaturering av sprit skall verkställas genom kontrollstyrelsens försorg. Härvid åligger det kontrollstyrelsen tillse:

1) att den denaturerade spriten erhåller sådana egenskaper, som såvitt möjligt göra den oanvändbar till förtäring,

2) att spriten ej kan göras användbar till förtäring genom utspädning, vanlig destillering eller annan enkel behandling, som ej kräver särskild sakkunskap, samt

3) att spriten ej kan medföra fara för ohälsa, då den med behörig varsamhet användes till annat ändamål än förtäring.

Där genom särskilda kontroll- eller andra åtgärder ökad trygghet mot missbruk kan vinnas, må de i 1) och 2) angivna fordringar i motsvarande mån eftergivnas.

Kontrollstyrelsen bör, allt efter det särskilda ändamål, för vilket spriten är avsedd, tillämpa sådan denatureringsmetod, som, på samma gång den tillfredsställer de i 1)—3) angivna fordringar, medför minsta möjliga olägenhet vid spritens användande.

6 §.

Därest på visst sätt denaturerad sprit är av beskaffenhet att medföra fara för ohälsa, om den användes till förtäring, åligger det säljare tillse, att detta på ett i ögonen fallande sätt är angivet å varje kärl, vari spriten vid försäljning utlämnas.

7 §.

Sprit, som denaturerats på sådant sätt, att kontrollstyrelsen finner den kunna med behörig trygghet mot missbruk utlämnas till allmänt

bruk för hushålls- och andra ändamål (*hushållssprit*) eller till användning såsom drivmedel för motorer (*motorsprit*), må av sprithandelskommissionen utlämnas till återförsäljare.

8 §.

Till återförsäljare av hushålls- eller motorsprit må sprithandelskommissionen ej antaga annan än den, som är berättigad att idka handel samt gjort sig känd för ordentlighet och pålitlighet och jämväl i övrigt kan anses skickad att bedriva försäljningen så, att missbruk av spriten förekommes.

Om antagande av återförsäljare ävensom om upphörande av försäljningsrätten för sådan skall sprithandelskommissionen ofördröjligen underrätta såväl Kungl. Maj:ts befallningshavande som ock vederbörande polismyndighet och nykterhetsnämnd.

9 §.

Hushålls- eller motorsprit må av återförsäljare ej utlämnas till

- 1) person under 15 år,
- 2) person, som är synbart berörd av starka drycker, eller
- 3) person, vars befattning med spriten återförsäljaren på grund av meddelande från polismyndighet eller nykterhetsnämnd eller eljest har skälig anledning antaga kommer att leda till missbruk.

10 §.

Hushålls- eller motorsprit må av återförsäljare ej utlämnas annorledes än mot skriftlig rekvisition, som skall innehålla uppgift å den myckenhet och det slag av sprit, som önskas, samt förbindelse för köparen att tillse, att spriten ej användes till förtäring. Sådan rekvisition skall vara daterad och försedd med köparens egenhändiga underskrift.

I fråga om motorsprit skall tillika i rekvisitionen på sätt, som medger identifiering, angivas den eller de motorer, för vilka spriten är avsedd.

11 §.

Vid försäljning må av hushållssprit ej utlämnas mindre än $\frac{1}{3}$ liter eller av motorsprit mindre än 10 liter. Dock må till innehavare av

motorfordon eller motorfartyg, som under färd behöver förnya sitt förråd av motorsprit, sådan sprit utlämnas jämväl i mindre myckenhet.

12 §.

Återförsäljare av hushålls- eller motorsprit åligger att enligt formulär, som fastställs av kontrollstyrelsen, föra försäljningsbok, utvisande, när och till vem försäljning ägt rum, samt den försålda varans art och myckenhet. Vid försäljningsboken skola såsom bilagor fogas köparnas rekvisitioner.

Försäljningsbok jämte därtill hörande rekvisitioner skall av återförsäljaren förvaras under minst två år efter den sista i boken antecknade försäljningen. Sådan bok jämte rekvisitioner skall hållas tillgänglig för kontrollstyrelsen och dess tjänstemän ävensom för vederbörande polismyndighet och nykterhetsnämnd.

13 §.

Om hushålls- eller motorsprit genom denaturering bibringas sådana egenskaper, att dess användning till förtäring måste anses utesluten, må kontrollstyrelsen med hänsyn till sådan sprit medgiva befrielse från iakttagandet av bestämmelserna i 10, 11 och 12 §§.

14 §.

Det åligger återförsäljare av hushålls- eller motorsprit tillse, att kärl, vari sådan sprit utlämnas vid försäljning, är försett med etikett, innehållande uppgift å återförsäljarens firma och varans art, varning att använda spriten till förtäring samt erinran om det straffansvar, som är stadgat för olovligt förfarande med densamma. Närmare föreskrifter om etikettens innehåll ävensom, där så finnes påkallat, bestämmelser om dess utseende och anbringande meddelas av kontrollstyrelsen.

15 §.

Andra slag av skattefri sprit än hushålls- eller motorsprit må, utan rubbning av vad i 2 § sägs om försäljningsrätt för tillverkare, tillhandahållas allenast av sprithandelskommissionen. Till vilka avnämare och under vilka villkor sådan sprit må försäljas, bestämmes av kontrollstyrelsen.

16 §.

Köpare av sprit är skyldig förvara densamma på sådant sätt, att missbruk av spriten såvitt möjligt förebygges. Har kontrollstyrelsen i avseende å visst slag av sprit föreskrivit särskild åtgärd till förekommande av missbruk, är köparen pliktig att ställa sig sådan föreskrift till efterrättelse samt underkasta sig den tillsyn, som kontrollstyrelsen med hänsyn därtill kan finna anledning anordna.

17 §.

Ej må någon tillhandagå annan med anskaffande av sprit, där han har skäligen anledning antaga, att missbruk av spriten kommer att äga rum.

18 §.

Polismyndighet eller nykterhetsnämnd, som finner, att någon använder skattefri sprit till förtäring, åligger att därom lämna meddelande till den eller dem, hos vilka personen ifråga kan antagas förse sig med sådan sprit, ävensom till sprithandelskommissionen.

19 §.

Finnes vid granskning av försäljningsbok, som föreskrives i 12 §, eller eljest, att försäljning av skattefri sprit utövas på sätt, som strider mot denna förordning eller mot bestämmelse, som eljest gäller för försäljningen, eller att sådan försäljning giver anledning till missbruk av spriten, äger kontrollstyrelsen förbjuda försäljningens fortsättande eller föreskriva inskränkningar eller villkor i avseende å densamma. Beslut därom länder till efterrättelse utan hinder av besvär.

20 §.

Införsel till riket av denaturerad sprit må äga rum allenast för sprithandelskommissionens räkning.

Utan hinder av vad nu är sagt må likväl sådan sprit införas

a) av den, som enligt särskilt stadgande äger åtnjuta tullfrihet för från utlandet inkommande varor, samt

b) av resande, som från utrikes ort medför denaturerad sprit för eget bruk, dock ej till större myckenhet än $\frac{1}{2}$ liter.

II. Ansvarsbestämmelser m. m.

21 §.

1 mom. Den, som utan att vara därtill berättigad försäljer eller håller till salu skattefri sprit eller inför till riket denaturerad sprit, straffes med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor. Lag samma vare, där någon, som äger rätt att sälja sådan sprit, vid försäljningen ej ställer sig till efterrättelse, vad därom finnes stadgat i denna förordning eller föreskrivits med stöd av densamma, eller, där någon gör sig skyldig till förseelse mot vad som stadgas i 12 § andra stycket eller i 16 eller 17 §.

2 mom. Har någon i försäljningsbok, som föreskrives i 12 §, eller i anteckningar, som han med stöd av bestämmelse i denna förordning blivit ålagd föra, mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift, straffes med böter från och med femtio till och med femhundra kronor.

22 §.

Vidtager någon obehörigen med denaturerad, skattefri sprit åtgärd för att avskilja denatureringsmedlet eller försvaga denatureringen, straffes med böter från och med tio till och med femhundra kronor.

Lag samma vare, där någon avyttrar sprit, varmed honom vederligen av annan vidtagits åtgärd, som nyss omförmälts.

Gör sig någon skyldig till förseelse enligt såväl första som andra stycket i denna paragraf, straffes med böter från och med tjugofem till och med ettusen kronor.

Bedrives olovligt förfarande, som omförmäles i denna paragraf, i större omfattning eller yrkesmässigt eller äro omständigheterna eljest synnerligen försvårande, må straffet höjas till fängelse i högst sex månader.

23 §.

Tillverkare av skattefri sprit, som vid tillgodonjutande av tillstånd, som omförmäles i 2 § andra stycket, ej ställer sig till efterrättelse med tillståndet förbundet villkor, straffes med böter från och med femtio till och med tvåtusen kronor eller med fängelse i högst sex månader.

24 §.

Den, som har eller haft att taga befattning med tillsyn å efterlevnaden av denna förordning, vare förbjudet att röja yrkeshemlighet och må ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa drifthanordning eller affärsförhållande inom företag, i avseende varå han har eller haft att taga sådan befattning. Gör han sig skyldig till dylik förseelse, straffes med böter från och med tjugofem till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom om yrkeshemligheten, drifthanordningen eller affärsförhållandet till egen eller annans fördel, då må till fängelse dömas. Framgår av omständigheterna, att han om yrkeshemligheten, drifthanordningen eller affärsförhållandet erhållit kännedom å tid, då han ej hade att taga befattning med tillsyn å efterlevnaden av denna förordning, eller att yppandet av drifthanordningen eller affärsförhållandet ej kunnat medföra skada för det företag, varå tillsynen utövats, må ansvars- eller ersättningsskyldighet icke åläggas honom.

25 §.

Då någon fälles till ansvar enligt 22 eller 23 §, skall han tillika dömas skyldig att för den sprit, varmed han förfarit olovligt, utgiva tillverkningskatt enligt gällande bestämmelser om beskattning av brännvin.

26 §.

I fall, som avses i 22 och 23 §§, skola de förråd av sprit, som anträffats hos den brottslige eller eljest uppenbarligen äro avsedda för olovlig användning, jämte kärl och annat emballage, vari de förvarats, vara underkastade beslag och förbrutna.

27 §.

Den, som under den tid, då han är ställd under tilltal för förbrytelse mot denna förordning, fortsätter samma förbrytelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till det ansvar, som är stadgat för sådan förbrytelse; dock må sammanlagt fängelsestraff icke överstiga två år.

28 §.

Husbonde ansvarar för förbrytelse, som vid utövande av minut-handel begås mot denna förordning av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

29 §.

1 mom. Böter, som enligt denna förordning ådömas, skola, om tillgång till deras gäldande brister, förvandlas enligt allmänna strafflagen.

2 mom. Böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalle med en tredjedel kronan och med två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelsen skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten.

3 mom. Då tillverkningsskatt blivit jämte böter ådömd enligt denna förordning, må, där tillgång saknas till skatten eller någon del därav, böterna ej kunna med penningar gäldas, utan skall den sakfælde i stället undergå motsvarande förvandlingsstraff.

30 §.

Allmän åklagare skall med noggrannhet tillse efterlevnaden av denna förordning och äger i de fall, då vara är att anse såsom förbruten, verkställa beslag därå.

Åtal på grund av bestämmelse i denna för ordninganhängiggöres vid allmän domstol.

31 §.

Till riket inkommen vara, som enligt denna förordning icke får införas, må, därest den icke enligt tullstadgan är att anse såsom olovligen införd, av varuägaren återutföras. Sker ej återutförelse, skall med varan förfaras på sätt Kungl. Maj:t förordnar.

32 §.

Kontrollstyrelsen äger meddela särskilda föreskrifter angående sättet för mätning, vägning och provning av sprit, som försäljes till sprithandelskommissionen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1918, och skola samtidigt därmed förordningen den 10 oktober 1890 angående denaturering av brännvin och kungörelsen den 30 september 1910 med vissa bestämmelser angående tillverkning av brännvin vid bränneri, där allt det tillverkade brännvinet denatureras eller utföres ur riket, upphöra att gälla.

De förberedande åtgärder, som erfordras för att skattefri sprit skall från och med den 1 januari 1918 kunna tillhandahållas på sätt med bestämmelserna i denna förordning åsyftas, må dessförinnan, utan hinder av då ännu gällande bestämmelser, vidtagas av kontrollstyrelsen och sprithandelskommissionen.

Övergångsbestämmelser.

1. Tillverkare eller försäljare av denaturerad sprit, som den 1 januari 1918 innehar sprit, vilken denaturerats i enlighet med de intill nämnda dag gällande bestämmelser, äger att med sprithandelskommissionen träffa avtal om övertagande eller utbyte av sådan vara. Kan överenskommelse om priset ej vinnas, bestämmes detta av en nämnd, bestående av en utav kontrollstyrelsen utsedd ordförande och fyra ledamöter, av vilka två utses av sprithandelskommissionen, en av representanter för reningsverken och en av Sveriges allmänna handelsförening.

Instruktion för nämnden meddelas av kontrollstyrelsen. Kostnaderna för prissättningen bestridas av statsverket.

2. Denaturerad sprit, som före den 1 januari 1918 från utlandet inkommit till riket, må från och med sagda dag av tullverket utlämnas endast i enlighet med vad i 20 § stadgas.

Kan på grund av vad nu är stadgat utlämnande av sprit, som inkommit till riket före utgången av år 1917, icke äga rum, må varan på ägarens begäran återutföras. Sker ej återutförelse inom loppet av år 1918, vare varan förbruten.

Förslag

till

förordning angående vissa alkoholhaltiga preparat.

1 §.

Denna förordning äger tillämpning i avseende å tekniska preparat, som innehålla mera än $2\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol och icke äro att anse såsom sprit eller avsedda för förtäring. Sådana preparat benämnas i denna förordning alkoholhaltiga preparat.

2 §.

Innan tillverkare av alkoholhaltigt preparat utsläpper detsamma i handeln inom riket, skall han göra anmälan därom till kontrollstyrelsen med angivande av preparatets benämning och alkoholhalt. Så länge tillverkning av preparatet fortgår, åligger det tillverkaren att före utgången av januari månad varje år till kontrollstyrelsen göra enahanda anmälan med uppgift tillika om tillverkningens omfattning under näst-föregående kalenderår.

Vad här är stadgat angående tillverkare och tillverkning av alkoholhaltigt preparat skall äga motsvarande tillämpning i avseende å den, som till riket inför sådant preparat, och införsel därav.

3 §.

Alkoholhaltigt preparat må icke försäljas inom riket utan att vara denaturerat på sätt, kontrollstyrelsen föreskrivit. Härifrån må dock nämnda myndighet medgiva undantag, där på grund av särskilt förhållande fara för missbruk av preparatet till förtäring måste anses utesluten.

Kontrollstyrelsen bör vid meddelande av föreskrift om denaturering, allt efter preparatets sammansättning och ändamål, ange sådana denatureringsmetoder, som, på samma gång den medför trygghet mot missbruk, föranleder minsta möjliga olägenhet vid preparatets användande.

4 §.

Försäljare av alkoholhaltigt preparat är pliktig tillse, att kärl, vari sådant preparat utlämnas vid försäljning, är försett med etikett, angivande preparatets benämning samt tillverkarens eller, beträffande till riket införd vara, importörens ävensom säljarens firma. I fall där kontrollstyrelsen så finner påkallat, skall tillika, på sätt denna myndighet föreskriver, å kärlet vara utsatt varning mot preparatets användande till förtäring.

5 §.

Ej må någon försälja eller tillhandaga annan med anskaffande av alkoholhaltigt preparat, där han har skälig anledning antaga, att missbruk av detsamma kommer att äga rum.

6 §.

För införsel till riket av alkoholhaltigt preparat erfordras tillstånd av kontrollstyrelsen.

Sådant tillstånd, som gäller tillsvidare tilldess det återkallas, må meddelas allenast åt person, som gjort sig känd för pålitlighet och ordentlighet samt skäligen kan antagas hava behörig användning för preparatet.

7 §.

Utan hinder av vad i 6 § stadgas må alkoholhaltiga preparat införas till riket

a) av den som enligt särskilt stadgande äger åtnjuta tullfrihet för från utlandet inkommande varor,

b) såsom prov på varor, vilka i vanlig ordning införas till riket av vederbörligen legitimerad handelsresande, samt

c) av resande, som från utrikes ort medför dylikt eller dylika preparat för eget bruk till en myckenhet, sammanlagt ej överstigande en liter.

8 §.

Kontrollstyrelsen har att vaka över, att tillverkning, införsel till riket eller försäljning av alkoholhaltigt preparat icke giver anledning till missbruk, samt äger att ålägga tillverkare, importör eller försäljare därav att föra vissa anteckningar eller vidtaga annan åtgärd, som för utövande av berörda kontroll kan finnas nödig.

För här avsedda ändamål bör kontrollstyrelsen, där anledning därtill föreligger, låta undersöka i handeln förekommande alkoholhaltiga preparat.

Den, som bedriver tillverkning, införsel till riket eller försäljning av alkoholhaltigt preparat, är pliktig att låta kontrollstyrelsen eller den, nämnda myndighet därtill förordnat, taga del av hans handelsböcker jämte därtill hörande verifikationer i vad de angå preparatet.

9 §.

Polismyndighet eller nykterhetsnämnd, som finner, att försäljning av alkoholhaltigt preparat, oaktat meddelad erinran, giver anledning till missbruk, äger att förbjuda försäljningens bedrivande tillsvidare. Beslut därom går genast i verkställighet men skall, vid äventyr att detsamma eljest går åter, inom åtta dagar underställas Kungl. Maj:ts befallningshavande, som har att skyndsamt fastställa eller upphäva förbudet.

10 §.

Skulle tillverkning eller försäljning av alkoholhaltigt preparat finnas giva anledning till preparatets användande till förtäring i större utsträckning eller skulle denatureringen av sådant preparat visa sig otillfredsställande, äger kontrollstyrelsen att föreskriva villkor eller inskränkningar i avseende å tillverkningen eller försäljningen eller ock meddela förbud däremot. Beslut härom länder till efterrättelse utan hinder av besvär.

11 §.

1 mom. Gör sig någon skyldig till förseelse mot bestämmelse i 2, 4 eller 5 § eller 6 § första stycket eller åsidosätter någon åläggande, som avses i 8 § första stycket, straffes med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

2 mom. Försäljes alkoholhaltigt preparat i strid mot vad som stadgas i 3 § första stycket och måste säljaren antagas hava varit medveten därom, straffes med böter från och med tio till och med femhundra kronor.

3 mom. Har någon i anmälan, som föreskrives i 2 §, eller i auteckningar, som han enligt 8 § första stycket blivit ålagd föra, mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift, straffes med böter från och med femtio till och med femhundra kronor.

12 §.

Vidtager någon obehörigen med denaturerat alkoholhaltigt preparat åtgärd för att avskilja denatureringsmedlet eller försvaga denatureringen, straffes med böter från och med tio till och med femhundra kronor.

Lag samma vare, där någon avyttrar alkoholhaltigt preparat, varmed honom veterligen av annan vidtagits åtgärd, som nyss omförmälts.

Gör sig någon skyldig till förseelse enligt såväl första som andra stycket i denna paragraf, straffes med böter från och med tjugofem till och med ettusen kronor.

Bedrives olovligt förfarande, som omförmäles i denna paragraf, i större omfattning eller yrkesmässigt eller äro omständigheterna eljest synnerligen försvärande, må straffet höjas till fängelse i högst sex månader.

13 §.

Den, som har eller haft att taga befattning med tillsyn å efterlevnaden av denna förordning, vare förbjudet att röja yrkeshemlighet och må ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa driftanordning eller affärsförhållande inom företaget, i avseende varå han har eller haft att taga sådan befattning. Gör han sig skyldig till dylik förseelse, straffes med böter från och med tjugofem till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kändedom om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet till egen eller annans fördel, då må till fängelse dömas. Framgår av omständigheterna, att han om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet erhållit kändedom å tid, då han ej hade att taga befattning med tillsyn å efterlevnaden av denna förordning, eller att yppandet av driftanordningen eller affärsförhållandet ej kunnat medföra skada för det företag, varå tillsynen utövats, må ansvars- eller ersättningsskyldighet icke åläggas honom.

14 §.

Då någon fälles till ansvar enligt 12 §, skall han tillika dömas skyldig att för den sprit, som ingår i det alkoholhaltiga preparat, varmed han förfarit olovligt, utgiva tillverkningskatt enligt gällande bestämmelser om beskattning av brännvin.

15 §.

I fall, som avses i 11 § 2 mom. och 12 §, skola de förråd av alkoholhaltigt preparat, som anträffats hos den brottslige eller eljest uppenbarligen äro avsedda för olovlig användning, jämte kärl och annat emballage, vari de förvarats, vara underkastade beslag och förbrutna.

16 §.

Till riket inkommen vara, som enligt denna förordning icke får införas, må, därest den icke enligt tullstadgan är att anse såsom olovligen införd, av varuägaren återutföras. Sker ej återutförelse, skall med varan förfaras på sätt Kungl. Maj:t förordnar.

17 §.

Den, som under den tid, då han är ställd under tilltal för förbrytelse mot denna förordning, fortsätter samma förbrytelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till det ansvar, som är stadgat för sådan förbrytelse; dock må sammanlagt fängelsestraff icke överstiga två år.

18 §.

Husbonde ansvarar för förbrytelse, som vid utövande av minuthandel begås mot denna förordning av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

19 §.

1 mom. Böter, som enligt denna förordning ådömas, skola, om tillgång till deras gäldande brister, förvandlas enligt allmänna strafflagen.

2 mom. Böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalla med en tredjedel kronan och med två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelsen skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten.

3 mom. Då tillverkningskatt blivit jämte böter ådömd enligt denna förordning, må, där tillgång saknas till skatten eller någon del därav, böterna ej kunna med penningar gäldas, utan skall den sakfällde i stället undergå motsvarande förvandlingsstraff.

20 §.

Allmän åklagare skall med noggrannhet tillse efterlevnaden av denna förordning och äger i de fall, då alkoholhaltigt preparat är att anse såsom förbrutet, verkställa beslag därå.

Tullverkets personal åligger att med uppmärksamhet övervaka införseln till riket av alkoholhaltiga preparat.

21 §.

Åtal på grund av bestämmelse i denna förordning anhängiggöres vid allmän domstol.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1918.

Alkoholhaltiga preparat, som före den 1 januari 1918 inkommit till riket från utlandet må från och med sagda dag utlämnas av tullverket allenast i enlighet med 6 eller 7 §. Kan på grund härav preparat icke utlämnas, må detsamma på ägarens begäran återutföras. Sker ej återutförelse före utgången av år 1918, vare preparatet förbrutet.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 2, 12, 13, 21 och 24 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

Härigenom förordnas, att 2, 12, 13, 21 och 24 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin skola erhålla följande ändrade lydelse:¹

2 §.

1. Brännvinstillverkning — — — — timme.
2. I sammanhang med pressjästberedning ävensom vid bränneri, där allt det tillverkade brännvinet försäljes till statens sprithandelskommission, utföres ur riket eller användes i tillverkarens rörelse, må under den del av året, då brännvinstillverkning på grund av 1 mom. i allmänhet icke är tillåten, brännvinstillverkning äga rum under de särskilda villkor, Kungl. Maj:t prövar erforderliga.
3. Brännvinstillverkning — — — — medgivas.
4. Kungl. Maj:t — — — — brännvinstillverkning.

12 §.

1. För brännvin, tillverkat inom landet, skall tillverkaren påföras skatt med 65 öre för varje liter av normalstyrka, varmed förstås brännvin, som vid +15° å Celsii termometer innehåller 50 volymprocent alkohol.
2. Inbetalning — — — — liter.
3. Vid utförelse må, efter vad särskilt finnes stadgat, åtnjutas restitution med 65 öre för varje liter brännvin av normalstyrka.

¹ För beredande av större överskådlighet hava i förslaget införts endast ändrade delar av nu gällande förordning.

4. Restitution av tillverknings-skatt må under de villkor, Kungl. Maj:t föreskriver, åtnjutas av statens sprithandelskommission för beskattad sprit, som av kommissionen inköpes.

5. Skattefrihet må åtnjutas för brännvin, som tillverkas vid bränneri, där allt det tillverkade brännvinet försäljes till sprithandelskommissionen, utföres ur riket eller användes i tillverkarens egen rörelse.

13 §.

1. Har — — — — tillverkning.
2. Har — — — — liter.
3. De — — — — avgifterna.
4. För — — — — framställning.
5. Vad i denna § är stadgat om tilläggsavgift vid brännvins-tillverkning gälle icke i fråga om bränneri, där allt det tillverkade brännvinet försäljes till statens sprithandelskommission, utföres ur riket eller användes i tillverkarens egen rörelse.

21 §.

1. Därest — — — — distriktet.
2. Vid bränneri, där allt det tillverkade brännvinet försäljes till statens sprithandelskommission, utföres ur riket eller användes i tillverkarens egen rörelse, åligger det tillverkaren att gottgöra statsverket, vad enligt de i 20 § 2 mom. angivna grunder utgått i arvode eller ersättning till kontrollör vid bränneriet.

24 §.

1. Det — — — — kontrollapparaten.
2. Om — — — — beräknas.
3. Vad i 23 och denna § stadgas angående kontrollapparat gäller icke i avseende å bränneri, där allt det tillverkade brännvinet försäljes till statens sprithandelskommission, utföres ur riket eller användes i tillverkarens egen rörelse; ägande kontrollstyrelsen, utan hinder av vad eljest är stadgat, att beträffande sådant bränneri meddela de särskilda bestämmelser rörande kontrollen, som kunna finnas erforderliga.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1, 20 och 26 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin.

Härigenom förordnas, att 1, 20 och 26 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin skola erhålla följande ändrade lydelse:¹

1 §.

1. Försäljning — — — — — (utskänkning).
2. Med — — — — — brännvin.
3. Utöver — — — — — stadgat.
4. Angående försäljning av sprit till statens sprithandelskommission och angående tillhandahållande av skattefri sprit gäller vad därom särskilt är stadgat.
5. Angående — — — — — förordnar.
6. Angående de villkor, varunder bolag, som i denna förordning sägs, må för andra ändamål än förtäring försälja brännvin, därom gäller vad Kungl. Maj:t förordnar.

20 §.

1. Vid — — — — — liter.
2. För — — — — — är.
3. Bolag — — — — — kronor.
4. Skattefri sprit är ej underkastad försäljningsavgift.

¹ För beredande av större överskådlighet hava i förslaget införts endast ändrade delar av nu gällande förordning.

26 §.

1. Brännvin — — — — föreskrivet.
2. Vid — — — — kontrollstyrelsen.
3. Brännvin — — — — — därtill.
4. Utan — — — — ordning.
5. Angående — — — — — Kungl. Maj:t.
6. Med — — — — — — — förordnar.
7. Angående införsel till riket av denaturerad sprit gäller vad därom särskilt är stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1918.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Härigenom förordnas, att 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Av statsverkets inkomster av brännvinstillverkningskatt, maltskatt, punschkatt och brännvinsförsäljningsmedel skall, efter avdrag av vad på grund av särskilda bestämmelser restituerats av brännvinstillverkningskatte- eller maltskattemedlen, till en särskild fond avsättas, vad som för varje år överskjuter ett belopp av 41,900,000 kronor.

Skulle för tre — — — — — ytterligare nedgått.

Till fonden — — — — — spirituosaaccis.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1918.

Allmän motivering.

Frågan om vidtagande av åtgärder till förhindrande, att denaturerad sprit användes till förtäring, har sedan ett tiotal år varit föremål för uppmärksamhet. Allt sedan i slutet av 1880-talet denaturering av sprit med återbekommande av tillverkningsavgift blev medgiven, har den denaturerade spriten fått en allt vidsträcktare användning för olfka ändamål. Samtidigt härmed har naturligtvis området för och tillfällena till missbruk av sådan sprit alltmera ökats. Då tillverknings-skatten å brännvin är flerdubbelt större än framställningskostnaden, blir pris-skillnaden mellan beskattat och skattefritt, d. v. s. denaturerat, brännvin givetvis betydande och benägenheten att använda brännvin av det senare slaget till förtäring avsevärd. Tydligtvis ökas denna benägenhet i den mån spriten är otillfredsställande denaturerad.

Missbruk av denaturerad sprit torde redan tidigt hava förekommit, men faran därför har, såsom naturligt är, i hög grad skärpts, sedan försäljningen av brännvin under senare tid blivit underkastad allt strängare restriktioner. Då det torde kunna förväntas, att nyssberörda tendens i avseende å handeln med alkoholhaltiga drycker kommer att ytterligare fullföljas, synas mer verksamma bestämmelser till förekommande av missbruk av denaturerad sprit vara av behovet påkallade.

Emellertid är det ej blott från nykterhetssynpunkt och med hänsyn till det allmännas intresse att ej gå miste om tillverknings-skatt och försäljningsavgift, som förändrad lagstiftning angående denaturerad sprit framstår såsom önskvärd. Sedan år 1890 har användningen av denaturerad sprit 6- å 7-dubblats, och en allt större och mångsidigare användning därav torde vara att förvänta. De stela former, som i förordningen den 10 oktober 1890 angående denaturering av brännvin givits åt denatureringsförfarandet, voro måhända på sin tid väl motiverade men måste numera anses i flere avseenden olämpliga. Genom sin begränsning till vissa angivna denatureringsmedel, som ej medgiver det i varje särskilt fall lämpligaste förfarandet, lägger förordningen

hinder i vägen för den denaturerade spritens användande för nya ändamål. Detta förhållande torde otvivelaktigt hava medverkat till, att sprit ej här i landet fått den stora användning för tekniska ändamål som i vissa andra länder — förbrukningen av teknisk sprit å ungefär 90 procent uppgick år 1911—1912 per invånare i Tyskland till 2, i Frankrike till 1.8, men i Sverige till 0.6 liter.

Såsom förut antytts, har gällande lagstiftning rörande denaturerad sprit ej visat sig erbjuda tillfyllestgörande säkerhet mot missbruk. Detta är måhända i främsta rummet att tillskriva brister i denatureringsförfarandet, men som en medverkande orsak torde ock böra framhållas, att ifrågavarande lagstiftning saknar särskilda bestämmelser, som reglera försäljningen av dylik sprit. Det är särskilt i detta avseende, som 1910 års riksdag funnit ytterligare bestämmelser av nöden. Riktigheten härav bekräftas av den till nykterhetskommitténs betänkande fogade utredningen av professor Thunberg, vari bland annat visas, att ett universellt användbart och absolut effektivt denatureringsmedel ej torde vara att tillgå.

Med hänsyn till det här anförda synes det uppenbart, att en lagstiftning, vilken går ut på dels en med hänsyn till spritens olika användning anpassad denaturering och dels en ändamålsenlig reglering av försäljningen, torde erbjuda största möjlighet för en tillfredsställande gestaltning av förhållandena på förevarande område.

Vid en ny lagstiftning angående denaturerad sprit torde man hava att beakta vissa synpunkter, vilka icke förelågo, då gällande lagstiftning kom till. Dessa synpunkter hänföra sig till framställningen av sprit ur sulfitlut, vilken framställning är på väg att bliva en betydande industri. Berörda synpunkter hava beaktats av nykterhetskommittén och äro huvudsakligen bestämmande för kommerskollegii här föreliggande förslag.

Ehuru sulfitspritindustrien framträtt först under de senaste åren och endast bedrivits vid ett fåtal fabriker, nämligen vid Skutskär, Kvarnsveden och Bergvik samt från senaste årsskiftet vid Göta sulfitfabrik, lämnar den dock redan större tillskott till rikets förråd av denaturerad sprit än samtliga övriga spritproducenter tillsammans. Denna tillverkningskapacitet torde under gynnsamma förhållanden kunna förväntas komma att betydligt tillväxa. I sitt betänkande i ämnet har också nykterhetskommittén utgått från, att behovet av denaturerad sprit i främsta rummet skulle tillgodoses av sulfitspriftfabrikerna, och endast för det fall att sulfitspriten ej räckte till, skulle jämväl annan slags sprit tagas i anspråk därför. En dylik anordning har

jämval förordats av kommerskollegium, som i sitt förslag utgått från »den huvudprincipen att tillverkningen och försäljningen av denaturerad sprit för motordrift och andra tekniska ändamål borde, så långt vore möjligt, reserveras åt sulfitsprittfabrikerna, under det att dricksprittillverkningen borde förbehållas potatisbrännerierna».

Nykterhetskommitténs och kommerskollegii förslag överensstämman sålunda i avseende å sulfitspritens och potatisspritens inbördes förhållande till den denaturerade spriten men skilja sig i övriga hänseenden ganska skarpt från varandra. På grund av sitt uppdrag har kommerskollegium icke haft anledning att ingå på frågan om garantier mot missbruk av denaturerad sprit. Kollegium har sålunda allenast föreslagit vissa ändringar i gällande förordning angående denaturering av brännvin med syfte i främsta rummet att främja sulfitspritens användande för tekniska ändamål. Nykterhetskommitténs förslag innebär däremot en fullständig omläggning av lagstiftningen om tillhandahållande av skattefri sprit.

Beträffande syftet att gynna sulfitspritens användning för tekniska ändamål förordar nykterhetskommittén årliga statsinköp av så mycken sulfitsprit, som kan beräknas vara erforderlig inom riket för andra ändamål än förtäring, samt av annan sprit endast i den mån sådant kräves. Kommerskollegium åter föreslår, att tillverkare av annan sprit än sulfitsprit skall hos Kungl. Maj:t söka tillstånd att denaturera av honom tillverkad sprit och därvid tillika ange den myckenhet, han önskar denaturera, varefter Kungl. Maj:t fastställer den mängd, som får denatureras; denna regel skulle äga motsvarande tillämpning ifråga om sprit, som denatureras vid reningsverk. Såsom härav framgår och även förut berörts, äga de två förslagen en stark frändskap med varandra i denna punkt — båda avse att såvitt möjligt garantera sulfitspriten företräde vid användande av sprit för tekniska och likartade ändamål samt att hålla förbrukningen av annan sprit därför tillbaka.

De båda förslagen skilja sig principiellt därutinnan, att nykterhetskommitténs förslag äsyftar att genom monopoliserat uppköp och försäljning bereda tillgång till en för konsumenterna möjligast billig sprit, under det kommerskollegium icke ansett erforderligt att föreslå några särskilda åtgärder i detta avseende. Det förra förslaget innebär en monopolisering av uppköp och försäljning av den skattefria spriten, under det det senare bibehåller den fria konkurrensen på förvarande område. Då emellertid sprit hittills icke kunnat tävla med bensin såsom motorbränsle, har kommerskollegium ansett, att åtgärder borde vidtagas för att göra sprit för sådant ändamål konkurrens-

kraftigare. I dylikt syfte har kollegium föreslagit, att tull skall påläggas bensin och gasolin med ett belopp av 20 öre per kilogram, varigenom bensinpriset, i jämförelse med vad det varit under normala år, skulle nära nog fördubblas.

Ehuru tanken på ett monopol torde vara att anse såsom det för nykterhetskommitténs förslag mest kännetecknande, har kommerskollegium ej varit fullt främmande för densamma. I sitt betänkande anför sålunda kollegium, att det varit föremål för kollegii övervägande att genom härför avpassade lagbestämmelser koncentrera hela försäljningen av sulfitsprit i ett affärsföretag, vilket samtidigt från potatissprittfabrikerna skulle till visst fastställt pris övertaga deras tillverkning av denaturerad sprit. Genom en sådan anordning skulle nämligen all konkurrens i denaturerad sprit förebyggas såväl sulfittfabrikerna emellan som också mellan sulfitsprittfabrikerna och de nuvarande sprittfabrikerna. Av hänsyn till de allmänna skäl, som kunde anföras mot att utan tvingande nödvändighet skapa ett monopol på det industriella området och därigenom binda affärslivet i dess fria utveckling, hade kollegium emellertid för sin del övergivit detta förslag.

Då nu berörda förhållanden äro av synnerligen stor betydelse för sulfitsprittindustriens utveckling, vill kontrollstyrelsen söka närmare skärskåda de fördelar och nackdelar, som äro förbundna med vardera av de föreslagna vägarna.

Kontrollstyrelsen skall först uppehålla sig vid de fördelar och olägenheter, som äro förenade med kollegii förslag.

Enligt detta förslag skulle handeln med denaturerad sprit vara i huvudsak fri såsom hittills. Varje tillverkare skulle sålunda äga att affärsmässigt arbeta för att åt sin tillverkning skaffa användning för nya ändamål och ökad avsättning i allmänhet. Tillverkaren skulle vidare själv få bestämma priserna å sina produkter och därvid endast vara underkastad den fria konkurrensens lagar. Sprittindustrien skulle alltså, utan att hämmas av några av staten pålagda band, äga möjlighet till en fri och kraftig utveckling.

På grund av särskilda omständigheter på sprithandelns område hava emellertid nu berörda förmåner hittills icke alls eller endast i mindre grad kommit sulfitsprittillverkningen till del. Sedan för ungefär tio år tillbaka bränneriidkarna sammanslutits i svenska bränneriidkareföreningen och reningsverksamheten trustifierats samt ett intimt samarbete kommit tillstånd mellan dessa båda privata monopolorganisationer, har den fria handeln på området varit undertryckt. Till följd härav hava sulfitsprittfabrikerna, vilka icke tillhöra bränneriidkareföreningen,

till den 1 oktober 1916 mäst sälja sina tillverkningar till reningsverken. I själva verket har sålunda försäljningen av sprit, vare sig den varit beskattad eller skattefri, varit monopoliserad hos reningstrusten. Den prispolitik, som kollegium befarar skola under vissa förhållanden inträffa¹, lärer också hava tillämpats nästan under hela den tid sulfitsprittillverkning ägt rum. Sedan den 1 oktober 1916 torde emellertid i viss mån förändrade förhållanden hava inträtt, i det att sulfitsprittfabrikerna börjat sälja direkt till konsumenter. Huruvida detta mera självständiga uppträdande från sulfitsprittfabrikernas sida, vilket torde hava betingats av att reningsverken på grund av inskränkningarna i brännvinstillverkningen icke numera hava möjlighet att tillämpa den av kollegium befarade prispolitiken, kan förväntas komma att fortfara jämväl efter kristidens slut, låter sig nu omöjligen bedöma.

Genom kommerskollegii förslag till ändring av 2 § i förordningen angående denaturering av brännvin skulle visserligen måhända nyss berörda prispolitik omöjliggöras. Men även om sulfitsprittfabrikernas handelsfrihet därigenom skulle säkerställas, lärer allmänhetens intresse att erhålla denaturerad sprit till möjligast billigt pris därmed ingalunda vara tryggt. Konkurrensen nämnda fabriker emellan torde icke innebära någon avsevärd garanti. Det är nämligen icke uteslutet, att trustliknande sammanslutningar kunde komma till stånd mellan sulfitsprittfabrikerna. De erfarenheter, som i detta hänseende redan vunnits, torde väl snarare komma att utnyttjas. Antingen kunna de redan existerande sulfitsprittfabrikerna sammansluta sig och med lämpliga medel förmå nyanlagda fabriker att ansluta sig till dem, eller ock kan sammanslutningen mellan reningsverken genom anläggning av nya sulfitsprittfabriker söka tillkämpa sig en monopolställning jämväl på den skattefria spritens område. Onekligt är, att denna sammanslutning, när konsumtionen av brännvin för dryckesändamål genom restriktioner minskas, har intresse

¹ Kollegium anför å sid. 17 i sitt betänkande följande: »Då tillverkarna av potatissprit försälja huvuddelen av sin produktion för konsumtion såsom dricksprit och i allmänhet denaturera endast den vid tillverkningen fallande sekundasprieten, ligger det nära till hands att befara, att under vissa förhållanden tillverkarna av potatissprit skulle kunna finna anledning att försälja den denaturerade sekundasprieten till underpris och täcka den därvid uppkommande förlusten genom en proportionsvis ringa prisförhöjning å sin huvudtillverkning, drickspriten. Risker för en sådan prispolitik synes givetvis bliva större i det fall, att genom särskilda statsåtgärder, exempelvis åsättandet av tull å bensin, användningen av sprit såsom motorbränsle bleve möjliggjord och samtidigt genom en strängare nykterhetslagstiftning konsumtion av dricksprit minskades. Kollegium har icke haft tillfälle undersöka, om farhågorna för en sådan konkurrens hava varit grundade, men det torde vara otvivelaktigt, att desamma verkat hämmande på vissa planer å anläggandet av sulfitsprittfabriker.»

av att se sin verksamhet överflyttad på andra områden. Också lära, enligt vad kontrollstyrelsen har sig bekant, planer varit å bane, att trusten skulle själv bedriva sulfitsprittillverkning. Det oförmånliga läget skulle än ytterligare förvärras, om den av kollegium föreslagna tull-satsen å bensen och gasolin genomfördes. Härav skulle tydligtvis i främsta rummet motordriften, vilken numera fått en vidsträckt utbredning, få kännning. I den mån motorägarna överginge från bensen såsom drivmedel till sprit, skulle visserligen sulfitsprittfabrikationen ökas, men i skydd av tullen skulle en sammanslutning mellan fabriker kunna betinga oskäligen priser. Skillnaden mellan hittillsvarande förhållanden och de, som skulle komma att inträda, om kollegii förslag genomfördes, skulle sålunda sannolikt bliva, att det privata monopolet i avseende å den denaturerade spriten, vare sig det överginge till en annan sammanslutning eller ej, skulle bliva ännu mäktigare.

Såsom av det anförda torde framgå, skulle genom kommerskollegii förslag sulfitsprittfabrikationens ekonomiska intresse och därmed denna industris utveckling antagligen tillgodoses. Konsumentintresset åter, vilket även har anspråk på statens hägn, skulle med all sannolikhet bliva lidande, om förslaget förverkligades.

Från nykterhetssynpunkt och med hänsyn till statens fiskaliska intresse måste kommerskollegii förslag betecknas såsom mindre tillfredsställande. Förmånen för sulfitsprittfabriker att få fritt och affärs-mässigt arbeta för ökad avsättning av sin tillverkning skulle nämligen sannolikt medföra ökad fara för missbruk av denaturerad sprit, då fabrikanterna skulle söka att, för att vidga området för spritens användbarhet, göra denatureringen möjligast lindrig samt underlätta åtkomsten av denaturerad sprit — nykterhetsintresset och statens fiskaliska intresse fordra däremot givetvis en såvitt möjligt effektiv denaturering samt verksam kontroll över handeln med dylik sprit. Beträffande kommerskollegii förslag anser sig styrelsen slutligen ej kunna underlåta framhålla, att den föreslagna tullen å bensen och gasolin skulle komma att drabba ej blott motordriften inom vidsträckta områden utan även beaktansvärda näringsgrenar, som använda ifrågakommande ämnen för olika kemiskt-tekniska ändamål. Anmärkas kan även, att med hänsyn till nu gällande pris å bensen något tullskydd för närvarande knappast torde kunna ifrågakomma samt att, om sådant skulle införas, det ej är säkert, att detsamma skulle få åsyftad stimulerande inverkan på sulfitsprittproduktionen, då man ju ej kan veta, hur länge tullskyddet komme att upprätthållas.

Kontrollstyrelsen, som sålunda ej kan biträda kommerskollegii förslag, övergår nu till att undersöka, huru ett monopol av väsentligen den innebörd, nykterhetskommittén föreslagit, bör utformas för att samtliga de beaktansvärda intressen, som beröras därav, skola tillbörligen tillgodoses.

Till en början må då erinras om, vilka intressen det här är fråga om.

Först kan nämnas sulfitspritfabrikanternas intresse av att erhålla skälig vinst å sin tillverkning och att kunna fortsätta densamma i åtminstone samma omfattning som hittills. Härtill kommer, ehuru mera i andra planet, ett intresse hos sulfitmasseindustrien här i landet att komma i tillfälle att utnyttja sulfituluten till framställning av sulfitsprit.

Vidare är att beakta konsumenternas intresse att erhålla denaturerad sprit för tekniska ändamål till så billigt pris som möjligt — ett intresse, vars berättigande staten erkänt genom att för sin del avstå från beskattning av dylik sprit. Med hänsyn till sistberörda förhållande har staten ett intresse av att spriten endast användes till avsedda ändamål och icke till förtäring.

Slutligen kräver nykterhetsintresset, att den skattefria spriten tillhandahålles i sådant skick och under sådana former, som erbjuda såvitt möjligt effektiva garantier för, att de restriktiva eller prohibitiva åtgärder, som vidtagits gent emot de alkoholhaltiga dryckerna, icke göras mer eller mindre verkningslösa genom användande av skattefri sprit till förtäring.

Den av nykterhetskommittén föreslagna monopoliseringen torde tillgodose ej mindre nykterhetsintresset och statens fiskaliska intresse än även konsumentintresset. Däremot synes sulfitspritfabrikanterna hysa den uppfattningen, att kommittén icke behörigen beaktat deras intresse. Denna uppfattning har framlagts för kontrollstyrelsen i en den 7 oktober 1916 dagtecknad skrivelse från svenska cellulosa-föreningen, som av styrelsen anmodats att inkomma med yttrande i anledning av kommerskollegii och nykterhetskommitténs förevarande förslag.

Föreningen anför i ämnet följande:

»I avseende å den nationalekonomiska och tekniska utredningen av sulfitspritfrågan kan föreningen icke anföra något utöver vad kungl. kommerskollegium framfört i sitt nyssnämnda utlåtande. Föreningen finner kollegii framställning i alla delar riktig, och de av kollegium anlagda synpunkterna sammanfalla med föreningens, som således saknar anledning att i detta sammanhang ingå på frågans tekniska innebörd utan inskränker sig till att förklara sin anslutning till kungl. kommerskollegii förslag och den utredning, varpå dessa vila.

Vad beträffar nykterhetskommitténs utlåtande i vad det angår åtgärder till befordrande av sulfitsprits användning som motorbränsle, nödgas föreningen däremot

betona, att förslagen icke äro ägnade att befordra detta syftemål. Nykterhetskommittén, som i främsta rummet ser sin uppgift i att sörja för en sådan denaturering av sulfitspriten, att densamma icke kan missbrukas såsom berusningsmedel. håller före, att garantier häremot endast kunna vinnas, om staten genom något av sina organ själv omhändertager denatureringen och varans distribution bland allmänheten. Kommittén förmenar jämväl, att med staten såsom fabrikeras ende kund inom landet avsättningen av sulfitspriten skulle vara säkerställd och fabrikation i stor skala således omedelbart kunna sättas i gång. Föreningen kan icke dela den åsikten utan är av den uppfattningen, att en statsmonopolisering av den beskaffenhet, som nykterhetskommittén föreslår, icke erbjuder utsikt till lönande avsättning av något större kvantum sulfitsprit. Med den konkurrens, som, så snart normala tider inträtt, kommer att åter uppstå från de importerade motoroljorna, finge sulfitspriten med dess faktiska framställningskostnader ganska svårt att slå sig igenom såsom motorbränsle. I varje fall skulle för vinnande av en större omsättning erfordras ett energiskt och omfattande köpmansarbete, vilket en statsinstitution av naturliga skäl icke kan prestera. Långt ifrån att monopoliseringen skulle vara i stånd att uppmuntra till stegrad sulfitsprittillverkning, skulle åtgärden i praktiken säkerligen endast leda till svårigheter för denna industri, vilket icke inbjuder till någon utvidgning av densamma.

Då det ligger i sakens natur, att sulfittfabrikerna icke kunna insätta stora kapital i nyanläggning av sulfitsprittfabriker utan något så när säkra utsikter till en lönande avsättning av den nya tillverkningen, så måste de förutsätta en av statsmakterna skapad trygghet för en lönande marknad för att vidtaga några kostbara anstalter för sulfitspriten framställning. Såväl kungl. kommerskollegium som nykterhetskommittén hava också i sina utlåtanden vitsordat industriens krav på ett sådant ingripande från statsmakternas sida. Kungl. kommerskollegium har funnit frågans enklaste och naturligaste lösning i ett tullskydd å brännolja, som skulle göra sulfitspriten tillräckligt begärlig för de svenska avnämarna för att i första hand komma till användning. Nykterhetskommittén inlåter sig icke närmare på arten av det statsingripande, vars befogenhet även kommittén fastslår. Det framgår emellertid av utlåtandet, att kommittén själv icke är blind för, att enbart en statsmonopolisering av sulfitspriten denaturering och distribution icke skulle hjälpa den nya artikeln över konkurrenssvårigheterna.

Det torde vara obestridligt, att ett konstlat fördyrande av en konsumtionsartikel mötes med invändningar från konsumenternas sida, och ett sådant fördyrande bör icke heller göras större än alldeles oundgängligt är. Skulle statsmakterna finna skäligt att medels ett tullskydd i enlighet med kungl. kommerskollegii förslag stödja en blivande sulfitsprittillverkning i större skala, så får föreningen emellertid vitsorda, att tullsatsen icke kan sättas lägre, än kungl. kollegium ifrågasatt. Statliga åtgärder strängt i enlighet med nykterhetskommitténs anvisningar skulle säkerligen visa sig utan all nytta, enär någon ökning av sulfitsprittillverkningen icke skulle vara att vänta såsom en följd av dem. Industrien skulle icke finna någon trygghet varken för tillräckligt stor avsättning eller för antagliga priser och skulle således icke våga företaga de kostbara nyanläggningarna. Är det, såsom på goda grunder framhålls i kommerskollegi utlåtande, ett stort nationalekonomiskt intresse och en viktig angelägenhet ur försvarsberedskapens synpunkt att skapa ett nytt svenskt motorbränsle, som snart nog skulle kunna ersätta en väsentlig del av bensin-

inporten, måste statsmakterna således sörja för sådana garantier at industrien, som kunna häva de angivna betänkligheterna.

Det är för industrien likgiltigt, till vem — en monopolinstitution eller enskilda köpare — den får avyttra sin vara, allenast denna kan säljas till antagligt pris. Under hägnen av ett tullskydd i enlighet med kungl. kommerskollegii förslag hade industrien utsikter att genom ett energiskt köpmansarbete kunna inarbeta det nya motorbränslet hos allmänheten och på denna väg skapa marknad för sulfitspriten. Såsom redan påpekats, kan detta däremot icke ske, om en statsinstitution av den begränsade typ, som nykterhetskommittén föreslår, blir den ende köparen. *Endast under den förutsättningen att nykterhetskommitténs uppslag utvecklas därhän, att institutionen kan träffa ett flerårigt avtal angående en på förhand fixerad kvantitet, som till fastställt pris årligen finge levereras av fabrikena, är densamma i stånd att befordra sulfitspritindustriens utveckling.*

Svenska cellulosaföreningen vill således icke bestrida, att nykterhetskommitténs förslag angående statsmonopol på sulfitspriten skulle kunna bliva utgångspunkten för en slutgiltig lösning av sulfitspritfrågan. Men detta förutsätter, såsom redan antytts, att monopolet kan uppgöra kontrakt om inköp av sprit för en så lång tid framåt och till ett sådant pris, att fabrikena kunna beräkna skälig vinst samt ränta och amortering å sina anläggningar. Ett sådant avtal torde emellertid från statens sida förutsätta särskilda mått och steg för att betrygga avsättningen av den på förhand avtalade spritkvantiteten, ifall staten ej har utvägar att själv använda densamma för egna mångahanda ändamål. I detta hänseende tar sig föreningen friheten erinra om de förslag, som redan förelegat i riksdagen angående statsmonopolisering av all lys- och brännoljaimport. En sådan åtgärd i förening med monopoliseringen av sulfitspriten skulle möjliggöra för staten att reglera avsättningen av de olika artiklarna efter behag, och således skulle marknad alltid kunna beredas för den inhemska varan. Importen av de oljor, som konkurrera med sulfitspriten, kunde nämligen utan svårighet regleras så, att den sistnämnda i första hand bleve efterfrågad.

Genom en sådan anordning skulle man vinna den väsentliga fördelen, att sulfitspritsens pris icke behövde fördyras genom någon särskild skyddstull. Då staten hade i sin hand att ordna avsättningen av alla i landet förekommande lys- och brännoljor, behövde icke något högre försäljningspris bestämmas för sulfitspriten, än som betingades av tillverkningskostnaderna. Den föreslagna anordningen har även det företrädet, att någon prisfördyring ej behöver förekomma å det motorbränsle, som under alla omständigheter måste importeras för att fylla det behov, som sulfitspriten t. v. ej kan tillfredsställa.

Föreningen instämmer med kungl. kommerskollegium ifråga om den vikt och betydelse, som en lycklig lösning av sulfitspritfrågan har för vårt land såväl vad angår försvarsberedskapen som i nationalekonomiskt avseende i allmänhet. Sulfitspritsindustrien är också beredd att för sin del på det kraftigaste medverka till en sådan lösning, men kan icke utan vidare riskera de betydande kapital, som detta kräver. Då det är ett statsändamål i vida högre grad än en enskild affärsangelägenhet, som föreligger, ankommer det tydligtvis i främsta rummet på det allmänna att bereda väg för frågans lösning. När staten i en eller annan form skänker åt denna nya industri ett skydd, som motsvarar vad den inhemska industrien över huvudtaget åtnjuter, och som säkerställer mot en övermäktig ut-

ländsk konkurrens' ödeläggelse, blir det möjligt att upptaga sulfitsprittillverkning i den skala, som i kungl. kommerskollegii utlåtande angives, och då skall sulfitindustriens medverkan icke utebliva.

Svenska cellulosaföreningen vågar för den skull hos kungl. kontrollstyrelsen hemställa, att kungl. styrelsen i sitt blivande utlåtande till Kungl. Maj:t behagade behjerta de här ovan framlagda synpunkterna.»

Såsom framgår av svenska cellulosaföreningens här återgivna yttrande, anser föreningen, att nykterhetskommitténs förslag icke är ägnat att befordra sulfitsprits användning som motorbränsle. Emellertid vill föreningen icke bestrida, att förslaget om ett statsmonopol skulle kunna bliva utgångspunkt för en tillfredsställande lösning av sulfitsprittfrågan.

Föreningens uttalande synes i vissa delar synnerligen beaktansvärt, och anser kontrollstyrelsen, att man med tillämpning av däri angivna grunder skulle vid monopolisering av handeln med skattefri sprit kunna tillbörligen tillgodose jämväl sulfitspritindustriens intresse. Betingelserna därför skulle i huvudsak vara följande, nämligen

- 1) att avtal träffas mellan sulfitsprittfabrikerna och monopolinstitutionen om leverans för en följd av år framåt av fabrikernas tillverkning,
- 2) att monopolinstitutionen utformas på sådant sätt, att den blir i stånd att kraftigt och affärsmässigt arbeta för sulfitsprits ökade avsättning samt att sulfitspritindustriens synpunkter i avseende å pris och övriga leveransvillkor tillförsäkras behörigt beaktande inom institutionen,
- 3) att skydd beredes sulfitspriten mot den hittillsvarande konkurrensen från brännoljornas sida.

Vidkommande den första av här ovan omnämnda betingelser synes densamma ifrån statens sida icke behöva möta något hinder. Såsom redan förut omnämnts, tillgodoser de nuvarande sulfitsprittfabrikernas tillverkning icke hela behovet av denaturerad sprit inom landet. Dessa fabrikers tillverkning uppgick under tillverkningsåret 1915/16 till 5,000,622 liter av normalstyrka. Under år 1916 var förbrukningen av skattefritt brännvin 7,031,401 sådana liter. Visserligen har nyligen Göta sulfitfabrik med en tillverkningskapacitet av 2,400,000 liter satts i gång, och vidare är en sulfitsprittfabrik under anläggning i Värmland. Erinras må även att på grund av bristen å bensin motordriften i allt större utsträckning övergått till användning av bensoldenaturerad sulfitsprit. Enligt vad till kontrollstyrelsen uppgivits, hava sålunda drokägarnas samköpsförening samt ett enskilt hyrkuskverk härstädes ny-

ligen inköpt sulfitsprit till en myckenhet av ej mindre än 1,348,575 liter av normalstyrka.

Med hänsyn till dessa förhållanden anser kontrollstyrelsen, att, om staten för framtiden såvitt möjligt förebyggde konkurrensen från brännolja, någon risk för avsättningen av en långt större kvantitet av sulfitsprit än den nuvarande icke skulle vara att befara.

Avtalen skulle givetvis först och främst slutas med de nu existerande sulfitspritsfabrikerna och sedan med nytillkommande fabriker, i den mån efterfrågan å sulfitsprit ökas. De borde vara av sådant innehåll, att de beredde fabrikerna ränta och amortering å anläggningskostnaderna samt skälig företagarvinst. Staten skulle förbinda sig att under ett visst antal år till överenskommet pris inköpa sprit till viss myckenhet eller eventuellt intill fabriken tillverkningskapacitet vid avtalets ingående. Avtalet skulle naturligen kunna ytterligare utformas med hänsyn till förhandenvarande omständigheter, så att fabrikantens behöriga intressen bleve tillgodosedda. Så skulle t. ex. priset å sulfitspriten kunna göras i viss mån beroende av gällande stenkolspris, arbetslöner m. m.

Avtalen borde måhända underställas Kungl. Maj:t till godkännande.

Genom fasta avtal av här antydda innebörd skulle sulfitspritsfabrikanterna tillförsäkras skälig avkastning av sin rörelse samt den konsumerande allmänheten möjligast låga och stabila priser.

Ifråga om monopolinstitutionens utformning tillåter sig kontrollstyrelsen anföra följande.

De anmärkningar, som framställts mot förslaget att låta kontrollstyrelsen utöva ifrågavarande handelsmonopol, äro enligt styrelsens mening befogade. Ett ämbetsverk saknar nämligen på grund av åtskilliga förhållanden mer eller mindre den rörlighet och anpassningsförmåga, som erfordras för att på tillfredsställande sätt tillgodose de nya och växlande situationer, som framträda på handelsområde. Vidare måste det anses mindre lämpligt, att ett ämbetsverk med de grannliga, övervakande uppgifter, som tillkomma kontrollstyrelsen på sprithandelsområde, skulle själv driva affärsverksamhet på detta gebit. Det synes också styrelsen vida mer ändamålsenligt, att handeln med skattefri sprit anförtros åt en särskild monopolinstitution, som kan bliva i tillfälle att på verklig affärsmissigt sätt utöva monopolet. Genom sprithandelsöverflyttande till ett särskilt organ skulle även vinnas den fördelen, att kontrollstyrelsen, i överensstämmelse med dess ämbetsuppgifter i allmänhet, kunde erhålla en verkligt kontrollerande ställning jämväl i förhållande till handeln med skattefri sprit.

Monopolinstitutionen torde kunna tänkas organiserad antingen såsom ett monopolbolag i likhet med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet, eller också såsom en särskild kommission, nämnd e. d. Då den ifrågasatt institutionen icke är avsedd att idka affärsverksamhet i syfte att åt staten tillföra vinst, synes den senare av här omnämnda former böra föredragas.

En lämplig förebild för monopolinstitutionen synes kontrollstyrelsens under sistlidne höst inrättade pris- och inköpsnämnd erbjuda. Denna nämnd, som har till uppgift att till billigast möjliga priser inköpa allt för brännvinsförsäljningsbolagen erforderligt brännvin samt att till kontrollstyrelsen inkomma med förslag till bolagens försäljningspris å olika varusorter, skall bestå av högst fem av kontrollstyrelsen utsedda ledamöter, varav en ordförande och en ordförandens ställföreträdare. Därjämte skola finnas två suppleanter för ledamöterna. Hos nämnden skall vara anställd en verkställande direktör, och nämnden har att inrätta en under nämndens omedelbara tillsyn stående byrå med verkställande direktören såsom chef. Alla rekvisitioner å brännvin skola göras hos nämnden, som därefter fördelar dem på vederbörande leverantörer för direkt leverans till bolagen. All likvidering är avsedd att äga rum hos nämnden. I förmedlingsavgift upptager nämnden $\frac{1}{2}$ öre för varje liter, varmed avses att betäcka kostnaderna för nämndens verksamhet. Närmare upplysningar om nämnden lämnas i kontrollstyrelsens cirkulär nr 15 med föreskrifter beträffande brännvinsförsäljningsbolagens inköp av brännvin, utfärdat den 31 oktober 1916, samt i instruktionen för kontrollstyrelsens pris- och inköpsnämnd, fastställd av kontrollstyrelsen den 23 november 1916.

Den ifrågasatta monopolinstitutionens uppgift skulle först och främst bliva att avsluta avtal med sulfitspritfabrikerna och, i den mån sådant erfordrades, även med andra spritfabriker om inköp av sprit samt att anordna ett tillfredsställande system för distributionen av den skattefria spriten till allmänheten. Institutionen skulle vidare arbeta för ökad avsättning av skattefri sprit genom att söka intressera industrien och tekniken för spritens användning inom nya områden. Särskilt borde institutionen söka åvägabrunga samarbete med motorindustrien.

Ifråga om partiförsäljningarna synas dessa kunna ordnas på samma sätt, som tillämpas av pris- och inköpsnämnden, d. v. s. inkommande köpeorder skulle placeras hos viss sulfitsfabrik, som därefter hade att försända varan till köparen. Likviden skulle inbetalas till monopolinstitutionen.

Enligt kontrollstyrelsens mening skulle en monopolinstitution med här ovan antydda läggning kunna på det från nationalekonomisk synpunkt mest rationella sätt förmedla omsättningen av skattefri sprit. En stor del av de kostnader, som medfölja en vanlig affärsverksamhet och som bliva mångdubbelt större i den mån den fria konkurrensen är mera utvecklad, falla helt bort. Då monopolet icke skulle hava till ändamål att bereda staten ökad inkomst, komme allmänheten endast att få vidkännas sulfittfabrikernas tillverkningspris jämte nödig förmedlings- och distributionskostnad samt kostnaden för spritens denaturering. Framhållas må även, att fabrikernas tillverkningskostnad givetvis borde kunna bliva lägre, om de finge avyttra hela sin tillverkning till staten utan att behöva räkna med handelsrisk och affärskostnader. Ett billigare pris, än allmänheten skulle få betala under ett monopolsystem, utformat på här angivna sätt, torde alltså icke stå att erhålla. Försäljningen borde också kunna organiseras på sådant sätt, att åtkomsten av skattefri sprit för lovlig användning skulle bliva så lätt tillgänglig, som skäligen kan begäras.

Monopolinstitutionen, som lämpligen synes kunna benämnas *statens sprithandelskommission*, skulle stå under kontrollstyrelsens inseende samt förslagsvis bestå av sex utav nämnda myndighet utsedda ledamöter, varav två representanter för sulfitspritfabrikerna, en representant för minut-handlandena, vilka väl företrädesvis skulle komma att ombesörja spritens distribuering till allmänheten, samt en representant för den skattefri sprit konsumerande industrien. De två återstående ledamöterna, vilka skulle fungera såsom opartiska medlare mellan producent- och konsumentintressena, skulle utgöras av kommissionens ordförande och hans ställföreträdare, vilken måhända tillika kunde tjänstgöra såsom kommissionens sekreterare. En verkställande direktör, som skulle avlönas väl och vartill borde utses en dugande affärsman, skulle förestå kommissionens affärsverksamhet. Närmare bestämmelser rörande kommissionens sammansättning och verksamhet har kontrollstyrelsen ansett icke böra inflyta i en blivande författning angående skattefri sprit utan lämpligare meddelas av Kungl. Maj:t i administrativ väg. Härigenom möjliggöres nämligen, att sådana förändringar beträffande kommissionen, som erfarenheten visat påkallade, lättare och snabbare kunna genomföras. Allenast huvuddragen för kommissionens ställning och uppgifter har styrelsen ansett böra angivas i den föreslagna författningen angående skattefri sprit.

Såsom förut antytts, skulle kostnaderna för kommissionen och dess verksamhet bestridas av behållningen på kommissionens affärsrörelse. Skulle denna behållning visa sig bliva större, än som erfordras för

nämnda kostnader och för åstadkommande möjligtvis av visst rörelsekapital, skulle prisen å skattefri sprit sänkas. För att bereda kommissionen erforderliga medel för rörelsens öppnande borde möjligen viss bankkredit tillförsäkras kommissionen.

Beträffande slutligen frågan om de åtgärder, som böra vidtagas till undanröjande av en för försäljningen av skattefri sprit menlig konkurrens från handeln med brännolja, må erinras, att två olika förslag blivit framställda, nämligen antingen att belägga bensin och gasolin med en tull av 20 öre för kilogram eller ock att genomföra ett statens handelsmonopol i avseende å brännolja.

Det förra förslaget ingår såsom förut nämnts i kommerskollegii förevarande betänkande och har redan ur vissa synpunkter blivit kritiserat. Av de i ärendet hörda myndigheterna har bland andra generaltullstyrelsen ställt sig avvisande till förslaget och därom anfört:

»Styrelsen kan ej heller bortse från de olägenheter, som skulle bli förenade med en tullbeskattning av bensin. Förutom sin egenskap att utgöra en stor förbrukningsartikel finner bensinen en mångfaldig användning inom industrier, vilka syssla med tillverkningar av kemisk-teknisk art. En så avsevärd tullsats, som den här föreslagna, å ett för deras tillverkningar ofta nödvändigt material skulle helt visst komma att verka betungande. Styrelsen tillåter sig i detta sammanhang erinra om den på sin tid utgående tullen av 2 öre för kilogram för lysolja, vilken tullsats, ehuru icke uppgående till 10 procent å varans dåvarande inköpspris — under det den nu föreslagna tullen å bensin skulle belöpa sig till icke mindre än 125 procent å det beräknade inköpspriset — ansågs vara av den betydelse, att den borde avskaffas.»

I likhet med generaltullstyrelsen anser kontrollstyrelsen, att tull å bensin och gasolin skulle vara förenad med många olägenheter, utan att det av kollegium avsedda syftet bleve säkerställt.

Frågan om ett monopol å brännolja har under de senare åren varit föremål för ganska mycken uppmärksamhet. Genom motioner har tanken framförts i riksdagen, och utredning torde pågå om genomförandet av ett dylikt monopol. Utom önskemålet att tillförsäkra allmänheten dess behov av fotogen och dylika oljor till lägsta möjliga pris talar för införande av ett dylikt monopol enligt kontrollstyrelsens mening alldeles särskilt, vad som anförts i ämnet av svenska cellulosaaföreningen i dess ovan återgivna skrivelse.

Den från nationalekonomisk och även försvarssynpunkt betydande fördel, som skulle vinnas, om den eljest värdelösa sulfittluten bleve utnyttjad för tillverkning av sprit, torde få anses motivera åtgärder, var-

igenom användningen av bensin såsom motorbränsle skulle regleras i syfte att främja användningen av sulfitsprit för samma ändamål. Detta syfte torde bäst nås, om handeln med brännolja monopoliseras och endast så stor myckenhet bensin utsläppes i marknaden, som, förutom till kemiskt-tekniska ändamål, erfordras för att utfylla behovet av sprit, avsedd till motordrift. Brännoljemonopol är sålunda enligt kontrollstyrelsens mening en viktig betingelse för åvägabringandet av en övergång till sprit såsom drivmedel för motorer. Här ifrågavarande monopol står emellertid icke i sådant samband med sprithandelsmonopolet, att det utgör någon nödvändig förutsättning för det senares genomförande. Sprithandelsmonopolet torde sålunda kunna självständigt förverkligas, men lär det, därest Kungl. Maj:t finner sig böra framlägga förslag därom, vara synnerligen önskvärdt, att frågan om införande av ett brännoljemonopol upptages till skyndsamt behandling.

Kontrollstyrelsen har hittills i huvudsak uppehållit sig vid frågan om åtgärder till sulfitspritindustriens främjande. Nykterhetskommitténs förevarande betänkande innehåller emellertid, såsom förut i viss mån berörts, jämväl en del bestämmelser till förekommande av missbruk av denaturerad sprit och vissa alkoholhaltiga tekniska preparat. Såväl av kommitténs motivering till dessa bestämmelser som även av vad på annat sätt kommit till styrelsens kännedom rörande dylika missbruk är styrelsen livligt övertygad om behovet av lagstiftningsåtgärder däremot.

Beträffande innebörden av kommitténs lagstiftningsåtgärder biträder styrelsen väsentligen vad kommittén föreslagit. Vad åter angår utformningen av desamma anser sig styrelsen hava anledning påkalla vissa ändringar. Med hänsyn härtill och det ovan förordade utbytet av kontrollstyrelsen mot en statens sprithandelskommission såsom handhavare av handeln med skattefri sprit har styrelsen funnit sig föranlåten framlägga omarbetat förslag till bestämmelser i ämnet.

Den först i ögonen fallande förändring, som vidtagits vid omarbetningen, består däri, att bestämmelserna ifråga uppdelats på två författningar, nämligen en förordning angående skattefri sprit och en förordning angående vissa alkoholhaltiga preparat. En sådan uppdelning har syns påkallad med hänsyn till den olikhet i syfte och tillämpning, som måste anses förefinnas mellan berörda två grupper av bestämmelser. Med förstnämnda författning avses nämligen ej blott att tillgodose nykterhetens och statens fiskaliska intressen utan även, och

måhända i främsta rummet, producent- och konsumentintressen av stor nationalekonomisk betydelse. För den senare författningen åter är sistberörda syfte helt främmande. Jämväl de kategorier av medborgare, som skulle beröras av de båda författningarna, äro väsentligen olika.

Innan kontrollstyrelsen övergår till att närmare redogöra för de förändringar jämte skälen därför, som styrelsen funnit sig böra vidtaga i avseende å de av nykterhetskommittén föreslagna bestämmelserna i ämnet, anser sig kontrollstyrelsen böra yttra sig beträffande nykterhetskommitténs under kap. VI i betänkandet framställda förslag beträffande vissa restitutions- och skattefrågor.

Vad först beträffar frågan om *restitution av brännvinstillverkningskatt för finkelolja*, har Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kristianstads län utförligt yttrat sig härom samt avstyrkt förslaget om borttagande av restitution av tillverkningskatt för inom landet använd finkelolja, men tillstyrkt förslaget om borttagande av dylik restitution vid export av finkelolja.

I likhet med nykterhetskommittén anser kontrollstyrelsen, att restitution av tillverkningskatt för finkelolja, vare sig den exporteras eller användes inom landet, icke bör ifrågakomma. Såsom kommittén framhållit, är finkelolja icke att anse såsom brännvin utan som en förorenande produkt i råbrännvinet, från vilket den måste avskiljas, för att brännvinet skall kunna försälas för förtäringssändamål. Kostnaden för avskiljandet av finkeloljan ävensom brännvinets fördyrande genom den inträdda volymminskningen utgör en del av reningskostnaden. Med hänsyn till dessa omständigheter är en restitution av tillverkningskatt för finkelolja ej påkallad. Ej heller torde en dylik restitution vara erforderlig ur synpunkten av den kemiskt-tekniska industriens intressen, om restitution vid export av finkelolja ej äger rum. Så länge restitution vid export beviljades, under det att dylik restitution ej förekom vid förbrukning av finkelolja inom landet, var det naturligt, att reningsverken hade ett intresse av att få till stånd export av finkelolja, enär genom restitutionen betydlig vinst erhöles å en avfallsprodukt, vilken man redan hade betald genom den å det renade brännvinet påförda kostnaden för reningen. Borttages emellertid restitution av tillverkningskatt vid export av finkelolja, bortfaller också reningsverkens intresse att exportera finkeloljan för den restituerade skattens skull och priset på finkelolja kommer därefter inom landet att vara beroende av världsmarknadens pris å finkelolja.

Såsom inhämtas av nykterhetskommitténs utredning sid. 73 och

74 uppgår restitutionen för inom landet använd finkelolja till obetydliga belopp; och torde vid borttagande av restitutionen de ur finkeloljan framställda kemiskt-tekniska produkterna icke komma att undergå någon nämnvärd kostnadsökning.

Då finkeloljan väsentligen är en avfallsprodukt vid rening av brännvin, torde vad Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kristianstads län anfört, att den brännvinstillverkning, som är belagd med tillverknings-skatt, skulle komma i en ofördelaktigare ställning än sulfitspritfabrikationen, där hela tillverkningen denatureras, sakna betydelse, enär vid all råbrännvinstillverkning, vare sig vid lantbruksbrännerier eller vid sulfitfabriker, finkelolja utvinnes endast i mycket obetydlig grad.

I likhet med vad Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kristianstads län anfört i fråga om borttagande av restitution vid export av finkelolja, lärer det vara erforderligt att särskilt angiva, att dylik restitution ej vidare får ifrågakomma. Enär emellertid denna restitution, enligt vad nykterhetskommitténs utredning giver vid handen, tillkommit utan medverkan från riksdagens sida, torde en ändring av brännvinstillverkningsförordningen i dylikt syfte icke vara behöfligt. Enligt kontrollstyrelsens mening är det allenast erforderligt att i kungörelsen den 31 januari 1908 angående restitution av brännvinstillverknings-skatt vid utförsel ur riket av brännvin införa en förklaring, att dylik restitution ej får tillgodonjutas vid export av finkelolja.

Vidkommande därefter kommitténs förslag om borttagande dels av restitutionsförhöjningen vid export av renat brännvin, dels ock av de vid brännvinstillverkning skattefria två procenten har kontrollstyrelsen i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna intet att däremot erinra.

Den i brännvinstillverkningsförordningen föreslagna restitutionen, som skulle åtnjutas för beskattad sprit, som inköpes av statens sprit-handelskommission, torde påkalla förslag till ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycks-medel. Enligt detta lagrum skall av brännvinstillverknings-skatt, malt-skatt, punschskatt och brännvinsförsäljningsmedel, efter restitution för denaturerat brännvin och för malt, som vid skattepliktigt bryggeri omedelbart använts för tillverkning av svagdricka, till en särskild fond avsättas, vad som för varje år överskjuter ett belopp av 41,900,000 kronor. Jämlikt grunderna för det föreliggande förslaget ifrågakommer icke restitution för denaturerat brännvin, utan endast för beskattad sprit,

som inköpes av sprithandelskommissionen. Där dylik restitution äger rum, bör restitutionen utgå ur brännvinstillverkningskattmedlen. Med hänsyn härtill skulle det allenast vara erforderligt att i stället för »efter restitution för denaturerat brännvin» i 1 § av förordningen angående statsverkets fond av rusdrycksmedel införa »efter restitution av tillverkningskatt för beskattad sprit, som inköpas av statens sprithandelskommission». Då emellertid syftet med bestämmelsen i den ifrågavarande 1 § torde vara, att överskottet av rusdrycksmedlen, efter avdrag av de belopp, som på grund av särskilda bestämmelser utgå direkt av dessa medel, skola avsättas till fonden, har kontrollstyrelsen, som finner det önskvärt att stadgandet erhåller en smidigare och efter eventuellt ändrade förhållanden avpassad formulering, föreslagit erforderlig omformulering av stadgandet ifråga.

Speciell motivering.

Förslaget till förordning angående skattefri sprit.

I avseende å förändringar är naturligtvis i främsta rummet att märka de omgestaltningar, som betingats av förslaget om upprättande av en statens sprithandelskommission. Andra kapitlet, »om upphandling av och prissättning å sprit», i kommitténs författningsförslag, har sålunda uteslutits och ersatts med 3 § i förordningen.

Med hänsyn till de särskilda bestämmelserna må framhållas följande.

1 §.

Då utgångspunkten för den handelsverksamhet, som förevarande författning avser att reglera, utgöres av sprithandelskommissionens uppköp av sprit, inledes förordningen med en bestämmelse, som bereder sprithandelskommissionen tillfälle att uppköpa sprit utan hinder av därför eljest gällande inskränkningar. I denna paragraf angives även vad som är att förstå med »skattefri sprit», vilken benämning sedan tjänar att beteckna den sprit, varom i förordningen är fråga.

2 §.

Såsom av grundläggande betydelse meddelas redan i 2 § de bestämmelser, som tillförsäkra sprithandelskommissionen monopol å handeln med skattefri sprit.

Sista stycket i paragrafen motsvarar senare delen av 7 § i kommitténs förslag. Någon föreskrift om denaturering såsom ovillkorlig betingelse för här ifrågavarande eftergift har emellertid ej medtagits, enär det ansetts lämpligare att låta föreskrift därom, lämpad efter förhandenvarande förhållanden, meddelas i samband med eftergiften. Även låter det tänka sig, att åtgärder kunna vidtagas, som utan denaturering utesluta varje möjlighet till missbruk. Kommitténs bestämmelser i 4 och 22 §§ peka i denna riktning. Då eftergifter av förevarande slag, såsom nyss antytts, torde böra meddelas och regleras med hänsyn

till varje särskilt fall — de skulle antagligen ej förekomma alltför ofta — har det syntts lämpligt att anförtro meddelandet av sådana eftergifter åt kontrollstyrelsen.

4 §.

I senare delen av denna paragraf, har såsom ett undantag upptagits bestämmelsen i kommittéförslagets 22 §.

5 §.

3) Såsom även från annat håll anmärkts, bör givetvis denatureringen, då spriten handhaves på behörigt sätt, ej få medföra någon fara för ohälsa — enligt kommitténs formulering är förevarande fordran inskränkt till »allvarlig skada till hälsan».

Stadgandet i kommittéförslagets 4 § har, då det ju avser undantag från bestämmelser i förevarande paragraf, insatts såsom femte stycke i denna. Detta undantagsstadgande har därvid tillika givits vidgad tillämplighet, i det dels begränsningen till »industrisprit» — vilken beteckning styrelsen för övrigt på skäl, som i det efterföljande angivas, ansett sig ej böra upptaga — blivit utesluten och dels undantaget utsträckts till att gälla ej blott den i 2) utan jämväl den i 1) framställda fordringen. Några tillfyllestgörande skäl för kommittéförslagets här berörda inskränkningar torde nämligen enligt styrelsens mening ej föreligga. Vidare har, då denatureringen och de övriga säkerhetsåtgärderna måste anses komplettera varandra, fordringarna på denatureringen ställts i relation till säkerhetsåtgärdernas effektivitet.

Sista stycket har omformulerats något för att mera framhäva kontrollstyrelsens förpliktelser i avseende å denatureringsförfarandet.

6 §.

Bestämmelsen i kommittéförslagets 3 § 4:o) har ansetts böra utbrytas och meddelas i särskild paragraf, då där avsedda åtgärd ej sammanhänger med denatureringsförfarandet, utan bestämmelsen bör hava en betydligt vidare tillämpning. Med hänsyn härtill har även skyldigheten att iakttaga bestämmelsen överflyttats från kontrollstyrelsen till säljaren.

7 §.

Styrelsen har ej funnit skäl upptaga 2 § i kommittéförslaget. Densamma synes nämligen enligt styrelsens förmenande giva anledning till flera erinringar. Förutom att hela paragrafen hänför sig till »i denna förordning avsedd sprit», utan att det någonstades direkt angives,

vilket slag av sprit härmed åsyftas, torde sålunda den i paragrafen framlagda indelningen av skattefri sprit knappast vara lämplig, då man ej har någon säkerhet för, att alla erforderliga slag av denaturerad sprit, såsom t. ex. sprit, använd till putsmedel vid kommunikationsinrättningar, låta sig hänföra till någon av de uppställda fyra kategorierna. Ej heller lära de två senare och särskilt den sista kategorien vara av någon vidare ensartad beskaffenhet. Beträffande sättet för de olika kategoriernas karakteriserande kan anmärkas, att, då detta hänför sig till själva användningen av spriten, hela indelningen saknar betydelse med hänsyn till spritens denaturering och tillhandahållande.

Styrelsen har för sin del funnit lämpligare att ej fastslå någon indelning av den skattefria spriten. Två av de föreslagna beteckningarna, hushållssprit och motorsprit, har styrelsen emellertid ansett sig böra upptaga såsom benämningar för de två mest betydande slagen av skattefri sprit. Karakteriseringen av dessa båda slag av sprit kan enligt styrelsens mening ej gärna knytas vid något annat än spritens faktiska beskaffenhet, d. v. s. denatureringen.

Åt hushållsspriten har det syntts lärupligt att giva ett vidgat begrepp, så att därmed skulle avses den sprit, som i allmänhet vid behov av skattefri sprit skulle komma till användning. Med hänsyn härtill borde denna sprit denatureras på ett sätt, som vore såvitt möjligt ej blott allmängiltigt effektivt utan även av beskaffenhet att medgiva vidsträcktast möjliga användning.

8 §.

Genom överflyttningen av handeln med skattefri sprit från kontrollstyrelsen till sprithandelskommissionen förenklas naturligtvis förfarandet vid minuthandelns organiserande — i likhet med en vanlig handelsfirma bör kommissionen få antaga och från uppdraget skilja återförsäljare utan särskilt reglerat ansökningsförfarande eller de lokala myndigheternas hörande. Däremot böra vederbörande myndigheter, vilkas tjänsteuppgifter det kan beröra, underrättas om antagande av återförsäljare och upphörande av sådans försäljningsrätt. Härom meddelas bestämmelser i paragrafens senare stycke.

Det av kommittén, i kommittéförslagets 9 § sista stycket, föreslagna förbudet mot att till återförsäljare antaga den, som erhållit rätt till detaljhandel med brännvin, har icke syntts erforderligt och därför utelämnats. Med hänsyn till sprithandelskommissionens i 3 § angivna uppgift att bereda tillgång till skattefri sprit på sätt, som är ägnat att

förekomma missbruk därav, torde det nämligen få anses uteslutet, att kommissionen till återförsäljare skulle antaga någon, som idkade försäljning av brännvin. Givetvis borde ej heller innehavare av rättighet att försälja vin eller maltdrycker kunna ifrågakomma såsom återförsäljare av hushålls- eller motorsprit.

En i kommittéförslagets 10 § intagen bestämmelse om skyldighet att på visst sätt begränsa antalet försäljningsrättigheter har icke upptagits i styrelsens förslag. En sådan bestämmelse skulle nämligen å ena sidan icke väl överensstämma med den affärsmässighet och hänsyn till allmänhetens krav, som tidigare framhållits, och å den andra knappast medföra avsevärt gagn från nykterhetssynpunkt — för den, vilkens alkoholbegär är så stort, att han förtär denaturerad sprit, torde några steg mer eller mindre för begärets tillfredsställande ej spela någon roll.

Framhållas må även, att den förändring av distribueringsorganisation, som kontrollstyrelsen föreslagit, otvivelaktigt skulle medföra en betydande inskränkning av återförsäljarnes antal. Sprithandelskommissionen skulle ju, i olikhet med en offentlig myndighet, ej hava någon skyldighet att till återförsäljare antaga alla, mot vilka någon erinran ej kunde göras, utan komme väl, för att bespara sig arbete i avseende å distribution och tillsyn, att begränsa återförsäljarkåren till skäligt omfång.

9 §.

I paragrafens sista stycke hava sammanförts bestämmelserna under c) och d) i kommittéförslagets 12 §. Styrelsens omformulering innebär en skärpning så tillvida, att förbudet gäller ej blott, då köparen kan antagas komma att missbruka spriten, utan varje fall, där säljaren har skälig anledning antaga, att försäljning till viss person kommer att leda till missbruk.

I kommittéförslaget omförmäles förbud av polismyndighet eller nykterhetsnämnd mot försäljning av hushålls- eller motorsprit till viss person. Med hänsyn till att nykterhetsnämnd ej enligt lagen om behandling av alkoholister den 30 juni 1913 äger motsvarande befogenhet har i förevarande lagrum förbudet utbytt mot ett meddelande om, att missbruk av spriten kan befäras. Beaktandet av sådant meddelande torde emellertid kunna anses nära nog lika straffgaranterat som iakttagandet av berörda förbud. Om polismyndighets och nykterhetsnämnds åliggande uti ifrågavarande avseende stadgas i 18 §.

10 §.

Bestämmelsen i sista stycket av kommittéförslaget 11 §, varigenom försäljning av motorsprit skulle begränsas till innehavaren av den motor, för vars drivande spriten erfordrades, har på vissa håll ansetts komma att medföra svårigheter vid tillämpningen. Med anledning härav har styrelsen sökt på annan väg ernå säkerhet mot missbruk. Genom den för detta ändamål i förevarande paragrafs senare stycke intagna föreskriften om uppgift å den motor, till vars drift spriten är avsedd, synes en beaktansvärd möjlighet till kontroll kunna vinnas.

11 §.

Då begränsningen av försäljningskvantiteten i avseende å hushållsprit till minst en liter ej lär vara av oomtvistligt värde från nykterhets-synpunkt men onekligen är ägnad att medföra olägenheter för allmänheten och hinder för försäljningens uppdrivande, har styrelsen ansett sig böra nedsätta denna begränsning till $\frac{1}{3}$ liter. Orden »automobil, motorcykel eller motorbåt» har med hänsyn till den växande användningen av flygmaskiner, ändrats till »motorfordon eller motorfartyg».

12 §.

Föreskriften om försäljningsboks förvarande under viss period har fullständigats genom angivande av den tid, varifrån nämnda period skall räknas.

14 §.

Bestämmelsen i kommittéförslaget 14 §, att kontrollstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om förvaringskärlens form och beskaffenhet i övrigt, har uteslutits, då hushållsspriten ju ej kan anses som något gift i egentlig bemärkelse och bestämmelsens tillämpning onekligen skulle medföra avsevärda kostnader. Däremot har nämnda myndighets befogenhet att meddela föreskrifter om etikettens innehåll kompletterats med liknande rätt i avseende å dess utseende och anbringande.

15 §.

Denna § motsvarar i huvudsak kommitténs bestämmelser rörande handeln med sjukhus-, laboratorie- och museisprit samt industrisprit. I likhet med kommittén anser styrelsen, att andra slag av skattefri sprit än hushålls- eller motorsprit böra tillhandahållas allenast av central-

organet för handeln med skattefri sprit. Några allmängiltiga regler för försäljningen av här ifrågavarande slag av sprit har, i väsentlig överensstämmelse med kommittéförslaget, icke ansetts påkallade eller motiverade. De föreskrifter härför, som kunna erfordras, torde böra meddelas av kontrollstyrelsen, som är i tillfälle att lämpa dem efter de faktiska förhållandena i olika fall.

18 §.

Den i kommittéförslagets 20 § meddelade befogenheten för polismyndighet och nykterhetsnämnd att meddela förbud mot försäljning har, såsom förut antytts, av styrelsen förändrats till en skyldighet att lämna meddelande om missbruk. Denna anmälningsskyldighet har därjämte utvidgats till att avse missbruk av varje slag av skattefri sprit — ej blott hushålls- eller motorsprit såsom kommittén föreslagit — samt skall för kontrollens skull fullgöras jämväl i förhållande till sprithandelskommissionen.

19 §.

Förevarande § motsvarar 19 § i kommittéförslaget, men hava dess bestämmelser utsträckts till att avse försäljning av alla slag av skattefri sprit, sålunda även försäljning, utövad av sprithandelskommissionen, ävensom överträdelser av andra för försäljningen gällande bestämmelser än förordningens, d. v. s. närmast kontrollstyrelsens föreskrifter. Vidare har ramen för kontrollstyrelsens åtgärder vidgats till att omfatta jämväl inskränkningar eller villkor i avseende å försäljningen.

20 §.

Då resande ej sällan medföra denaturerad sprit för toalett- eller annat ändamål, torde det vara lämpligt att medgiva dem därav införa viss ringa kvantitet.

21—32 §§.

Ansvarsbestämmelserna hava i viss mån omredigerats och förenklats men överensstämma i sak väsentligen med kommittéförslaget.

Såsom ett andra moment har i 21 § tillfogats en särskild straffbestämmelse rörande vissa oriktiga uppgifter.

Förslaget till förordning angående vissa alkoholhaltiga preparat.

1 §.

Benämningen »alkoholhaltiga varor», som ju enligt vanligt språkbruk måste anses inbegripa jämväl alla slag av alkoholhaltiga drycker, har ersatts med det på sätt och vis från kommitténs definition å berörda begrepp hämtade uttrycket »alkoholhaltiga preparat», vilket torde närmare beteckna de ämnen, varom här är fråga. För att med säkerhet avskilja förevarande ämnen från såväl sprit, skattefri eller icke, som alkoholhaltiga drycker har tillfogats bestämningen »och icke äro att anse såsom sprit eller avsedda för förtäring».

2 §.

Denna § motsvarar i huvudsak 26 § 1 mom. i kommittéförslaget, men har den årliga anmälningen utvidgats till att avse jämväl tillverkningens omfattning under nästföregående år. Uppgifterna i detta avseende torde vara ägnade att giva en viss ledning vid efterforskande av missbruk. Med tillverkare har i överensstämmelse med 30 § sista stycket i kommittéförslaget likställts importör.

3 §.

I kommittéförslagets 25 § första stycket ålägges kontrollstyrelsen att meddela särskilda föreskrifter om denaturering av alkoholhaltiga varor, men någon direkt skyldighet för tillverkarna av sådana varor att ställa sig dylika föreskrifter till efterrättelse eller något straffansvar för underlåtenhet därutinnan synes ej finnas. Styrelsen har ansett riktigast att meddela ett uttryckligt, straffgaranterat förbud mot försäljning av alkoholhaltiga preparat, som icke äro denaturerade på sätt kontrollstyrelsen föreskrivit. Föreskrift, som här avses, kan naturligtvis hava i viss mån generell omfattning, d. v. s. omfatta en viss grupp av preparat, eller ock meddelas uteslutande för visst preparat. För det fall att för visst preparat ej finnes angiven denatureringsmetod eller tillverkaren är osäker om, efter vilken metod preparatet skall denatureras, bör han naturligtvis vända sig till styrelsen med begäran om föreskrift i ämnet. Beträffande sättet för denatureringen har, i viss överensstäm-

melse med vad som föreslagits rörande denatureringen av skattefri sprit, tillfogats ett åläggande för kontrollstyrelsen, varmed åsyftats att göra denatureringen på samma gång så effektiv och oskadlig som möjligt.

4 §.

I denna § hava sammanförts de besläktade föreskrifterna i kommittéförslagets 25 § andra stycket och 26 § 2 mom. Med tillverkarens firma har i avseende å uppgift i etiketten jämförts importörens.

5 §.

Denna § avser att ersätta 29 § i kommittéförslaget.

6 §.

Möjligheten att erhålla tillstånd till import av alkoholhaltiga preparat har av kommittén begränsats till handelsidkare med vissa kvalifikationer. Då det ej torde finnas något skäl, varför handelsidkare skola gynnas framför andra näringsidkare, som hava användning för utländska, alkoholhaltiga preparat, har begränsningen till handelsidkare borttagits. Till ytterligare säkerhet mot missbruk har tillfogats den fordran, att tillståndssökanden skäligen kan antagas hava behörig användning för preparatet ifråga.

7 §.

Undantagen i c) och d) uti kommittéförslagets 31 § hava ansetts lämpligen kunna sammanföras till en bestämmelse, c) i förevarande §.

8 §.

Till denna § hava sammanförts vissa bestämmelser rörande kontrollstyrelsens tillsyn å förordningens efterlevnad samt vederbörande näringsidkares förpliktelser med hänsyn till tillsynens fullgörande.

9 §.

Förevarande paragraf motsvarar väsentligen 27 § i kommittéförslaget. Till vinnande av förenkling hava de myndigheter, som äga att meddela erinran, inskränkts till polismyndighet och nykterhetsnämnd.

Kontrollstyrelsen såsom fastställande myndighet har utbytt mot Kungl. Maj:ts befallningshavande, vilket överensstämmer med 30 § av förordningen angående försäljning av vin och öl, enär denna myndighet med sin kännedom om ortsförhållandena måste anses bättre kvalificerad för en prövning av ifrågavarande innebörd.

10 §.

Denna § motsvarar de två senare punkterna av 28 § i kommittéförslaget, men hava såsom åtgärder till vinnande av rättelse upptagits, förutom förbud, även föreskrivande av villkor eller inskränkningar.

11—21 §§.

Ansvarsbestämmelserna överensstämma i huvudsak med kommittéförslagets.

I 11 § har såsom ett 3 mom. tillfogats en bestämmelse om straff för oriktiga anteckningar mot bättre vetande.

Förslag till förordning om ändrad lydelse av 2, 12, 13, 21 och 24 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

Mot de förändringar i denna förordning, som föreslagits av kommittén, har styrelsen i sak ej något att erinra. Några jämkningar i avfattningen hava emellertid vidtagits, väsentligen med hänsyn till av styrelsen föreslagna ändringar i bestämmelserna angående skattefri sprit. I 24 § 3) har åt sista satsen givits en något allmängiltigare läggning för att bereda kontrollstyrelsen bättre tillfälle påbjuda eventuellt erforderliga kontrollåtgärder.

Förslag till förordning om ändrad lydelse av 1, 20 och 26 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin.

Beträffande den av kommittén tillagda 6:e punkten i förordningens 1 § synes ej något vara att invända. Däremot anser styrelsen, att även punkt 4 kräver omformulering, då denaturerat brännvin och skattefri sprit ju ej äro sammanfallande begrepp.

Av nu angivna skäl har styrelsen även funnit sig föranlåten föreslå förändring av bestämmelsen i 20 § punkt 4.

Vidare har det synts styrelsen påkallat att med hänsyn till den i förordningen angående skattefri sprit angivna särskilda regleringen av importen undantaga sådan sprit från tillämpning av eljest gällande bestämmelser rörande import av brännvin. I sådant syfte har till 26 § fogats en sjunde punkt.

*Utdrag ur protokoll, hållet vid sammanträde i kontrollstyrelsen
den 5 mars 1917 i nedan angivna ärende.*

Närvarande:

Överdirektör ZETHELIUS, ledamöterna LAGERGREN och ENVALL, extra ledamoten THULIN samt i ärendet tillkallade sakkunniga förlikningsmannen S. H. KVARNZELIUS och t. f. byråchefen A. MOLIN.

S. D. Föredraganden extra ledamoten Thulin anmälde följande på grundvalen av överläggningar, som förts med särskilt tillkallade sakkunniga, inom kontrollstyrelsen utarbetade förslag till
förfordning angående skattefri sprit,
förfordning angående vissa alkoholhaltiga preparat,
förfordning om ändrad lydelse av 2, 12, 13, 21 och 24 §§ i förfordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin,
förfordning om ändrad lydelse av 1, 20 och 26 §§ i förfordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin, samt
förfordning om ändrad lydelse av 1 § i förfordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, ävensom
motiv till förenämnda författningsförslag.

Överdirektören tillkännagav, att de särskilt tillkallade sakkunniga ingenjören Gösta Ekström och direktören Knut Sundblad voro förhindrade att närvara, men att uttalanden från dem inkommit av följande innehåll:

»Överdirektören Zethelius

Kontrollstyrelsen, Stockholm.

Nur unter Voraussetzung dass Brennölemonopolfrage gleichzeitig gelöst wird, kann ich Vorschlag zustimmen.

Ekström.»

»Kontrollstyrelsen,
Stockholm.

Uppmanad genom överdirektören att yttra mig angående det till Konungen framställda förslaget avseende tillverkning av sulfitsprit, när jag genom sjukdom var förhindrad närvara vid sista sammanträdet i kontrollstyrelsen angående denna fråga, vill jag framhålla, att, därest tillverkningen skall ställas under monopolinstitution, synes mig nödvändigt,

1:o) Att denna institution ställes under ledning av en i facket särskilt utbildad rutinerad väl avlönad affärsman, som förstår ej allenast att distribuera på ett praktiskt sätt vad fabrikerna kunna leverera, utan dessutom genom teknik erövra nya områden för spritens användning. En man, som helt ägnar sin tid åt denna uppgift.

2:o) att, därest staten inser vikten av att denna industri hastigt föres framåt, vinsten för fabrikerna ej sättes för låg. Självkostnadspriset måste naturligtvis först betäckas och, som detta är mycket växlande, bör därutöver en summa, säg 10 öre per liter, utbetalas till dem, som bygga nya fabriker. Härigenom skulle under nuvarande höga materialpris den denaturerade spritens pris bliva cirka 30 öre vid fabrikerna.

3:o) För de fabriker, som själva önska använda sin sprit antingen till motordrift eller annan industri, som kan hava sammanhang med sprittillverkning, eller till export, bör finnas medgivande att på de villkor, som äro fullt betryggande för att spriten ej olagligt användes, själva hava rätt friställa den kvantitet, som härför är nödvändig.

Då vi för närvarande lida brist på kol och de kol, som kunna anskaffas, äro mycket dyra, torde det vara för landet av största vikt, att vi till det yttersta anstränga oss att ersätta dessa kol dels genom hastigt utbyggande av våra vattenfall och dels genom andra medel, bland vilka den denaturerade spriten torde vara det viktigaste. Jag antager, att prisen på stenkolen komma att under många år efter krigets slut bliva mycket höga.

Dessa här ovan relaterade synpunkter sammanfalla ju i det stora hela med kontrollstyrelsens förslag, men jag har ansett mig böra något starkare precisera den.

Vördsammast
Knut Sundblad.»

Herrar Kvarnzelius och Molin förklarade sig tillstyrka de föredragna förslagen och motivena.

Efter överläggning beslöt kontrollstyrelsen att avgiva utlåtande enligt registratoret.

Ledamoten Lagergren anförde därefter:

»Jag har ingenting att erinra mot nykterhetskommitténs, av kontrollstyrelsen förordade förslag att borttaga dels skattefriheten för två procent vid tillverkning av brännvin dels restitutionsförhöjningen vid utförsel av renat brännvin dels ock restitutionen av tillverkningskatt vid utförsel av finkelolja och vid dess användning inom landet; vilka samtliga ändringar kunna vidtagas oberoende av övriga nu föreliggande, inom kontrollstyrelsen omarbetade förslag. Dessa avstyrkas på följande grunder.

I anslutning till riksdagens skrivelse den 2 juni 1910 angående åtgärder mot användande av denaturerat brännvin såsom berusningsmedel har nykterhetskommittén i sitt avgivna betänkande ställt nykterhetssyftet i förgrunden och särskilt förklarat, att dess förslag att monopolisera den skattefria spriten huvudsakligen vore motiverat ur kontroll- och nykterhetssynpunkt (sid. 42).

Undersöker man då vilka hjälpmedel redan gällande lagstiftning lämnar i oförmälda hänseende, finner man, att det enligt 12 § 4 mom. i förordningen om tillverkning av brännvin är lagt i Kungl. Maj:ts hand att föreskriva de villkor och den kontroll, varunder restitution av skatt må åtnjutas för brännvin, som denaturerats. Jämlikt 1 § 4 mom. i förordningen angående försäljning av brännvin är det likaledes beroende på Kungl. Maj:t att meddela särskilda bestämmelser angående villkoren för försäljning av denaturerat brännvin.

Erfordras således i vissa fall ett strängare denatureringsförfarande och i andra mindre stela former därvid eller krävas mera detaljerade försäljningsbestämmelser, är möjlighet beredd att utan omgång vidtaga lämpliga åtgärder. Samtliga de i 1910 års riksdagsskrivelse angivna direktiv kunna upptagas i en reviderad denatureringsförordning. På ett område exempelvis, det om motorsprit, har Kungl. Maj:t desslikes kunnat omedelbart ingripa (kungl. kungörelsen den 30 oktober 1914; nr 369). Flera dylika fall kunna anföras.

Nu har emellertid nykterhetskommittén vidgat den förelagda uppgiften till att omfatta lagstiftning för förebyggande av missbruk av *all* till förtäring icke avsedd sprit (sid. 30).

Därvid har först kommit i betraktande den skattelagda sprit, som *icke* avser framställning av alkoholhaltiga preparat (kosmetiska medel, polityr m. m.).

Ifrågavarande sprit, som tillhandahålles antingen från reningsverk och brännerier eller från systembolagen, har varit föremål för en reglerande lagstiftning, som utan svårighet kan när som helst kompletteras. Försäljningen från reningsverk och brännerier, varom förmåles i 1 § 5 mom. av försäljningsförordningen, är närmare bestämd i kungl. kungörelsen den 25 september 1914 (nr 240), vilken vid behov kan undergå nödiga förändringar, såsom nyligen skett genom kungörelsen den 3 november 1916 (nr 449). Beträffande försäljningen från systembolagen har kommittén (sid. 35) påpekat, att kontrollstyrelsen äger befogenhet att utfärda bestämmelser rörande de villkor, under vilka bolagen må utminutera här avsedd sprit.

Vad slutligen angår alkoholhaltiga tekniska preparat synes kommittén hava utgått från, att endast undantagsvis sprit i odenaturerat skick därvid kommer till användning (jämför motiv till 25 §). Det möter då ej heller här något hinder att inarbeta de för ändamålet erforderliga kontrollbestämmelserna i denatureringsförordningen.

Riktigt är att ett främjande av denatureringsväsendet genom att bringa denatureringsmetoderna till allt större mångsidighet och fullkomning och på så sätt öka möjligheterna för den tekniska industrien att betjäna sig av skattefri sprit är en synnerligen viktig och makt-påliggande uppgift (nykterhetskommittén sid. 43 och 55). Vad här framför allt erfordras är, att vid centralmyndigheten fästes en eller två vetenskapligt skolade kemister, vilka på för ändamålet upplåtet statslaboratorium kunna helt ägna sig åt omförmälda arbete.

Befinnes ej tillfyllest att gå fram efter dessa linjer, torde så gott först som sist böra företagas en grundlig omläggning av nuvarande organisationsformer, vilket även eljest är att anbefalla.

Rörande förtäringsspriten har 1915 års lagstiftning och dess godkända utnyttjande medfört en nära nog obegränsad befogenhet för kontrollstyrelsen. Nu föreslås samma maktupplåtelse beträffande den till förtäring ej avsedda spriten. Det må vara tillåtet betvivla lämpligheten av att på detta sätt herraväldet över samtliga hithörande näringsidkare och avnämare samlas på en enda hand.

Målmedvetenhet är i allt fall av nöden, innan man på dessa vägar i lagstiftningen tager ytterligare ett steg, som kan vara ägnat att befästa vad som från början måhända ej var avsett.

Alltså, vidhållles ännu det för allenast två år sedan uppställda statsfinansiella syftet med systembolagens ställande under strängare kontroll eller att tillföra statsverket ökade inkomster av brännvinsförsäljningsmedlen, torde statsmakterna hava anledning undersöka, huruvida ej anstalter böra träffas för att, under behörigt iakttagande av rättighetsinnehavarnes skäliga anspråk, i detta sammanhang anordna en över hela linjen genomförd affärsmissig drift.

I kontrollstyrelsens föreliggande utlåtande påpekas nämligen till stöd för behovet av mer verksamma bestämmelser till förekommande av missbruk av denaturerat brännvin, att tendensen att i avseende å handeln med alkoholhaltiga drycker vidtaga allt strängare restriktioner kan förväntas komma att ytterligare fullföljas.

Detta perspektiv med därav följande oundviklig nedgång i statsinkomster förtjänar att betraktas ej endast mot bakgrunden av nyss omnämda, klart tillkännagivna statsfinansiella syftsmål äm även med hänsyn till de åtaganden staten iklätt sig genom tillförsäkrande av ersättning för indragna brännvinsförsäljningsmedel åt vissa förut vinstberättigade kommuner m. fl. — vilket åtagande, vad innevarande år beträffar, fått sitt uttryck i tre ordinarie anslag i riksstaten å tillhoppa över 10,300,000 kronor.

Innan följaktligen statsmakterna oförtydligt uttalat sig för ett franträdande av de principer, som varit bestämmande för 1915 års lagstiftningsåtgärder, torde man allenast hava att räkna med vad som då förutsatts och för närvarande kunna utgå från, att efter återinträdda normala förhållanden skattepolitiken blir den ovan angivna.

Med fasthållande härvid får jag då vidare anföra följande.

Man har betecknat statens, efter försäljningsmedlens indragning till statsverket förändrade ställning till brännvinsförsäljningen som ett förtäckt statsmonopol. Förhållandet innebär i själva verket en halvhet, som kräver sin utfyllnad genom åtgärder i syfte att fullt och helt göra staten till herre över den förädlade varan. Förslaget att inlösa reningsverken eller eventuellt anlägga nya dylika för statens räkning bör sålunda tagas upp på nytt. Ett bortfallande av de privata reningsverken skulle säkerligen på samma gång vara det verksamaste medlet att befördra sulfitspritindustrien. Systembolagen böra lämna plats för lokala statsorgan till erforderligt antal, en anordning, som helt visst skulle medföra betydande besparing och sålunda i sin mån förverkliga det tillförene starkt betonade önskemålet, att försäljningsmedlen så oavkortade som möjligt tillfalla statsverket. Betraktar man vidare hur staten vetat tillgodogöra sig brännvinsförsäljningen, finner man ett

virrvarr av skatteformer, under det statsdriften, behörigen frigjord, pekar på en enda intäkt: statens försäljningsvinst å hanteringen. Den centrala ledningen bör slutligen läggas i händerna på en självständig affärsstyrelse.

Tanken på ett statsmonopol bör uppenbarligen i första hand tagas under övervägande beträffande förtäringsspriten, där en utveckling i antydd riktning på ett helt annat sätt kan sägas vara en naturlig konsekvens av föregående lagstiftning än beträffande den skattefria spriten. Monopoliseringen av den senare synes vara att angripa problemet i bakvänd ordning och ägnad att undanskymma det större målet för det mindre.

Ett fullföljande av lagstiftningen på angivet sätt och då på en gång över hela linjen ger i föreliggande ärende anledning till följande erinringar.

Under kontrollstyrelsen sorterar en av densamma inrättad pris- och inköpsnämnd med huvudsaklig uppgift att förmedla systembolagens inköp av spirituosa. Efter detta mönster föreslås nu anordnande av en sprithandelskommission, som på ett närgränsande område likaledes skulle bedriva en vidlyftig affärsverksamhet. En sammanslagning av båda till en enda monopolstyrelse, utan överbyggnad av ett centralt ämbetsverk, erbjuder sig självt.

För de sociala uppgifterna (folknykterhetens befrämjande) hava dessliques två myndigheter ansetts behövlige, kontrollstyrelsen och socialstyrelsen. Det senare ämbetsverket har enligt sin instruktion att i allmänhet handlägga frågor rörande nykterhetsverksamhet och är uppsiktsmyndighet över alkoholistvården i riket. Kontrollstyrelsen på dess avdelning för brännvinsförsäljningsärenden utövar det sociala överinseendet över systembolagen.

Den mest omfattande delen av dessa viktiga arbetsuppgifter påvilas alltså författningsenligt socialstyrelsen.

Bortfalla systembolagen, vilket väl endast är en tidsfråga, blir en koncentrerung även på det sociala området möjlig och framstår såsom en följdriktig åtgärd.

Det är sannolikt att genom här skisserade omläggning av statens ställning till spirituosahandeln reda och klarhet stå att vinna icke minst beträffande nykterhetsarbetet.»

Ledamoten Envall anförde slutligen:

»I 5 § i föreliggande förslag till förordning angående skattefri sprit är stadgat, att denaturering av sprit skall verkställas genom kontrollstyrelsens försorg jämte i allmänna ordalag hållna föreskrifter rörande de egenskaper,

som den denaturerade spriten bör erhålla, och i 3 § i förslaget till förordning angående vissa alkoholhaltiga preparat stadgas, att dylika preparat icke må försäljas inom riket utan att vara denaturerade på sätt, kontrollstyrelsen föreskrivit. Enligt gällande förordning angående denaturering av brännvin av den 10 oktober 1890 äro i allmänhet de olika denatureringsmedlen förbehållna Kungl. Maj:ts avgörande. I den tyska denatureringsförordningen av år 1912 äro denatureringsmedlen fastställda i själva förordningen för de olika ändamål, för vilka brännvinet är avsett. Jämlikt bestämmelserna i ovanberörda paragrafer i nu föreslagna förordningar skulle kontrollstyrelsen alltså äga att fastställa de olika slagen av denatureringsmedel för all till denaturering avsedd sprit samt för alkoholhaltiga preparat. Detta synes mig innebära ett stort osäkerhetstillstånd för den industri eller annan näring, som är hänvisad till användning av denaturerad sprit eller tillverkning av alkoholhaltiga preparat, emedan ofta en ändring av denatureringsmedel eller denatureringsmetod kan betyda stora ekonomiska förluster. Sådana ändringar kunna exempelvis utan tvingande orsak företagas på grund av växlande åsikter i denatureringsfrågan hos olika chefer för kontrollstyrelsen, vilka enligt styrelsens instruktion diktera besluten. Jag hemställer därför, att 5 och 3 §§ i respektive förslag till förordningar erhålla sådan lydelse, att denatureringsmetoderna för olika ändamål bestämmas av Kungl. Maj:t eller eventuellt till sina huvuddrag intagas i själva förordningen. En ändring av ifrågavarande paragrafer i nu antydd riktning skulle bereda en viss säkerhet för konsumenterna av den denaturerade spriten och för tillverkarna av tekniska preparat samt befördra en kraftig utveckling av användningen av skattefria sprit, och kan en dylik åtgärd dessutom motiveras med, att några nya och bättre denatureringsmedel eller denatureringsmetoder än de, som nu äro kända, knappast stå att erhålla, varigenom någon risk att fastslå denatureringsförfarandet även i själva förordningen icke torde förefinnas. I Tyskland, där denatureringsmetoderna för olika användning av denaturerad sprit finnas intagna i förordningen, är förbrukningen av teknisk sprit över 3 gånger så stor som i Sverige i proportion till invånarantalet. Ur nykterhetssynpunkt har framhållits fördelen av att eventuellt kunna hålla denatureringsmedlen hemliga, varigenom missbruk av denaturerad sprit i en del fall skulle kunna förebyggas. Jag tror emellertid, att de förfallna individer, som använda denaturerad sprit till förtäring, varken fråga efter, varmed spriten är denaturerad eller bry sig om att taga reda därpå, ifall denatureringsmedlen finnas angivna i författningarna.

Den i 1 § i förslaget angående vissa alkoholhaltiga preparat stad-

gade gränsen av $2\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol för tekniska preparat, som äro avsedda att denatureras, anser jag onödigt låg, emedan dylika preparat med lägre alkoholhalt, än 3.5 procent icke gärna kunna komma till användning i berusningsändamål.»

Ur protokollet:
Arthur Wirström.

Bil. A.

Sammanställning

av Kungl. Maj:ts befallningshavandes utlåtanden över nykterhetskommitténs betänkande med förslag till förordning angående tillhandahållande av skattefri sprit samt alkoholhaltiga varor för andra ändamål än förtäring m. m.

I. Monopolfrågan.

A. Avstyrkande utlåtanden.

Det föreliggande förslaget är uppgjort uteslutande med tanke på att förhindra missbruk av sprit, avsedd till andra ändamål än förtäring. Att åtgärder mot dylikt missbruk äro behöfliga kan icke heller bestridas. Erfarenheten ej minst från Stockholm visar, att förtäringen särskilt av denaturerad sprit under de senare åren avsevärt ökats och alltjämt synes vara i stigande. Tidpunkten för ökningens början synes sammanfalla med införandet av de restriktiva bestämmelser i brännvins-handeln, som under år 1914 kommo till användning och sedermera ytterligare utvecklats. Att så är förhållandet bör emellertid ingalunda väcka förvåning. Fenomenet måste snarare anses såsom en naturlig följd av den försvårade åtkomsten till brännvin. Därförinnan var i allmänhet icke någon, som hade medel till inköp av brännvin, förhindrad att komma i åtnjutande därav. Prisskillnaden mellan det beskattade och det obeskattade brännvinet utgjorde så gott som det enda motivet för att föredraga det senare. Men med införandet av motbokshindret och andra restriktiva föreskrifter bliva ofta just de, som önska använda spriten i berusningssyfte och hava svårast att undvara densamma, utestängda från åtkomsten av den till förtäring avsedda varan, och gripa då till den utväg, som står dem åter. Att förtärarna av den denaturerade spriten i allmänhet äro de åt spritmissbruk mest hemfallne är visserligen ännu icke bestämt påvisat, men torde utan vidare kunna med nästan fullkomlig visshet antagas.

Överståthållarämbetet.

Huru önskvärda och behöfliga åtgärder mot det stegrade missbruket av denaturerad sprit och andra i förslaget avsedda alkoholhaltiga varor än må vara, måste dock enligt överståthållarämbetets mening vid fastställandet av dessa åtgärder noga tillses, såväl att icke därigenom den lovande och ur nationalekonomisk synpunkt synnerligen betydelsefulla tillverkningen av sulfitsprit hämmas eller försvåras som ock att hushålls- och motorsprit fortfarande utan betungande omgång blir för allmänheten åtkomlig. Överståthållarämbetet känner sig emellertid icke övertygat om att förslaget tagit tillbörlig hänsyn till dessa båda synpunkter.

Enligt förslaget skall tillhandahållandet av denaturerad sprit bliva ett statsmonopol, vars handhavande uppdragits åt kontrollstyrelsen. Kungl. Maj:t skall årligen efter förslag av nämnda styrelsen fastställa den myckenhet sprit, styrelsen under instundande kalenderår må inköpa att användas till andra ändamål än förtäring. Sedan sprittillverkarne ingivit anbud, bestämmer kontrollstyrelsen den kvantitet, en var av dem må under året försälja till styrelsen. Priset för varan regleras icke genom överenskommelse mellan köparen och säljare, utan fastställs av en nämnd så sammansatt att, om skiljaktiga meningar uppstå mellan sprittillverkarnes och kontrollstyrelsens representanter, den av Kungl. Maj:t förordnade ordföranden får utslagsrösten. Såvitt av förslaget framgår, skall prisfrågan icke avgöras innan anbud infordras. På hemställan av kontrollstyrelsen bestämmer Kungl. Maj:t det pris, till vilket spriten må försälas av styrelsen, som i sin ordning efter grunder, som av Kungl. Maj:t fastställas, avgör det pris, hushålls- och motorsprit vid försäljning till allmänheten högst må betinga. Sulfitsprit, som ej uppköpes av kontrollstyrelsen, må icke försälas inom riket, endast utföras därifrån eller på vissa villkor användas i tillverkarens egen rörelse.

Att industrien ej kan vara till freds med en dylik anordning finner överståthållarämbetet högst sannolikt, och uttalanden i denna riktning hava även förekommit i dagspressen. Redan den omständigheten, att rätt långt i förväg skall bestämmas vilken kvantitet sprit under ett år må av kontrollstyrelsen inköpas för att tillhandahållas konsumenterna, synes böra möta betänkligheter. Ett sådant avgörande kan icke byggas annat än på sannolikhetsberäkningar, som särskilt då det gäller en vara, vilken icke kan anses vara till användningen fast begränsad utan tvärtom synes äga stora utvecklingsmöjligheter, måste bliva synnerligen osäkra. Någon egentlig utredning om storleken av den behöfliga kvantiteten skulle icke heller förefinnas. Konsumenterna hava i förslaget icke tillförsäkrats rätt att uttala sig i frågan, och det torde icke heller bliva lätt att finna någon lämplig utväg för deras hörande. Kontrollstyrelsen, som skall uppgöra inköpsförslaget, kan näppeigen hava tillräcklig kännning med industrien för att pålitligt kunna bedöma dess behov av ökad sprittillgång. Och för övrigt kunna helt visst oförutsedda omständigheter komma att tillfälligt öka behovet. Uppstår i följd av felkalkylering eller annan anledning brist på sprit, blir emellertid industrien likasom även allmänheten lidande. Någon utväg att fylla bristen lämnar icke förslaget och torde icke heller kunna göra det, då det normala förfarandet vid inköpet därigenom skulle bliva fullkomligt omotiverat och utan betydelse.

För tillverkarne måste såväl kvantitets- som prisbestämningarna bliva otillfredsställande. De kunna icke förvärva någon fast kundkrets, vars spritbehov de äro tillförsäkrade att få fylla, utan riskera att genom minskad konsumtion på ett eller annat håll eller tillkomsten av nya brännerier m. m. för längre eller kortare tid få sin försäljningsmöjlighet inskränkt. De kunna icke heller utöva något inflytande på priset utan måste nöja sig med det pris, som fixeras av nämnden, ja de komma med sannolikhet icke ens att veta detta pris, innan de skola avgiva anbud. Möjlighet är dem även förmenad att vidtaga sådana modifikationer i tillverkningsmängd och försäljningspris, som ur affärssynpunkt kunna anses önskvärda och måhända betingas av förändringar, som inträda under tillverkningsåret. I motsats till kommittén befarar överståthållarämbetet, att genomförandet av kommitténs förslag skulle motverka i stället för att befördra uppkomsten av nya fabriker för tillverkning av sulfitsprit och således allvarligt skada denna industri.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande är enig med kommittén därutinnan, att (sid. 27) i den mån åtkomsten av förtäringssprit kringgärdas med stränga bestämmelser, i samma mån frestas den, som har alkoholbegär, att rikta sin konsumtion på den för honom tillgängliga denaturerade spriten. Då möjligheten för allmänheten att för skilda behov få tillgång till denaturerad sprit alltmera ökats, men kontrollen över den denaturerade spriten icke hållit jämna steg med denna sprits vidgade allmänna tillgänglighet, har uppenbarligen behov uppkommit av revision av gällande kontrollbestämmelser. Kommittén torde ock hava rätt i sitt uttalande (sid. 29), att riksdagsskrivelsen i ämnet av år 1910 kan betraktas som en tydlig anvisning om nödvändigheten att vidtaga åtgärder mot jämväl det alkoholmissbruk, som förorsakas av den för förtäring icke avsedda spriten.

Kommittén säger sig (sid. 41) ansluta sig till grundsatserna för 1887 års lagstiftning nämligen, att garantierna skola byggas på denaturering och kontroll. Det verkar då överraskande, att kommittén (likaledes sid. 41) förklarar inrättandet av det av kommittén föreslagna statsmonopolet med hänsyn till tillhandahållandet av denaturerad sprit vara en naturlig konsekvens av kravet på kontroll över en verkställd denaturerings syfte icke förfelas. Som en naturlig konsekvens kan knappast en anordning betecknas, som icke har stöd i erfarenheten vare sig inom eller utom landet.

Det måste tvärtom betecknas såsom naturligt, att man icke tillgriper utvägen av ett monopol, förrän alla andra av erfarenheten anvisade utvägar äro försökta utan framgång eller deras oanvändbarhet på annat sätt ådagalagts. I kommitténs betänkande finnes (sid. 205—224) en mycket fullständig redogörelse för de kontrollåtgärder, varav man begagnar sig i utlandet för att förekomma missbruk av denaturerad sprit. Ur denna arsenal kunna uppenbarligen väljas vapen mot missbruk, vilka, åtminstone tills erfarenheten visar motsatsen, måste anses effektiva och således böra först försökas.

Vid detta förhållande måste befallningshavanden på det bestämdaste avråda från att tillgripa ett så våldsamt medel som det föreslagna statsmonopolet. Befallningshavanden har så mycket större skäl härtill, som det föreslagna monopolet till sin grund är av en alldeles ny och oprövd typ. Tobaksmonopolet avsåg dock, såsom kommittén anmärker på sid. 45, att åt staten skapa en inkomstkälla, under det att det av kommittén föreslagna monopolet avser en förment rationell kontrollutövning. Det bör ock framhållas att, mot vad kommittén synes antaga, det icke torde kunna bli gagneligt för den nationalekonomiskt viktiga tillverkningen av sulfitsprit, att denna så gott som från början råkar ut för ett statsmonopol i avseende å avsättningen i landet.

Det är givet att med sin nu angivna uppfattning befallningshavanden måste tillstyrka en sådan omarbetning av författningsförslaget, att all tanke på statsmonopol därifrån avlägsnas.

Kommittén, som sett frågan alldeles övervägande från nykterhetssynpunkt och främst strävat efter att kunna förebygga varje missbruk av för förtäring icke avsedd sprit eller sprithaltig vara, har konsekvent drivits till att föreslå statsmonopol å tillhandahållande av all skattefri sprit. Framställandet av ett så ingripande förslag borde dock hava föregåtts av en långt mera allsidig utredning än den som i ärendet förebragts. Av nationalekonomiska skäl och särskilt med hänsyn till för-

svarets intressen skulle det vara av synnerligen stor vikt att i största möjliga utsträckning göra vårt land oberoende av import utav bensin och vissa andra bränsleämnen. Tillverkning i stor skala vid sulfittfabrikerna av s. k. sulfitsprit skulle i sådant hänseende kunna bliva till betydande gagn för vårt land genom åstadkommande av ett inhemskt, billigt bränsle för motor- och maskindrift. Men genom kommitténs förslag om statsmonopol skulle helt visst en sådan tillverkning ingalunda främjas, utan snarare stäckas, enär sulfittfabrikernas ägare ej kunna förväntas med en sådan lagstiftning som den av kommittén ifrågasatta vilja eller våga nedlägga de för tillverkning av sulfitsprit i större skala erforderliga kostnaderna för dyrbara anläggningar. Statsmonopol härvidlag synes Konungens befallningshavande ej heller nödvändigt av nykterhetsskäl. Fullt tillräcklig kontroll i sådant hänseende bör kunna vinnas exempelvis genom föreskrift om en särskild, mera fullständig denaturering av såväl sulfitsprit som även annan för bränsleändamål avsedd sprit.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Östergöt-
lands län.

Efter många och långa experiment hava vi äntligen nått den punkt, då efter allt att döma, vi inom landet kunna framställa ett motorbränsle, som icke ställer sig ekonomiskt ofördelaktigt. Genom de restriktioner, som nu nykterhetskommittén vill uppställa för försäljning därav är fara värt, att denna nu yppade möjlighet alldeles försvinner eller åtminstone blir av väsentligt mindre betydelse än vad man därav kunnat hoppas.

Givet är att försäljning och användning av sprit till annat ändamål än förtäring måste ordnas så, att missbruk därvid icke sker. Konungens befallningshavande hyser emellertid den bestämda uppfattningen att detta icke utan att till oersättlig skada inkräkta på näringslivets berättigade fordringar kan ske i den riktning nykterhetskommittén tänkt sig. Det enda effektiva och riktiga sättet för hindrande av missbruk är enligt Konungens befallningshavandens åsikt en tillfyllestgörande och verksam denaturering.

Konungens befallningshavande har icke ansett sig böra ingå i detaljgranskning av kommitténs förslag, enär Konungens befallningshavande hyser den förhoppningen att förslaget icke i den form det framkommit, skall bliva föremål för något lagförslag; och Konungens befallningshavande inskränker sig på den grund till att på det bestämdaste avstyrka förslaget och hemställa, att betänkan det icke måtte föranleda annan åtgärd, än att sättet för effektiv denaturering av sprit, som avses för annat ändamål än förtäring, måtte bliva föremål för utredning.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Jönköpings-
län.

Den efter utfärdandet av förordningen den 10 oktober 1890 vunna erfarenheten kräver, att föreskrifter meddelas till förhindrande därav, att denaturerad sprit och andra till förtäring icke avsedda alkoholhaltiga varor användas i berusnings-syfte. Därom torde meningarne icke vara delade. Annorlunda ställer det sig, då det gäller att fastslå de principer, efter vilka lagstiftningen för ändamålets vinnande bör inriktas.

På senare åren har den skattefria spritens användning till olika ändamål väsentligen stegrats, och har anledningen därtill framförallt varit, att densamma ställt sig relativt billig. Detta är en omständighet, som icke får förbises vid lagstiftningen till förebyggande av spritens användning såsom berusningsmedel. Varan bör givetvis icke efter införandet av bestämmelser, som avse att i möjligaste mån förhindra, att spriten brukas till förtäring, ställa sig dyrare än förut varit fallet.

Genom införandet av det av nykterhetskommittén föreslagna statsmonopolet på den skattefria spriten torde en fördyring av varan icke kunna undvikas, och häri ligger ett tungt vägande skäl mot kommitténs förslag härutinnan. En sådan åtgärd kan icke heller ur nykterhetssynpunkt anses erforderlig, då i huvudsak samma bestämmelser för varans försäljning kunna stadgas, vare sig statsmonopol förefinnes eller icke.

Konungens befallningshavande finner sålunda införandet av statsmonopol på den skattefria spriten icke erforderligt och avstyrker för den skull, att sådant införes.

Då man går att genom lagstiftningsåtgärder söka vinna detta syfte (att råda bot på missbruket av denaturerad sprit), får man emellertid icke stirra sig så blind på målet, att man skjuter andra berättigade hänsyn åt sidan. I den mån nykterhetsintresset härvid må kunna anses kräva ifrågasättande av ett ingrepp i en annan intressesfär, måste givetvis noggrant övervägas, huruvida icke det åsyftade målet kan ernås utan ett dylikt ingrepp ävensom om, i motsatt fall, det intresse, varom fråga är, skäligen bör få stå tillbaka för att syftet med lagstiftningen må kunna vinnas.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Kronobergs
län.

I det nu föreliggande förslaget, som påtagligen fått sin utformning med hänsyn till det stegrade missbruk av för förtäring icke avsedd sprit, kommittén med rätta befarat, för den händelse dess förslag till nykterhetslagstiftning skulle vinna statsmakternas gillande, hava nykterhetssynpunkterna avgjort fått träda i förgrunden. Däremot hava andra synpunkter, vilka lämnats obeaktade eller ej vunnit tillbörlig uppmärksamhet, icke kommit till sin rätt. Kommittéförslaget, i alla delar upphöjt till lag, skulle nämligen kringskära en betydande industriverksamhet, vilken går ut på att tillverka en vara, som fatt och får allt större nyttig användning, i sådan grad, att genom föreslagna anordningar åsyftade fördelar ur nykterhetssynpunkt enligt landshövdingeämbetets förmenande icke skulle stå i rimligt förhållande till de olägenheter för denna industri, därav komme att föranledas, och jämväl varans avnämare skulle utan tvivel få en ogynnsam känning av dessa anordningar.

Landshövdingeämbetet kan sålunda för sin del icke förorda vare sig det ifrågasatta monopolsystemets införande eller en begränsning, på sätt kommittén föreslagit, av sulfitspritens förbrukningsområde, och detta desto mindre som kommittén själv icke synes vara förvissad om, att ens en så genomgripande reform avgjort skulle i så synnerlig hög grad främja sitt syfte.

Det förslag, kommittén framlagt, är grundat på den principen, att tillhandahållandet av all skattefri sprit skulle bli statsmonopol och att jämväl tillhandahållandet av skattlagd sprit för andra ändamål än förtäring ävensom tillhandahållandet av alkoholhaltiga varor skulle ställas under kontroll av samma myndighet, som omhändertade den skattefria spritens tillhandahållande. Kommittén, som framhåller, att detta monopol icke i likhet med tobaksmonopolet avsåge att åt staten skapa en inkomstkälla utan en rationell kontrollutövning över den skattefria spritens tillhandahållande, har icke tvekat att fullt draga ut konsekvenserna av den principiella ståndpunkt den sålunda intagit. Den har åt den myndighet, som skulle handhava monopolet, kontrollstyrelsen, överlämnat full bestämmanderätt på ifrågavarande område. Sedan kommittén av hänsyn till potatisodlarnas intresse föreslagit förbud

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Hallands län.

mot sulfitspritens användning som förtäringssprit, har den föreslagit, att kontrollstyrelsen skulle, bland annat, avvåga proportionerna mellan behovet av sulfitsprit och potatissprit samt fastställa de pris, som denaturerad sprit vid återförsäljning till allmänheten högst må betinga. Kontrollstyrelsen skulle således varje år uppgöra en beräkning av den myckenhet sprit, som för täckande av det kommande årets behov kunde anses erforderlig. Huru förfaras skulle, om det verkliga behovet skulle visa sig överskrida det av kontrollstyrelsen beräknade, därom saknas, synes det, något stadgande. För det kungjorda årsbehovets fyllande skulle styrelsen därefter verkställa sina inköp enligt grunder, som såvitt möjligt lika gynnade varje anbudsgivare. Tillverkaren skulle få sälja i förhållande till hans efter grunder, som av styrelsen fastställts, beräknade tillverkning. Vid prissättningen skulle tillses, att alla här ifrågakommande intressen behörigen tillgodosåges. Det gällde att förhindra såväl oskäligen vinst för spritproducenten som också undervärdering av hans verkliga tillverkningskostnader. Skulle sulfitsprit tillverkas utöver den, som av kontrollstyrelsen uppköptes, vore den för avsättning hänvisad till den utländska marknaden.

Det lär icke kunna förnekas, att ett förslag av sådant innehåll innebär en alldeles bestämd avvikelse från det näringsliv, som för närvarande är i vårt land rådande. Skillnaden från utövat av tobaksmonopolet, som ju blivit infört av en helt annan anledning än den, som skulle ligga till grund för det nu ifrågavarande monopolet, är så stor, att någon närmare utveckling av denna skillnad icke torde vara erforderlig. Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande är den förste att medgiva, att särskilda åtgärder böra vidtagas för att förhindra nu pågående missbruk av denaturerad sprit samt andra dylika varor, men därför lär icke vara givet, att åtgärder av nu omnämnda genomgripande art äro nödvändiga. Ätminstone hade man tänkt sig, att kommittén skulle gjort något försök att visa, att så är förhållandet. Så har emellertid icke skett. Man lär väl få utgå ifrån, att kommittén företagit en undersökning uti ifrågavarande avseende och av densamma funnit sig själv övertygad om, att den nu föreslagna vägen vore den enda, som kunde föra till ett tillfredsställande resultat; men nog hade det varit önskvärt, att kommittén även satt andra i tillfälle att bedöma, huruvida så är fallet. I saknad av varje bevisning härutinnan kan åtminstone Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande för sin del icke tillstyrka att för närvarande och innan försök gjorts att på ett mindre genomgripande sätt än det av kommittén föreslagna stävja missbruk av ifrågavarande art införa lagbestämmelser av nu ifrågasatt innehåll. Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande hemställer alltså, att kommitténs förevarande förslag icke måtte läggas till grund för lagstiftning i ämnet.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Göteborgs
och Bohus
län.

Ifrågavarande betänkande med förslag har tillkommit på grund av riksdagens skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 juni 1910, däri riksdagen anhållit om utredning angående vilka åtgärder, som borde vidtagas till bekämpande av den växande användningen av denaturerat brännvin som berusningsmedel, samt vidtagande av de åtgärder, som med anledning av utredningen befunnas lämpliga, och har, sedan en del myndigheter hörts över framställningen, Kungl. Maj:t åt nykterhetskommittén uppdragit att avgiva yttrande i ärendet.

Frågan om vidtagande av åtgärder mot det tilltagande användandet av denaturerat brännvin till försäljning har sedan flera år tillbaka varit föremål för myndig-

heternas uppmärksamhet, och har Konungens befallningshavande redan två gånger, nämligen den 8 juli 1907 och den 18 oktober 1910, till Kungl. Maj:t avgivit underdåniga utlåtanden i ärendet, därvid Konungens befallningshavande, med konstaterande av förefintligheten av ifrågavarande missbruk och behovet av åtgärder för dettas motarbetande, föreslagit vissa åtgärder, avseende dels användande av kraftigare denatureringsmedel dels utfärdande av strängare kontrollföreskrifter vid handeln med denaturerat brännvin. Konungens befallningshavande har emellertid å andra sidan, då det här icke gäller en till förtäring avsedd dryck utan en för industrien och hushållet i allt vidsträcktare grad behövlig handelsvara, ansett sig böra kraftigt framhålla nödvändigheten av att genom dylika åtgärder, varken det denaturerade brännvinet finge fördyras eller åtkommandet av densamma i någon avsevärd grad försvåras för den allmänhet, som för lojalt bruk vore i behov av densamma.

Vid utförandet av sitt uppdrag har nykterhetskommittén på grund av utredningen i ämnet ansett sig böra utsträcka omfattningen av sin uppgift till framläggande av förslag för ordnande av tillverkningen och handeln med all till förtäring icke avsedd sprit och de tekniska preparat, som innehålla alkohol.

Såsom ett önskemål framhåller därvid kommittén, att till förtäringssändamål avses allenast den av jordbruksprodukter framställda spriten, samt sulfitsprit för hushållets och industriens behov. De betänkandet åtföljande författningsförslagen innehålla bestämmelser för sulfitsprittfabrikationens monopoliserande samt en centralisering av denatureringsförfarandet och försäljningen av denaturerat brännvin och för tekniskt ändamål avsedd sprit.

Möjligheten till ett fullständigare utnyttjande av den vid sulfittfabrikationen uppkommande sulfittluten och sulfitspritsens användande såsom bränsle inom motorindustrien i stället för den importerade bensinen är, såsom i betänkandet framhålles, en fråga av betydande ekonomisk räckvidd för landet.

Det synes som om åtgärder för lösandet av denna fråga böra föregås av en djupare utredning än den, som av nykterhetskommittén kunnat skänkas densamma. Kommittén säger själv sig sakna både anledning och kompetens att uttala någon bestämd uppfattning, huruvida problemet om sulfitspritsens användning till olika tekniska ändamål och framförallt till motorbränsle kan anses slutgiltigt löst eller icke.

Konungens befallningshavande håller för sin del före, att innan bestämmelser av den art, som i författningsförslaget framlagts till ordnande av tillverkningen och handeln med sulfitsprit, antagas, målsmän för denna industri böra beredas tillfälle att yttra sig i frågan och deltaga i framläggande av förslag till densammans ordnande.

Konungens befallningshavande anser fördenskull det föreliggande förslaget icke böra för närvarande antagas.

På grund av det anförda får Konungens befallningshavande, med avstyrkande av det föreliggande författningsförslaget, föreslå, att uti nu gällande förordning om denaturering av brännvin införas föreskrifter om kraftigare denatureringsmedel samt restriktionsbestämmelser vid handeln med denaturerat brännvin uti av Konungens befallningshavande härovan föreslagen riktning.

I underdånigt utlåtande den 11 oktober 1910 över den av kommitterade åberopade riksdagens underdåniga skrivelse samma år angående åtgärder mot användande av denaturerat brännvin såsom berusningsmedel uttalade Konungens be-

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Värmlands
län.

fällningshavande bland annat som sin uppfattning, att vidtagande av åtgärder i lagstiftningsväg i syfte att förekomma nämnda missbruk syntes vara fullt påkallade, en uppfattning, som Konungens befallningshavande icke funnit skäl frångå.

Visserligen har, såvitt Konungens befallningshavande inhämtat, icke inträtt någon förändring i det i berörda utlåtande angivna förhållandet, att denaturerad brännvin icke här inom länet i någon större utsträckning användes såsom berusningsmedel, men då i allt fall dylikt missbruk förekommer och, efter vad betygats från andra län, sker i ganska omfattande grad, måste det anses önskvärt och nyttigt att därför söka råda bot.

Konungens befallningshavande håller emellertid före, att de åtgärder, som i nämnda syfte vidtagas, icke få gå så långt, att därmed andra berättigade intressen trädas för nära.

Så skulle dock efter Konungens befallningshavandes förmenande ske, därest kommitterades nu framlagda förslag bleve till alla delar gällande till efterrättelse. Därigenom komme säkerligen utvecklingen av den lovande och ur nationalekonomisk synpunkt synnerligen betydelsefulla tillverkningen av sulfitsprit att hämmas samt vållas onödigt tyngande omgång vid tillhandahållandet för lojala förbrukare av den till allt större användning kommande hushålls- och motorspriten.

Med hänsyn härtill kan Konungens befallningshavande sälunda icke för sin del förorda förslaget om monopolisering av handeln med denaturerad sprit, för vilket förslag kommitterade icke heller synas Konungens befallningshavande hava föebragt tillräckligt bärande skäl. Genom monopoliseringen och i samband därmed ifrågasatta föreskriften, att sulfitspritsens pris icke finge bestämmas av dess tillverkare, skulle påtagligen den fria konkurrensen mellan dessa tillverkare undertryckas och såmedels antagligen uppblomstringen av denna industri i hög grad motverkas.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Västman-
lands län.

Kommitterade hava, enligt Konungens befallningshavandes förmenande, icke anfört tillräckligt vägande skäl för en monopolisering av handeln med denaturerad sprit. Det är huvudsakligen kontroll- och nykterhetssynpunkten, som härvid fått göra sig gällande. Den kontrollerande myndigheten skulle, säges det, genom monopoliseringen beredas större möjlighet att överblicka hela sprithandeln och därigenom hava kontrollen bättre i sin hand. Denna möjlighet borde dock, synes det, lika väl kunna erhållas genom skyldighet för fabrikanter och andra försäljare av denaturerad sprit att föra fullständig journal över köpare och den försälda myckenheten. All den befogenhet i övrigt som kommitterade velat tillägga den kontrollerande myndigheten kunde, även utan en monopolisering, bibehållas och göras effektiv i de avseenden, som äsyftas.

Den till synes välvilliga tanken hos kommitterade att monopoliseringen skulle såsom biändamål även medföra »en beaktansvärd möjlighet att låta allmänheten komma i åtnjutande av varan utan de pålägg, som ett okontrollerat mellanhandssystem naturligt nog vållar» torde ej vara förtjänt av beaktande. Den fria konkurrensen brukar vara den bästa regulatören av marknadspriset i allmänhet. I förevarande avseende torde, då normala förhållanden efter världskriget åter inträda, konkurrensen med bensinet såsom motorbränsle bliva skarp nog för sulfitspritsfabrikanterna och hålla priset på sulfitspriten inom skäligen gränser.

Vidare hava kommitterade satt i utsikt att monolet inneslöte möjlighet att

beskatta exempelvis en lyxindustri, som för sin fabrikation behöver sprit. Måne ej andra, mindre långsökta möjligheter i berörda avseende kunna uttänkas?

Den omständigheten, att missbruket av för förtäring icke avsedd sprit all- mera griper omkring sig visar oförtydligt, att nu gällande lagstiftning icke är till- räcklig att förekomma sådant missbruk. När det gäller att genom ny lagstiftning söka ytterligare förhindra missbruket, är det emellertid angeläget att tillse, att varans tillverkning och användning för sitt egentliga ändamål icke kringkäres, så att all- mänheten betages möjlighet att lätt tillgodogöra sig en så nyttig vara. Det är att förvänta, att sulfitsprit, hushållssprit och motorsprit skola vinna alltjämt ökad betydelse för den ekonomiska hushållningen och industrien, så vitt icke genom statens ingripande ett hämmande inflytande utövas på varans tillverkning och för- säljning.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Gävleborgs
län.

Ur denna synpunkt synes kommitténs förslag att göra försäljningen av detta slags sprit till ett statsmonopol ägnat att väcka stora betänkligheter. Det föreslås, att endast kontrollstyrelsen skall äga rätt att av tillverkarna inköpa ifrågavarande sprit, att av Kungl. Maj:t skall årligen bestämmas, huru mycket sprit sålunda får inköpas för förbrukning inom landet, att kontrollstyrelsen skall bestämma, från vilka tillverkare inköp skall ske, samt att tillverkaren icke äger själv bestämma priset på sin vara, utan att detta skall ske av en särskild för hela riket förordnad prisnämnd.

Konungens befallningshavande kan icke finna, att dessa bestämmelser äro vare sig lämpliga eller ens av omständigheterna påkallade för en noggrann kontroll över, att varan icke skall för förtäring användas av till alkoholmissbruk hemfallna individer. Strävandena att förhindra användningen av den skattefria spriten till för- tärning böra koncentreras på åstadkommande av allt effektivare denatureringsmetoder, vilka, på samma gång de äro avpassade med hänsyn till varans olika användning, omöjliggöra denaturering. Säkerligen skall därigenom samt genom en noggrann till- syn hos tillverkaren och ett sorgfälligt övervakande av återförsäljarnes handel med den denaturerade spriten kunna åstadkommas en fullt tillfredsställande kontroll över, att missbruk icke sker, utan att man behöver skrida till införande av ytter- ligare ett statsmonopol på industriens område.

Såsom skäl för monopolet hava anförts, bland annat, omständigheter, vilka uppenbarligen ligga alldeles på sidan om syftet med den ifrågasatta nya lagstift- ningen. Det heter, att genom monopoliseringen skulle vinnas, utom vad som anses nödigt ur kontroll- och nykterhetssynpunkt, jämväl möjligheten att låta allmänheten komma i åtnjutande av en prisbillig vara, i det att den kontrollerande myndigheten skulle äga att reglera priset även hos mellanhänderna. Detta är dock en sak, var- med en myndighet, som skall hava till uppgift att tillse, att missbruk icke före- kommer genom varans förtäring, synbarligen icke behöver taga någon som helst befattning, för att myndigheten skall kunna rätt fylla sin uppgift.

Likaså synes det fullständigt omotiverat att söka begränsa sulfitspitens an- vändning genom att, såsom kommittén föreslagit, förbjuda dess apterande till för- täringsprit, för att därigenom förhindra uppkomsten av en konkurrent, som skulle reducera jordbrukets avsättning till brännerierna. Om man icke vill motarbeta en ny industris uppblomstring eller rent av undertrycka densamma, bör den lämnas tillfälle till fri konkurrens på alla de områden, där dess produkter kunna komma till nyttig användning. Det är för övrigt svårt att inse, vad denna sak har för

samband med frågan om förebyggande av missbruk genom den skattefria spritens användning såsom förtäringssprit.

Såsom av det föregående framgår anser Konungens befallningshavande kommitténs förslag i sitt nuvarande skick icke böra läggas till grund för en blivande lagstiftning i ämnet, utan bör detsamma återremitteras till kommittén för att i väsentliga delar omarbetas, särskilt beträffande sättet för tillhandahållandet av den skattefria spriten. Skulle emellertid denna synpunkt icke vinna beaktande, anser sig Konungens befallningshavande böra framhålla, att åtskilliga av de bestämmelser, kommittén föreslagit rörande upphandling av och prissättning å sprit, nämligen de som gå ut på ett avgörande i vissa fall av Kungl. Maj:t, synas mindre lämpliga, enär det torde kunna överlätas åt den kontrollerande myndigheten att omedelbart fatta beslut i dessa frågor, vilkas hänskjutande till Kungl. Maj:t merendels skulle bliva av endast formell betydelse.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Norrbottens
län.

Kommitténs uppgift har varit att utfinna effektiva bestämmelser till förebyggande i görligaste mån av missbruk utav till förtäring ej avsedd sprit eller sprithaltiga varor.

Denna uppgift har kommittén sökt lösa dels genom att föreslå vissa bestämmelser rörande denaturering av och kontroll över försäljningen av dylik sprit, respektive dylika varor, dels också genom att göra tillhandahållandet av all skattefri sprit till statsmonopol. Kungl. Maj:t skulle sålunda årligen, på förslag av kungl. kontrollstyrelsen, fastställa, huru stor myckenhet sprit sagda styrelse under efterföljande kalenderår skulle inköpa för att tillhandahålla industrien och enskilda för andra ändamål än förtäring. Det pris kontrollstyrelsen skulle hava att erlægga vid inköp av sprit, skulle för varje tillverkningsår fastställas av en därtill förordnad, på visst sätt sammansatt prisnämnd, varefter Kungl. Maj:t på förslag av kontrollstyrelsen skulle bestämma det pris, vartill spriten i sin tur finge av kontrollstyrelsen försälgas.

Uppmärksamheten har under senare tider riktats därpå, att för förtäring ej avsedd sprit, särskilt den lätt åtkomliga denaturerade spriten, ävensom en del sprithaltiga tekniska preparat i allt mera ökad utsträckning komma till användning i berusningssyfte, och att till och med livsfarliga förgiftningar i följd härav icke så sällan äga rum. Detta i sig synnerligen beklagliga förhållande är en naturlig följd av de restriktioner beträffande åtkomsten av för förtäring avsedd sprit, som numera allmänt förekomma. I det hela torde man vara berättigad att påstå, att personer, som tillgripa dylika utvägar, tillhöra de mera sjunkna vanedrinkarnas grupp och att, huru starka inskränkningarna än göras beträffande för normalt folk onjutbara sprithaltiga drycker och varor, det knappast blir möjligt att förhindra dylika förkomna individer att på ett eller annat sätt förskaffa sig det efterlängttade ruset. Å andra sidan synes man kunna hysa den tillförsikten, att möjligheten att åtkomma denaturerade spritvaror i det hela icke skall giva upphov till nya drinkare.

Det rör sig alltså enligt Konungens befallningshavandes förmenande i stort sett om missförhållanden av övergående natur. Sedan den nu befintliga stammen av förkomna drinkare försvunnit, komma också missbruken av spritsurrogat att högst ansenligt avtaga.

Med det anförda vill Konungens befallningshavande naturligtvis icke hava sagt, att man icke bör göra vad rimligen göras kan för att undanhålla spritens slavar åt-

komsten även av denaturerade sprithaltiga varor. Det synes emellertid Konungens befallningshavande, som om nykterhetskommittén i sin naturliga iver att fortast möjligt förkväva spritmissbruket i landet gatt väl långt.

Visserligen har Konungens befallningshavande i huvudsak icke något att erinra mot kommitténs förslag beträffande kontrollen över spritens försäljning, förslag, som dock i en del detaljer till underlättande av den stora lojala handels berättigade intressen torde kunna åtskilligt förenklas, och instämmer livligt i kommitténs önsningar rörande förstärkt denaturering, men Konungens befallningshavande måste ställa sig synnerligen betänksam gentemot förslaget att monopolisera upphandlingen av spriten och densamma tillhandahållande genom ett statens ämbetsverk.

Det torde nämligen enligt Konungens befallningshavandes mening på goda grunder kunna betvivlas, att kontrollstyrelsen skulle vara i stånd att ett kvarts år i förväg på ett tillfredsställande sätt beräkna den inhemska konsumtionens behov av sprit. Det rör sig här om en nödvändighetsvara, för vilken hart när varje dag finnes ökad användning och det rör sig om mycket stora och uppåtgående industriella värden. Vid sådant förhållande och med hänsyn till Konungens befallningshavandes ovan uttalade uppfattning om betydelsen av missbruket med denaturerade spritvaror, kan Konungens befallningshavande för sin del icke tillstyrka en åtgärd, som i likhet med det föreslagna monopolet kan befaras skola lägga en tung hand på vår löftesrika och hittills hastigt uppåtgående sulfitspritindustri.

B. Tveksamma utlåtanden.

De föreslagna lagstiftningsåtgärderna äro, såsom av betänkanDET framgår, avsedda att förekomma missbruk av *all* till förtäring icke avsedd sprit, vare sig den är skattefri eller beskattad. Förslaget är sålunda tillkommet uteslutande eller åtminstone huvudsakligen ur nykterhetssynpunkt, under det att uti ämnet gällande föreskrifter närmast hava till syfte ett förebyggande av att den skattefria spriten på grund av sin prisbillighet användes såsom rusdryckssurrogat.

Av den utredning i nykterhetsfrågan, som föregått detta lagförslag, har ansetts ådagalagt, att missbruket av denaturerad sprit vore, åtminstone i vissa orter, så allmänt, att en verklig fara häri kunde anses föreligga, mot vilken åtgärder vore påkallade. Detta har synts desto mera erforderligt, som det enligt de kommitterades förmenande med allt skäl kunde antagas, att i och med det den till förtäring avsedda spriten genom restriktioner bleve allt mer svåråtkomlig, berörda missbruk skulle ytterligare gripa omkring sig. Även om dessa farhågor kunna vara i viss mån berättigade, torde man dock å andra sidan kunna hysa den förhoppningen att just genom en nedgång av spritkonsumtionen och därav föranledd minskning i alkoholisternas antal, också faran för missbruk av denaturerad sprit skall avtaga. Såsom allmän regel torde väl kunna fastslås, att de, som använda denaturerad sprit till förtäring, rekryteras ur deras led, som redan dessförinnan varit hemfallna åt missbruk av vanliga rusdrycker. Av denna uppfattning följer ingalunda, att Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle vilja förneka behovet av annan lagstiftning på förevarande område, utan allenast att Kungl. Maj:ts befallningshavande är tveksam. huruvida den förhandenvarande faran betingar i allo så genomgripande förändringar, som det föreliggande förslaget innebär.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Malmöhus
län.

De nya lagbestämmelserna innefatta, såsom i det föregående redan antytts, föreskrifter rörande all till förtäring icke avsedd sprit samt därutöver bestämmelser jämväl rörande vissa till förtäring icke avsedda fabrikat, i vilka sprit av ett eller annat slag ingår; och hava desamma till sitt huvudsakliga syfte att genom ett bättre ordnat denaturerings- och kontrollväsen samt strängare tillsyn vid handhavandet m. m. av spriten förhindra dess missbruk.

Såsom den viktigaste principen i förslaget torde få anses genomförandet av statsmonopol vid tillhandahållande av skattefri sprit och de i anslutning här- till framlagda bestämmelserna om sammanförandet av all kontroll till en central myndighet.

Utan att vilja underkänna de fördelar som ett dylikt monopol i åtskilliga hänseenden må medföra, kan Kungl. Maj:ts befallningshavande dock icke annat än draga i tvivelsmål, huvuvida en på det fria näringslivet så ingripande åtgärd varit för det avsedda ändamålet nödvändig. Det torde också på goda grunder kunna antagas, att vid monoopolets genomförande i praktiken avsevärda svårigheter komma att yppa sig liksom också att dess utövande kommer att kräva en ganska invecklad och kostsam apparat. Några närmare anvisningar, huru härvid skall förfaras, innehåller icke betänkandet utan hava de kommitterade ansett att det får bliva kontrollstyrelsens sak att vidtaga härför nödiga dispositioner.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Älvsborgs
län.

Något tvivel kan ej råda om behovet av förbättrad lagstiftning till förekommande av missbruk av till förtäring ej avsedd sprit och alkoholhaltiga varor. De föreslagna bestämmelserna torde i detta avseende kunna anses fylla de högsta an- språk på effektivitet.

Ur andra synpunkter måste en del av dem likväl mötas med allvarliga be- tänkligheter. Så är i synnerhet, vad beträffar förslaget till förordning angående tillhandahållande av skattefri sprit samt alkoholhaltiga varor för andra ändamål än förtäring, fallet med bestämmelserna i kap. II om upphandling av och prissättning å sprit och 30 § 1 mom. om att införsel av denaturerad sprit må äga rum endast för kontrollstyrelsens räkning. Genom dessa bestämmelser läggas så hårda band på den industri, som avser framställning av sprit för andra ändamål än förtäring, att det med skäl kan ifrågasättas, huruvida icke denna industri måste upphöra såsom självständig näring och alltså landets behov av ifrågavarande oumbärliga förnöden- heter till den ojämförligt största delen införas från utlandet, vilket skulle medföra oberäknelig skada för det inhemska näringslivet.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Västernorr-
lands län.

Det synes kunna dragas i tvivelsmål, huruvida genomförandet av förslaget, att partiförsäljning av skattefri sprit skall ske endast genom ett statens organ skulle bliva av fördel i nationalekonomiskt avseende. De stora mängder sulfitsprit, som anses kunna inom landet tillverkas, skulle i väsentlig grad kunna ersätta de bränn- oljor, som nu i betydande myckenhet införas. Härför erfordras, att sulfitspriten kan föras i handeln till möjligast billiga pris, för vilket ändamål åter bör lämnas utrymme för fri konkurrens och hindrande bestämmelser i övrigt undvikas. Genom stadgandet i 7 § i föreliggande förslag därom, att all försäljning av sulfitsprit inom riket skall ske genom kontrollstyrelsen, omöjliggöres tydligen den fria konkurrensen. Däremot gynnas utländska avnämare i förhållande till inländska förbrukare genom att kunna utan mellanhänder och föregående denaturering inköpa dylik sprit.

Emot de grundprinciper, på vilka det föreliggande förslaget är byggt, har Konungens befallningshavande i övrigt icke något att erinra.

Konungens befallningshavande har vid flera tillfällen framhållit önskvärdheten av att den fria användningen av denaturerad sprit och alkoholhaltiga varor såsom surrogat för sprithaltiga, till förtäring avsedda drycker stävjades, men ställer sig tveksam, huruvida i det remitterade förslaget tagits tillräcklig hänsyn till att vad som i sadant syfte föreskrives icke onödigtvis får fördyra eller försvåra den rätta användningen av för andra ändamål än förtäring avsedd sprit eller alkoholhaltiga varor.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Västerbot-
tens län.

C. Tillstyrkande utlåtande.

Såsom framgår av den i det underdåniga betänkandet gjorda utredningen, har å skilda orter redan visat sig, att denaturerad sprit och alkoholhaltiga varor av mer eller mindre avsigkomna personer använts till förtäring, vilket missbruk, i samma mån införda restriktioner försvåra åtkomsten av de till förtäring avsedda spirituösa dryckerna för drinkare, med all sannolikhet kommer att i än högre grad ökas, och då detta missbruk ostridigt är för hälsan vida farligare än berusning med de vanliga spritdryckerna, torde väl knappast finnas mer än en mening därom, att kraftiga åtgärder böra vidtagas för att förebygga förtäringen av dylika varor. Som emellertid å andra sidan den denaturerade spriten och de alkoholhaltiga, tekniska varorna för industriens och allmänhetens legitima behov äro mycket betydelsefulla, måste nödig hänsyn tagas därtill, och såväl tillverkningen som försäljningen icke påläggas större inskränkningar eller svårigheter, än ändamålet, eller hindrandet av dylika varors förtäring, oundgängligen kräver.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Blekinge län.

Det skulle därför vara synnerligen önskvärt om, såsom i § 16 av förslaget ifrågasättes, ett denatureringsmedel kunde framställas och införas så beskaffat, att denaturerade spritens förtäring måste anses utesluten, i vilken händelse de föreslagna inskränkningarna i försäljningen nästan undantagslöst torde kunna försvinna och lika önskvärt vore, att även för de alkoholhaltiga, tekniska varorna dylikt fullt lämpligt och effektivt denatureringsmedel kunde framställas, varigenom helt säkert mycket elände skulle bringas ur världen.

Såsom av professor Torsten Thunbergs vid betänkandet fogade utredning framgår, torde emellertid ännu icke fullt effektivt denatureringsmedel vara känt, och då, såsom förut nämnt, missbruket till sin beskaffenhet är av farligaste slag, samt dess tillväxt i betydlig grad numera måste befaras, finner Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande sig böra, även om åtskilliga bestämmelser kunna anses hårda för allmänheten, i huvudsak tillstyrka bifall till det föreliggande förslaget.

Att denatureringsväsendet förenas i en hand, och handhaves av kontrollstyrelsen under tjänstemannaansvar, skall säkerligen bliva till sakens fromma, och bör man därvid kunna hoppas, att genom olika experiment så småningom ett effektivt denatureringsmedel av ovan omförmäld beskaffenhet må kunna vinnas, och det statsmonopol, som förslaget får anses innebära, snarast möjligt må försvinna. Att kontrollstyrelsen tills vidare icke blott verkställer själva denatureringen, utan ock för statens räkning omhänderhaver ensamförsäljningen av denaturerad sprit, tror

Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, med hänsyn till varans ovannämnda farliga beskaffenhet, samhället vara nödsakat underkasta sig.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Skaraborgs
län.

Erfarenheten har givit vid handen, att användningen av denaturerad sprit såsom berusningsmedel under de senare åren tilltagit i oroväckande grad. Med hänsyn till befintliga brister i gällande lagstiftning inom området i fråga erfordras nya genomgripande lagbestämmelser för avhjälpande av de allvarliga missförhållanden, som av anmärkta missbruket föranledas. Då de författningsförslag, som efter allsidig prövning av frågan framlagts av nykterhetskommittén, enligt Konungens befallningshavandes förmenande äro ägnade att avhjälpa rådande missförhållanden, under det att samtidigt näringsidkarnas lojala behov tillgodoses i erforderlig mån, tillstyrker Konungens befallningshavande, att berörda förslag läggas till grund för lagstiftning i ämnet.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Örebro län
anför.

Kommittén har genom sitt förslag velat monopolisera den skattefria spriten. Konsekvensen härav skulle väl då blivit en fullt genomförd monopolisering jämväl av försäljningen av sådan sprit, men kommittén har lämnat försäljningen av hushållsspriten i viss mån fri, begränsad endast i mån av det lokala behovet. Härigenom åter har försäljningssystemet, för såvitt det gäller varans tillhandahållande åt allmänheten genom återförsäljare, krävt väsentligt detaljerade bestämmelser på samma gång det måste medgivas, att allmänhetens tillgång till varan blivit underlättad. Då dessa detaljbestämmelser i viss mån äro analoga med dem, som hittills varit gällande vid försäljning av spritdrycker för förtäring eller vid försäljning av vin och öl och de sålunda grunda sig å en viss, redan vunnit erfarenhet, torde särskilt yttrande däröver icke vara av förhållandena påkallat.

Förslaget i denna del tillstyrkes vidare av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Uppsala, Kalmar, Kristianstads, Kopparbergs och Jämtlands län.

II. Detaljhandeln med denaturerat brännvin.

Överståhåll-
harämbetet.

Eoligt förslaget skall all däri avsedd sprit genom kontrollstyrelsens försorg denatureras samt av styrelsen försäljas direkt till konsumenten eller, då fråga är om hushållssprit och motorsprit, även till återförsäljare. Såväl kontrollstyrelsens försäljningspris som det pris, återförsäljare högst må betinga sig av allmänheten, skall, såsom redan blivit nämnt, på förhand bestämmas av Kungl. Maj:t eller kontrollstyrelsen. I motiven framhålles, att försäljningspriset bör så avvägas, att det endast täcker omkostnaderna och bereder återförsäljare en skälig vinst, och bör vid återförsäljningsprisets sättande såsom motiv gälla, att hänsyn så mycket som möjligt tages till de olika kostnader, som åsankas återförsäljare genom långa transporter och dylikt; således en särskild undersökning av varje speciellt fall. För rätt att försälja hushållssprit och motorsprit erfordras tillstånd av kontrollstyrelsen, och innan detsamma lämnas, skall kommunal myndighet höras över ansökningen därom. Vid meddelandet av sådant tillstånd skall kontrollstyrelsen tillse, att ej flera rättigheter till dylik handel upplätas än som anses erforderligt för tillgodoseende av behovet. Av de föreskrifter, som skola gälla för återförsäljare av hushålls- och motorsprit,

må här endast erinras om att spriten ej må utlämnas annorledes än mot köparens skriftliga rekvisition, å förvaringskärl av viss form och beskaffenhet samt, vad hushållsspriten angår, icke i mindre myckenhet än en liter.

Utom bestyret med denaturering av all skattefri sprit skulle således kontrollstyrelsen komma att driva en synnerligen omfattande affärsrörelse och utöva en till nästan varje kommun inom landet utsträckt kontrollerande verksamhet. Någon utredning om det därav föranledda behovet av ökade arbetskrafter har icke lämnats av kommittén, som endast antyder att arbetet, så ordnat som kommittén föreslagit, skulle bli billigare för statsverket än om ett helt nytt ämbetsverk skulle för ifrågasättande ändamål inrättas. Riktigheten härav kan sättas i tvivelsmål, då det icke torde kunna förväntas, att den nuvarande personalen i kontrollstyrelsen kan utföra någon nämnvärd del av det nya arbetet. I varje fall måste kostnaderna bli avsevärda. Att dessa i sin helhet skola bestridas av statsverket kan icke gärna ifrågasättas. Mera sannolikt är, att de komma att läggas på spriten, som därigenom skulle fördyras. Hur stor fördyringen skulle bli kan i saknad av utredning nu icke avgöras. Men varje fördyring av varan måste betraktas som en olägenhet.

Tillstånd att försälja hushålls- och motorsprit sökes enligt förslaget hos kontrollstyrelsen, som över ansökningen skall höra kommunal myndighet. Däremot är ej föreskrivet, att yttrande av administrativ lokalmyndighet skall infordras. Det är svårt att förstå, att den kommunala myndigheten i detta fall skall vara en pålitligare rådgivare än den myndighet som har till tjänstealiggande att tillse ordningen på platsen, och i många fall torde även den kommunala myndigheten icke vilja yttra sig utan att hava hört vederbörande polismyndighet. Vare sig detta sker eller ej, måste i regel en avsevärd tid förflyta innan ansökan om försäljningsrätt kan bifallas, och vid dödsfall, ombyte av affärsinnehavare och andra liknande fall få de närboende under tiden vara utan hushållssprit eller vidkännas särskilt besvär för inköp därav.

Kommitténs mening synes vara att antalet återförsäljare skall rätt snävt begränsas; och om kontrollen över försäljningsställena skall utövas icke av redan befintlig ortsmyndighet utan av kontrollstyrelsens personal, synes detta vara oundvikligt. I Stockholm skedde redan vid årsskiftet 1914—15 en reducering av antalet försäljningsställena med omkring 25 %. Avsikten härmed var att från försäljningsrätt utestänga sådana affärer, till vilka på grund av affärens beskaffenhet eller läge, i källarvåning eller vid mera avlägsen gata där polisbevakning ej förekommer, det kunde befaras att de, som för obehörigt bruk önskade denaturerad sprit, företrädesvis skulle vända sig. Det kan emellertid icke förnekas, att antalet försäljningsställena för dylik sprit fortfarande är större än behovet kräver och att en reducering därav i allmänhet icke skulle vara till olägenhet för andra än affärsinnehavarna själva. Tillbörlig hänsyn till de sistnämnda kräver dock att en sådan reducering ordnas så, att icke inom samma affärsbransch några obehörigen gynnas på de övrigas bekostnad. Vill man tillmötesgå den stora allmänhetens behov och önskningsar, särskilt de mindre bemedlades, som äro vana vid och ofta nödgade att göra sina inköp i hemmets omedelbara närhet, får indragningen icke heller bli för stor. Den denaturerade spriten är i en mängd hem, små som stora, en nödvändighetsvara.

Att ovanberörda föreskrifter i avseende å detaljhandeln med denaturerad sprit skulle i någon mån försvåra åtkomsten därav för lojalt bruk kan näppeligen förnekas. Av någon större betydelse i detta hänseende äro de visserligen icke, men deras praktiska nytta till förhindrande av missbruk synes med fog kunna ifrågasättas.

Med tanke på hur obetydlig i förhållande till hela spritkonsumtionen den kvantitet är, som går till förtäring, kan man icke gärna föreställa sig, att vare sig dessa föreskrifter eller den ifrågasatta begränsningen av antalet försäljningsställen kunna utgöra något verkligt hinder för dem, som äro hemfallna åt missbruket av denaturerad sprit, att åtkomma vad de önska. Verksamma medel härtill äro däremot den förbättrade denaturering, som ställes i utsikt, samt åläggandet för försäljare att föra försäljningsbok och förbudet att i vissa fall utlämna sprit. På denatureringen och dess effektivitet ligger dock huvudvikten.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Uppsala län.

Vad angår det vanliga denaturerade brännvinet eller »hushållssprit» synes dock apparatens storlek, åtminstone vad detta län angår, knappast motsvaras av rådande förhållanden. Sedan Konungens befallningshavande i sammanhang med en år 1914 företagen omfattande inskränkning i åt handlande inom städerna upplåtna rättigheter att försälja vin bestämt de villkor för försäljning av denaturerat brännvin, som finnas angivna i bifogade formulär till tillståndsbevis för sådan handel, har, enligt vad polismyndigheten i Uppsala meddelat, missbruket av denaturerat brännvin till förtäring, så vitt polismyndigheten kunnat finna, så gott som upphört.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Söderman-
lands län.

Kommitténs förslag till förordning om tillhandahållande av skattefri sprit samt alkoholhaltiga varor för andra ändamål än förtäring förefaller Konungens befallningshavande även i övrigt vara allt för långt gående. Förslaget genomförande skulle kräva stora kostnader och särskilt för kungl. kontrollstyrelsen medföra ett högst betungande arbete jämte behov av ökat antal tjänstemän m. m. Denna kostnadsökning skulle för allmänheten föranleda ett olämpligt fördyrande av den för hushålls- och tekniska ändamål behövlige denaturerade spriten. Åtkomsten till denna vara för hushållsbehov och för motordrift bör i allmänhetens intresse icke onödigt försvåras. Av den i kommittébetänkandet intagna redogörelsen för den tyska lagstiftningen framgår, att i fråga om handeln med s. k. fullständigt denaturerat brännvin där förekomma endast några få inskränkande bestämmelser. Till äventyrs borde även i den svenska lagstiftningen meddelas olika föreskrifter rörande handeln med dels fullständigt, dels ofullständigt denaturerat brännvin, i fråga om det senare slaget torde i vissa hänseenden behövas strängare bestämmelser än de för närvarande här i riket gällande. De här i landet allt mera stränga restriktionerna rörande försäljning av spritdrycker medföra såsom en given konsekvens ökat behov av restriktioner i fråga om för förtäring ej avsedd sprit ävensom alkoholhaltiga varor för andra ändamål än förtäring.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Jönköpings
län.

Avstyrker statsmonopol och anför: Däremot erfordras andra bestämmelser för att förebygga, att spriten användes till obehörigt ändamål. Härvid är att märka, att, såvitt känt är, spriten brukats för annat än med densamma avsett syftemål allenast av på rusdrycker starkt begivna personer, som däri sökt surrogat för verkligt brännvin. Det är för sådana personer, spriten i möjligaste mån bör göras oåtkomlig.

I sådant avseende vill Konungens befallningshavande anföra, att Konungens befallningshavande redan under föregående år utfärdat ordningsregler vid försäljning av denaturerad sprit i detaljhandel, vilka ordningsregler väl icke, på grund av gällande lagstiftning, kunnat fastställas till ovillkorlig efterrättelse men i allt fall, då desamma av handlandena i allmänhet följts, medfört god verkan till förebyggande

av missbruk av den denaturerade spriten. Ordningsreglerna hava fastställts i samförstånd med styrelsen för länets minuthandlareförbund, som tillsänt de handlande, som meddelats tillstånd att försälja denaturerat brännvin, rekvisitionsblanketter för inköpen, och närslutas såväl ett exemplar av ordningsreglerna som ett häfte rekvisitionsblanketter.

De av Konungens befallningshavande fastställda ordningsföreskrifterna överensstämma i huvudsak med kommitténs förslag i §§ 11, 12 och 13 i 3 kapitlet. Konungens befallningshavande anser lämpligt, att minuthandelsförsäljningen ordnas på sätt kommittén föreslagit i nämnda kapitel; dock torde det böra tillkomma Konungens befallningshavande att upplåta och återkalla försäljningsrättigheter, varjämte 12 och 20 §§ i betänkandet torde böra ändras därhän, att allenast polismyndighet skulle äga meddela i paragraferna ifrågasatt förbud med rätt för den köpare, som skulle drabbas av förbudet, att få beslutet underställt Konungens befallningshavandes prövning, därest detsamma meddelats av underordnad polismyndighet.

Genom fastställande av bestämmelser för försäljningen i minut av denaturerad sprit i enlighet med vad sålunda anförts är mycket vunnet, och böra verkningarna av sådan lagstiftning avvaktas, innan längre gående föreskrifter meddelas.

Så vittgående åtgärder (som monopolsystemets införande eller en begränsning av sulfitspritens förbrukningsområde) torde ej heller åtminstone för det närvarande skäligen kunna anses vara av förhållandena påkallade, om man utnyttjar till buds stående andra medel, som kunna vara ägnade att bidraga till hämmandet av missbruket av för förtäring ej avsedd sprit. Genom skärpta bestämmelser i avseende å minuthandeln med dylik sprit torde mycket i berörda hänseende kunna vinnas, och härutinnan synas kommitténs förslag innehålla beaktansvärda anvisningar.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Kronobergs
län.

Länsstyrelsen finner sig kunna i huvudsak tillstyrka förslaget, vilket synes ägnat att gagna nykterhetsintresset och samtidigt bereda allmänheten och industrien avsevärda fördelar. Emellertid anser sig länsstyrelsen böra vidhålla sina redan år 1910 anförda betänkligheter emot den inskränkning i antalet rättigheter till handel med skattefri sprit, som måste följa vid tillämpning av § 10 i förslaget, och vars olägenheter omförmälas å sidan 102 och 103 i betänkandet. Enligt § 16 i förslaget kan, om hushållssprit genom denaturering bibringas sådana egenskaper, att dess användning till förtäring måste anses utesluten, kontrollstyrelsen medgiva dess försäljning utan iakttagande av bestämmelserna i §§ 11, 13 och 15. Atminstone i sådant fall, det vill säga om det blir praktiskt sett omöjligt att missbruka hushållssprit till förtäring, borde enligt länsstyrelsens åsikt handeln med sådan sprit ej böra beläggas med den i § 10 omförmälda inskränkning.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Kalmar län.

Behov ur nykterhetssynpunkt av en skärpt kontroll å försäljning av denaturerad sprit och för andra ändamål än förtäring avsedda alkoholhaltiga varor kan visserligen icke sägas hava på något märkbarare sätt givit sig tillkänna här i länet. Men Konungens befallningshavande anser sig dock hava anledning tillstyrka att en lagstiftning i berörda syfte med det snaraste måtte komma till stånd, detta icke blott med hänsyn därtill att missbruk av sprit och varor av nämnda slag såsom berusningsmedel redan sedan längre tid tillbaka lärer tämligen allmänt förekomma

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Gottlands
län.

å åtskilliga orter inom landet, utan även och i synnerhet till förekommande av den fara för sådant missbruks tilltagande och spridning, som tid efter annan ökade restriktioner i fråga om försäljning av till förtäring avsedda spritvaror säkerligen innebära.

De föreskrifter i sagda syfte, som innehålles i nykterhetskommitténs förslag till förordning i ämnet, synes Konungens befallningshavande vara ändamålsenliga, och Konungens befallningshavande har icke funnit sig föranlåten att mot berörda förslag göra annan erinran än följande.

Enligt förslaget skulle Konungens befallningshavande komma att berövas varje inflytande å beviljande av rättigheter till försäljning av hushållssprit och motorsprit samt icke ens erhålla underrättelse om av kungl. kontrollstyrelsen beviljade dylika rättigheter. Detta torde ej vara rätt förenligt med Konungens befallningshavandes ställning såsom högsta ordningsmakten i länet. Konungens befallningshavande anser att, även om det för vinnande av enhetlighet lämpligen må överlämnas åt kungl. kontrollstyrelsen att meddela rättigheterna, Konungens befallningshavande dock i varje fall bör lämnas tillfälle yttra sig innan rättighet beviljas ävensom att underrättelse om beviljade rättigheter bör lämnas Konungens befallningshavande.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Blekinge
län.

Att kontrollstyrelsen får försälja den sprit, som användes för sjukhus, laboratorier, museer och dylikt samt för den större industrien, direkt till avnämarna, synes Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande hava fullgoda skäl för sig. Huruvida åter försäljningen till allmänheten av s. k. hushålls- och motorsprit bör äga rum genom mellanhänder eller handlande, för vilka kontrollstyrelsen utfärdar tillståndsbevis, är väl rätt tveklaktigt, ty givetvis har Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, som för närvarande utfärdar dylika tillståndsbevis, mera lokal- och personkännedom, samt står i närmare förbindelse med åklagarmyndigheterna i orten, vilka båda förhållanden härvidlag måste anses vara ganska betydelsefulla, varemot det måste anses snart sagt omöjligt för kontrollstyrelsen att för hela riket intränga i dylika detaljer.

Att en något så när enhetlig handläggning av dessa ärenden sker över hela riket, är visserligen högst önskvärt, och Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande anser därför, att antingen kontrollstyrelsen eller Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande bör äga rätt att giva ganska långt gående direktiv för ifrågavarande försäljnings ordnande, men själva personvalet torde böra överlämnas till ortsmyndigheterna, och böra även kommunalmyndigheterna därvid få höras. För sin del anser Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, att antalet återförsäljare bör starkt begränsas, då tillförlitligt urval kan ske, och det är lättare att hava några få, så att säga, privilegierade än att nödgas avslå t. ex. varannan ansökan. I motsats mot vad kommittén föreslagit, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande tänkt sig, att, förutom å apoteken, systembolagen och andra försäljare av spirituösa drycker bort i främsta rummet ifrågakomma till handhavandet av detaljhandel med denaturerat brännvin, enär dessa försäljare genom de restriktioner, som de tillämpa vid spirituosa försäljningen och den noggranna kännedom, de numera måste hava om, vilka personer som missbruka spirituösa drycker, just måste anses särskilt skickade att vaka över, att varan icke kommer i olämpliga köparens händer, varemot kommitténs angivna motiv till att förbjuda detaljhandlare med brännvin att försälja denaturerad sprit, eller att ett sammankopplande av förtäringsspritens och den denaturerade spritens försäljning skulle psykologiskt verka därhän, att inskärpan det i allmänna med-

vetandet av den skattlagda och skattefria spritens grundväsentligt åtskilda ändamål skulle mer eller mindre försvagas, synes Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande skäligen svagt, ty med den etikett, som föreslagits skola finnas å flaskor och kärl, som innehålla denaturerad sprit (»Denaturerad sprit. Giftig. Kan vid förtäring förorsaka blindhet») lär den psykologiska konfusion, kommittén ifrågasatt, knappast vara tänkbar, och torde i ty fall våra apotek kunna vara en belysande förebild. Där förekomma nämligen som bekant icke blott hälsobringande pulver och medikamenter, avsedda till förtäring, utan även gifter m. m., som äro avsedda till utvärtes bruk eller dylikt och vid förtäring oftast äro dödande, men ehuru sådana giftämnen en och annan gång förtärts antingen av misstag eller avsiktligt, och kanske dödlig påföljd inträffat, har orsaken härtill veterligen aldrig ifrågasatts vara ett sådant psykologiskt motiv, varom kommittén talar. Som ovan anmärkts, äro just detaljhandlarna med brännvin vana att tillämpa restriktioner och därför lämpliga för nu ifrågavarande handel, varemot för vanliga handlande det torde visa sig vara långt ifrån lätt att t. ex. noggrant iakttaga förbudet att utlämna denaturerad sprit till personer, som äro berörda av starka drycker eller kunna misstänkas använda dylik sprit till förtäring. Även under förutsättning att kommitténs uppfattning i ovan berörda hänseende skulle gillas, synes stadgandet böra något ändras, ty om en detaljhandlare med brännvin i en helt annan lokal driver kemikaliehandel eller dylikt, kan det av kommittén angivna skälet ej rimligen böra föranleda därtill, att denaturerad sprit ej får säljas i denna hans affär.

Beträffande de av kommittén föreslagna föreskrifterna rörande inköp av hushållssprit torde visserligen tveksamhet kunna råda om nödvändigheten av desamma i alla delar, men har kommittén själv i förslaget förutsatt eftergivande i vissa hänseenden av dessa föreskrifter i den mån denatureringen hunnit den utveckling i fråga om effektivitet, att spritens användning till förtäring därigenom helt och hållet omöjliggöres.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Kristianstads
län.

Såsom en konsekvens av centralisationsprincipen har också ordnandet med prövningen och upplätelser av försäljningsrättigheter lagts under kontrollstyrelsen. Ehuru enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes förmenande länsstyrelserna på grund av deras större ortskänedom torde varit väl så skickade att — liksom för närvarande är fallet — handhava denna angelägenhet, torde en sådan anordning dock icke, såsom allt för mycket avvikande från det system, varpå hela förslaget är byggt, kunna ifrågakomma. Däremot synes det Kungl. Maj:ts befallningshavande lämpligt, att efter föregående utredning av vederbörande polismyndigheter — och eventuellt med förbigående av kommunalstämma resp. stadsfullmäktige — länsstyrelserna var för sina områden avgiva yttranden över ansökningar om återförsäljningsrättigheters upplåtande.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Malmöhus
län.

I likhet med de kommitterade finner Kungl. Maj:ts befallningshavande att antalet försäljningsställen utan olägenhet kunna i viss mån inskränkas. Dock torde vid övergången till de nya bestämmelserna och ordningsföreskrifterna en viss varsamhet böra iakttagas i ändamål att icke göra det nya systemet impopulärt hos allmänheten samt för att icke onödigtvis inkräkta på de hittillsvarande försäljningsinnehavarnas omsättningsförhållanden.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Göteborgs
och Bohus
län

som anser att förslaget icke bör f. n. antagas, anför:

Emellertid synes det därför icke vara uteslutet, att redan nu vissa åtgärder vidtagas till förekommande av missbruk av det denaturerade brännvinet.

I detta avseende ådagalägger erfarenheten från Göteborgs stad, att de restriktioner, som speceriminuthandlareföreningen m. fl. enligt frivillig överenskommelse pålagt handeln med denaturerat brännvin, haft synnerligen god verkan.

Dessa bestämmelser äro följande:

BESTÄMMELSER

för försäljning av denaturerad sprit.

Antagna av speceriminuthandlareföreningen, färg- och kemikaliegrossisternas förening och västra Sveriges järnhandlareförening.

1) Denaturerad sprit får försäljas endast mot skriftlig rekvisition, upptagande köparens namn, födelseår och bostad, storleken av den inköpta kvantiteten, tiden för inköpet samt uppgift om vartill varan skall användas eller ock mot företeende av tillståndsbevis från Aktiebolaget Göteborgssystemet. I det senare fallet torde bevisets nummer och den inköpta kvantiteten antecknas.

(Formulär för rekvisitioner tillhandahållas av byrån för alkoholistvård.)

I tveksamma fall torde rekvisitionen böra vara bevitnad och tillstyrkt av minst en trovärdig person.

I de fall, då köparen är av säljaren väl känd och varan hemsändes, får denna utlämnas utan skriftlig rekvisition.

2) Denaturerad sprit får icke försäljas till person, som enligt uppgift från poliskammaren eller annan myndighet är känd såsom vanedrinkare. (Uppgifter därom tillhandahållas av byrån för alkoholistvård.)

3) Denaturerad sprit får icke försäljas i mindre myckenhet än $\frac{1}{3}$ liter och får denna minimikvantitet icke utlämnas på mer än ett kärl.

4) En gång i veckan insändas inkomna rekvisitioner, helst alfabetiskt ordnade, till byrån för alkoholistvård i Göteborg. Vid sammanställning av dessa rekvisitioner framgår med lätthet i flertalet fall om missbruk föreligger. När visshet härom erhållits, gör byrån framställning till vederbörande, att denaturerad sprit icke vidare måtte försäljas till personer, vilka antingen själva missbrukat sådan eller ock på något annat sätt bidragit till missbruk därav.

Belysande för det goda resultatet av dessa restriktioner äro de uppgifter, som av aktiebolaget Göteborgssystemet i Göteborg lämnats å orsakerna till fylleriförseelserna i Göteborg för tiden från och med den 1 januari 1912 till den 1 maj 1916.

Antalet fyllerifall, orsakade av denaturerat brännvin, utgjorde enligt dessa uppgifter:

1912	103
1913	225
1914	343
1915	173

därav under senare hälften av året, sedan ovannämnda restriktionsbestämmelser börjat tillämpas, 43, samt under de fyra första månaderna av innevarande år 43.

Anmärkningsvärt är också den kraftiga ökningen av dessa fylleriförseelser åren 1913 och 1914 i sammanhang med tillämpning av strängare bestämmelser vid försäljning av egentligt brännvin.

Såsom lämpliga restriktionsåtgärder får Konungens befallningshavande, liksom förut, föreslå kraftigare denatureringsmedel, och lämnar professorn T. Thunbergs betänkandet bifogade synnerligen uttömmande utredning tydlig anvisning å de åtgärder, som i sådant avseende kunna vidtagas.

Själva denatureringsförfarandet torde, enligt Konungens befallningshavandes mening, i avvaktan på det fullständiga ordnandet av denna fråga, böra liksom hittills utföras i de olika orterna av särskilt utsedda denatureringskontrollanter.

I sammanhang härmed torde, såsom professor Thunberg föreslagit, föreskrifter meddelas om användande av flaskor av särskild typ vid försäljning av denaturerat brännvin, med etiketter innehållande påpekande av varans giftighet och vådan av dess användande till förtäring ävensom säljarens firmanamn.

Såsom andra lämpliga restriktionsbestämmelser för Konungens befallningshavande föreslå:

skriftliga rekvisitioner av köpare;

förandet av liggare hos försäljare av varan över försäljningar med rekvisitioner såsom verifikationer till densamma;

skyldighet för säljare att för kontroll hålla liggare med tillhörande rekvisitioner tillgänglig för polismyndigheter under exempelvis två år;

minimikvantitet vid försäljning å ett kärl, förslagsvis en liter;

förbud för försäljning av varan till minderårig eller berusad person.

Tillstånd till denaturering av brännvin samt handel med denaturerat brännvin torde åtminstone tillsvidare, såsom hittills, böra lämnas av Konungens befallningshavande, som ju lättare än kontrollstyrelsen är i tillfälle att bedöma lämpligheten hos de personer, åt vilka dylika tillstånd må meddelas.

En mycket omtvistad fråga har i detta sammanhang varit, huruvida försäljningsställesnas antal borde begränsas eller försäljningen uppdragas åt vissa kategorier av handlande, såsom drog-, färg- och kemikalieaffärer eller anförtros åt systembolagen.

Enligt Konungens befallningshavandes mening och på skäl, som professor Thunberg anfört (se betänkandet sid. 134) torde någon sådan inskränkning icke böra äga rum.

Någon annan föreskrift i detta avseende än vederbörandes ordentlighet och pålitlighet samt lämplighet i övrigt att erhålla sådant tillstånd synes icke böra lämnas.

Det ligger givetvis i vederbörandes eget intresse att iakttaga all varsamhet vid utövandet av försäljningen.

Konungens befallningshavande, som alltid inhämtar vederbörande polismyndighets yttrande före meddelandet av tillståndsbevis, har under de senaste åren endast i ett fåtal fall (3 eller 4) sett sig nödsakad att på grund av missbruk vid försäljningen indraga meddelade tillståndsbevis till försäljning, eller neka förnyande av sådan rätt.

Antalet under år 1915 utfärdade tillståndsbevis för försäljning av denaturerat

brännvin har varit 341 och bifogas en förteckning däröver, utvisande fördelningen därav å länets fögderier och städer.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Älvsborgs
län.

Med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av de befogenheter och åligganden, som enligt förslaget tillkomma kontrollstyrelsen, kan ifrågasättas, huruvida ett enda ämbetsverk skall vara i stånd att medhinna den massa ärenden, som ankomma på styrelsens avgörande, och att på lämpligt sätt pröva sådana ärenden, för vilkas riktiga bedömande kännedom om de skilda ortförhållandenas krav är en ovillkorlig förutsättning. Man tänkte blott på styrelsens åliggande enligt 10 § att bestämma, huru många rättigheter till försäljning av sådana nödvändighetsvaror som hushållssprit och motorsprit kunna anses erforderliga för skäligt tillgodoseende av behovet därav på varje ort i riket.

Så djupt ingripande som styrelsens beslut ofta kunna bliva så väl för näringslivet i allmänhet som för en enskild näringsidkares hela ekonomiska välfärd, synes ovillkorligen nödigt, att möjlighet finnes att draga dem under högre myndighets prövning, varom föreskrift emellertid saknas i förslaget.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Skaraborgs
län.

Vidkommande ordnandet av den lokala försäljningen av hushållssprit och motorsprit innehåller 9 § föreskrift om inhämtande av yttrande över gjord ansökning om rätt till dylik försäljning endast från vederbörande kommunalstyrelser. Det synes självfallet att, med hänsyn till den betydelse berörda fråga äger för allmänna ordningen inom kommunerna, jämväl vederbörande polismyndigheter komma att lämna tillfälle yttra sig över ansökningar av nu förevarande slag. Då emellertid uttrycklig lagföreskrift saknas därom, har Konungens befallningshavande ansett sig härigenom böra fästa uppmärksamheten på angelägenheten därav, att sådant tillfälle lämnas polismyndigheterna i fråga.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Värmlands
län.

Ehuru Konungens befallninghavande anser de väsentligaste erinringarna beträffande föreliggande förslag böra riktas mot den av kommitterade förordade monopoliseringen av merberörda handel och därav föranledda bestämmelser, kan Konungens befallningshavande icke heller biträda en del av de ifrågasatta föreskrifterna om detaljhandeln med denaturerad sprit, enär dessa förefalla alltför mycket begränsa tillgången av nämnda vara för den stora mängden avnämare därav för industriella och hushållsändamål. Sålunda är Konungens befallningshavande icke övertygad om lämpligheten av en större inskränkning i försäljningsställets antal eller om nödvändigheten för försäljare att föra försäljningsbok och allenast utlämna denaturerad sprit mot skriftlig rekvisition.

Konungens befallningshavande ställer sig också tvislande, huruvida angivna föreskrifter skola visa sig tillräckligt verksamma att hindra dem, som hemfallit åt missbruket av denaturerad sprit, att erhålla denna vara. I sådant syfte skulle, föreställer sig Konungens befallningshavande, kraftigare denatureringsmedel bliva till största gagnet. Även om detta icke skulle vara tillfyllestgörande till förebyggande av denaturerad sprits utnyttjande i berusningsändamål, torde dock, utan att kommitterades alla uppslag följas, åtskilligt kunna ernås genom antagande av vissa stadganden enligt kommitterades förslag såsom de i 12, 13 och 20 §§ av huvudförslaget angivna samt genom tilläggande för Konungens befallningshavande av ut-

trycklig befoget att, därest å någon ort missbruk av denaturerad sprit framträder i större omfattning, därstädes tills vidare förbjuda försäljningen av nämnda vara.

Enligt bestämmelsen i § 9 skall tillstånd till sådan försäljning inom riket av hushållssprit och motorsprit, som i denna paragraf avses, på ansökan meddelas av kontrollstyrelsen; och skall över ansökan om tillstånd höras å landet kommunalstämma eller kommunalfullmäktige och i stad stadsfullmäktige eller allmän rådstuga. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Örebro län

Vidare stadgas i § 10, att kontrollstyrelsen vid meddelande av dylikt tillstånd skall tillse, att ej flera rättigheter till dylik handel upplåtas, än som må anses erforderligt för skäligen tillgodoseende av behovet av hushållssprit och motorsprit.

Vad nu först angår sistberörda stadgande, så torde det komma att möta rätt stora svårigheter att bestämma detta behov. Icke ens av länsstyrelserna med den kännedom de få anses på grund av sin ämbetsställning äga om behovet inom de särskilda kommunerna i eget län kan detta behov prövas utan en viss godtycklighet. An svårare lär provningen bliva för kontrollstyrelsen. Det föreliggande förslaget lämnar icke någon ledning, på vad sätt eller genom vilka myndigheters hörande nödig kännedom må inhämtas om behöfliga antalet av ifrågavarande försäljningsrättigheter inom varje kommun. Denna fråga torde emellertid vara av beskaffenhet, att den kommunala representationen borde beredas tillfälle att däröver yttra sig, då därigenom ett uttalande om behovet lämpligast kunde framkomma.

Att däremot, på sätt i § 9 stadgas, låta kommunernas representantförsamlingar yttra sig över varje särskild ansökan före dess avgörande torde näppeligen bidra till vinnande av det därmed avsedda syftet. Ändamålet med kommunernas hörande i detta fall skulle väl vara att den prövande myndigheten därigenom kunde vinna kännedom om den sökandes kvalifikationer och lämplighet för handhavande av sådan försäljningsrättighet, varom fråga är. Men därtill är den kommunala representationen icke skickad, men väl i stad magistraten och å landet kronolänsmannen i bådas egenskap av polismyndighet. Deras yttrande avgivas under tjänstemannaansvar och kunna sålunda läggas till grund för den prövande myndighetens beslut.

Emot sättet för antagande av återförsäljare av hushållssprit och motorsprit vill Konungens befallningshavande endast göra den erinran, att, då den legitima försäljningen av dessa artiklar är en ordningsangelägenhet, det synes, att Konungens befallningshavande fortfarande bör vara den myndighet, som skall utfärda tillståndsbevis för försäljare av dessa varor. Den illegitima försäljning, som tilläventyrs kan ifrågakomma, må väl kunna motivera en kontroll från annan myndighets sida, där sådant ur nykterhetssynpunkt anses behöfligt, men därmed må det också stanna. I varje fall synes det i hög grad anmärkningsvärt, att kommittén ansett sig alldeles kunna undvara polismyndigheternas yttrande i saken, när det gäller antagande av återförsäljare av ovan nämnda slags varor. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Gävleborgs län.

I § 9 stadgas, att kontrollstyrelsen må lämna tillstånd till försäljning av hushållssprit och motorsprit efter vederbörande kommunalrepresentations hörande. Där emot erfordras icke inhämtande av vederbörande ordningsmyndighets yttrande, oaktat det torde bliva denna myndighet och icke kommunalrepresentationen, som Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län.

kommer att bära ansvaret för ordningsföreskrifternas efterlevnad. Stadgande härom torde vara lämpligt.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbotens län. Beträffande meddelande av försäljningsrätt till hushållssprit och motorsprit borde det, om något anses vunnet därmed att denna rätt överflyttas från Konungens befallningshavande till en i huvudstaden förlagd centralstyrelse, åtminstone åligga denna styrelse, att, innan försäljningsrättighet beviljas, inhämta yttrande från Konungens befallningshavande över ansökningen.

III. Denatureringen.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Blekinge län. Att denatureringsväsendet förenas i en hand, och handhaves av kontrollstyrelsen under tjänstemannaansvar, skall säkerligen bliva till sakens fromma, och bör man därvid kunna hoppas, att genom olika experiment så småningom ett effektivt denatureringsmedel av ovan omnämld beskaffenhet må kunna vinnas, och det statsmonopol, som förslaget får anses innebära, snarast möjligt må försvinna. Att kontrollstyrelsen tills vidare icke blott verkställer själva denatureringen, utan ock för statens räkning omhänderhaver ensamförsäljningen av denaturerad sprit, tror Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, med hänsyn till varans ovannämnda farliga beskaffenhet, samhället vara nödsakat underkasta sig.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län. Det av de kommitterade framhållna önskemålet att kontrollstyrelsen, för att denatureringsmetoderna må kunna bringas till allt större fulländning och effektivitet, beredes tillgång till erforderlig kemisk-teknisk sakkunskap, finner Kungl. Maj:ts befallningshavande synnerligen beaktansvärt.

Med hänsyn bland annat till de förhoppningar, som kunna knytas till ett väl ordnat denatureringssystem, skulle det kunna ifrågasättas, huruvida icke de i lagförslaget intagna bestämmelserna om rekvisitionstvång — såsom för allmänheten alltför betungande — ävensom eventuellt begränsning av försäljningen till ett visst minimum kunde bortfalla. Möjlighet till eftergift i vissa av dessa hänseenden har inrymts åt kontrollstyrelsen, genom stadgandena i § 16 i förslaget.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västmanlands län. I övrigt synes förslaget innehålla välbetänkta bestämmelser till förekommande av den denaturerade spritens användning till andra ändamål än som med densamma avses. Genom en centralisering av denatureringen torde denatureringsmetoderna, såsom kommitterade förutsatt bringas till allt större fullkomning, så att måhända omsider den huvudsakliga kontrollen kan knytas till spritens egen beskaffenhet.

IV. Alkoholhaltiga tekniska varor.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jönköpings län. Vad vidkommer alkoholhaltiga, till förtäring ej avsedda varor såsom härmedel, munvatten, polityr m. m., användas sådana preparat, om ej i stor utsträckning av alkoholister till berusningsmedel, då tjänligare vara ej står att få och endast genom vidtagande av effektiva denatureringsåtgärder torde fullständig trygghet kunna vinnas mot missbruk i berusningssyfte av samtliga sådana varor. Mot att, på sätt

kommittén föreslagit, kungl. kontrollstyrelsen skulle meddela föreskrifter om denatureringsmedlets beskaffenhet och myckenhet i här avsedda fall har Konungens befallningshavande därför intet att erinra. Konsekvent torde i sådant fall import-rätten av dylika varor böra ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommittén föreslagit.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande är tveksam, huruvida de föreslagna kontrollföreskrifterna i fråga om alkoholhaltiga, tekniska varor komma att bli effektiva, men då strängare bestämmelser uti ifrågavarande hänseende helst torde böra undvikas, är det nog skäl försöka att låta tillverkningen och försäljningen därav fortfarande vara fri.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Blekinge län.

V. Stadgandena om nykterhetsnämnd.

Förslaget tillerkänner vidare ganska vidsträckt befogenheter åt nykterhetsnämnderna i vederbörande kommuner. Enligt 20 § (jämför 12 § c) äger vederbörande nykterhetsnämnd förbjuda handlande, som säljer hushållssprit eller motorsprit, att utlämna sådan vara till person, som uppenbärligen använder denaturerad sprit till förtäring. 15 § 2 mom. medger nämnden rätt att äga tillgång till handlandes försäljningsbok beträffande nyssomförmälta varor jämte till boken hörande bilagor. Enligt 27 § äger nämnden att, då försäljning av alkoholhaltig, till förtäring ej avsedd vara befinner föranleda missbruk av varan till förtäring, meddela försäljaren erinran i anledning härav, varefter åsidosättandet av erinringen kan föranleda av andra vederbörande utfärdad förbud för rörelsens fortsatta bedrivande, och enligt 30 § 2 mom., andra stycket, skola enahanda bestämmelser gälla beträffande meddelande av förbud mot fortsatt försäljning av importerad denaturerad sprit samt importerade alkoholhaltiga, till förtäring ej avsedda varor. Till dessa lagrum ansluta sig i 37 § givna stadganden om straffpåföljd av böter från och med 5 till och med 200 kronor för bestämmelsernas åsidosättande.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Skaraborgs
län.

Det synes befallningshavanden icke påkallat, att medgiva nykterhetsnämnderna dessa befogenheter. Anledning föreligger icke till antagande, att vederbörande polismyndigheter respektive kommunala myndigheter och ämbetsmän, som enligt förslaget hava att utöva kontroll över handeln med ifrågavarande varor, skulle vara ur stånd att nöjaktigt utöva denna kontroll. Något skäl för behovet att anlita nykterhetsnämnderna ha ej heller anförts av kommittén. Härtill kommer, att nykterhetsnämndernas tillkomst och sammansättning äro helt och hållet oreglerade av lagstiftningen.

På grund av det anförda får Konungens befallningshavande avstyrka nykterhetskommitténs förslag i denna del.

I §§ 12 och 20 föreslås befogenhet för nykterhetsnämnd att i visst fall meddela förbud mot handel med denaturerad sprit. Någon häremot svarande bestämmelse finnes icke i lagen om behandling av alkoholister den 30 juni 1913, uti vars 4 § 2 mom. såsom medel i nämndens hand att återföra en drinkare till ett nyktert och ordentligt liv angives åtgärden att hos försäljare av brännvin, vin eller öl utverka, att sådana drycker ej utlämnas till honom. Att i föreliggande lagstiftning

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Västernorr-
lands län.

giva nykterhetsnämnd vidsträcktare befogenhet än som i alkoholistlagen tillerkänts densamma synes oegentligt och jämväl obehövt, då jämlikt 12 § i förslaget försäljning icke må äga rum till sådana personer, beträffande vilka säljaren har skäligen anledning antaga, att de använda den denaturerade spriten till förtäring.

VI. Förslagen till ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningarna angående tillverkning och försäljning av brännvin.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Jönköpings
län.

Slutligen anser sig Konungens befallningshavande kunna tillstyrka kommitténs förslag till ändrad lydelse av angivna paragrafer i förordningen angående tillverkning av brännvin utom i vad avser borttagande av restitutionen av brännvinsskatt för finkelolja, vilket skulle komma att fördyra varan.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Kristianstads
län.

Nykterhetskommittén har i sitt betänkande jämväl upptagit till behandling vissa restitutions- och skattefrågor rörande såväl till förtäring ej avsedd sprit som brännvin.

Härvid har kommittén först behandlat frågan om restitution av brännvinstillverkningsskatt för finkelolja och därvid såsom slutomdöme uttalat, att kommittén ansåge restitution av dylik skatt varken böra förekomma vid export av finkelolja eller vid dess användande inom riket samt att kommittén i anslutning till denna uppfattning föreslagit ny lydelse av 12 § i gällande brännvinstillverkningsförordning.

I motiveringen till detta förslag har kommittén framhållit, bland annat, att restitution av tillverkningsskatt för finkelolja först ägt rum vid export, därvid vederbörande myndigheter utgått ifrån att helt betrakta finkelolja som brännvin. Denna restitution hade emellertid enligt kommitténs uppfattning tillkommit utan riksdagens medgivande och hade sålunda berott på vederbörande myndigheters tolkning av begreppet brännvin. Då den sålunda införda restitutionen föranledde förhöjning av priset å finkelolja inom landet, blev, i och för tillgodoseende av industriens krav på billig finkelolja, restitution av skatt införd även för den inom den inhemska industrien använda finkeloljan.

Enligt Konungens befallningshavandes förmenande torde icke några särskilda skäl föreligga mot borttagande av restitution av brännvinstillverkningsskatt vid export av finkelolja, utan synes fastmera det skäl tala för vidtagande av en dylik åtgärd, att priset å finkelolja inom landet härigenom sannolikt skulle nedgå.

Konungens befallningshavande vill dock härvid anmärka, att därest kommitténs uppfattning angående borttagande av berörda restitution vid export vinner beaktande, detta torde böra i brännvinstillverkningsförordningen angivas genom ett särskilt stadgande därom, att vid utförelse av finkelolja restitution icke finge äga rum.

Då nämligen dylik restitution medgivits på grund av nu gällande föreskrift i 3 mom. 12 § i ovannämnda förordning, synes, såvitt Konungens befallningshavande kan finna, restitution lika väl kunna äga rum enligt den av kommittén föreslagna lydelsen av samma moment.

Vad därefter beträffar frågan om restitution av brännvinstillverkningsskatt för inom landet använd finkelolja synas icke tillräckliga skäl vara av kommittén införda för borttagandet av denna restitution.

Kommittén torde i denna fråga hava alltför strängt fasthållit vid den yttre an-

ledningen till restitutionens tillkomst, nämligen att uppväga restitutionen vid export av finkeloja, och fördensskull ansett, att, om sistnämnda restitution bortfaller, någon anledning ej förefinnes att bibehålla restitutionen vid användningen inom landet.

Fasthåller man emellertid vid det sakliga skälet för tillkomsten av sistnämnda restitution, nämligen att tillgodose industriens krav på billig finkelolja, synes detta krav bäst komma att tillgodoses därmed, att å ena sidan restitutionen vid export försvinner och å andra sidan restitutionen vid användningen inom landet bibehålles. Borttagandet av jämväl sistnämnda restitution skulle otvivelaktigt medföra ej blott att den förmån för industrien, som vinnes därigenom, att restitutionen vid export försvinner, helt annulleras, utan även att priset å finkelolja inom landet stegras.

Då härtill kommer, att borttagandet av ifrågavarande restitution skulle ställa brännvinstillverkningen, där vid sådant förhållande tillverknings-skatt komme att påvåla jämväl den för förtäring ej avsedda finkeloljan, i en ofördelaktigare ställning än sulfitsprittfabrikationen, där hela tillverkningen denatureras, vilket förhållande ej synes riktigt, finner sig Konungens befallningshavande för sin del ej kunna tillstyrka kommitténs förslag om borttagande av restitution av brännvinstillverknings-skatt för finkelolja vid användning inom landet.

Kommittén har vidare behandlat frågan om restitutionsförhöjningen vid export av renat brännvin och därvid föreslagit, att denna förhöjning icke vidare måtte medgivas.

Uppenbarligen synes den nu medgivna restitutionsförhöjningen av två procent vara för högt tilltagen, då förlusten vid reningsproceduren, vilken förlust förhöjningen avsett att täcka, ej uppgår till mera än högst eu procent, däri inberäknat den vid reningen uppkommande finkeloljan.

Då emellertid verklig förlust vid reningen förekommer, torde man, med hänsyn jämväl till det av kommittén framställda förslaget om borttagande av restitution vid export av finkelolja, med skäl kunna ifrågasätta riktigheten av att låta restitutionsförhöjningen vid export av renat brännvin helt och hållet bortfalla, men då, såsom kommittén framhållit, exporten av renat brännvin under normala förhållanden torde vara högst obetydlig och borttagandet av förhöjningen fördensskull synes vara av ringa betydelse för reningsindustrien, vill Konungens befallningshavande för sin del ej motsätta sig kommitténs förslag i denna del.

Vad till sist angår kommitténs förslag angående borttagande av den nu tillåtna skattefriheten för två procent av den tillverkade brännvinsmängden, torde, enligt vad av kommitténs utredning härom framgår och Konungens befallningshavande i övrigt har sig bekant, något befogat skäl för detta skatteavdrag numera ej föreligga, vadan Konungens befallningshavande icke har något att erinra mot bifall till kommitténs i detta hänseende framställda förslag.

Mot de lagstiftningsåtgärder, som föreslagits dels till reglering av den skattelagda spritens tillhandahållande för andra ändamål än förtäring dels ock i samband med behandlingen av vissa restitutions- och skattefrågor har Kungl. Maj:ts befallningshavande icke funnit något att erinra. Möjligen skulle det kunna ifrågasättas, huruvida förslaget om borttagande av bestämmelsen om rätt till restitution av brännvins-skatt för inom landet använd finkelolja kan anses vara befogat eller lämpligt.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Malmöhus
län.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Örebro län.

Under förutsättning att detta kommitténs förslag vinner nådig stadfästelse, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande icke något att erinra emot att de båda ändringsförslag, som därav föränledas, även varda i nåder bifallna.

Emot ifrågavarande förslag hava dessutom Kungl. Maj:ts befallningshavande i Uppsala, Gottlands, Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län intet att erinra.

VII. Förslagets detaljbestämmelser.

2 §.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Malmöhus
län.

Beträffande lagförslaget, i vad det avser försäljning av alkoholhaltiga varor, synes det Kungl. Maj:ts befallningshavande att den häri fastslagna alkoholgränsen av ända ned till 2 $\frac{1}{2}$ volymprocent utan olägenhet skulle kunna höjas. Något särskilt förslag anser sig Kungl. Maj:ts befallningshavande dock icke kunna eller böra i detta hänseende framställa.

3 §.
Överståthåll-
larämbetet.

Med fullt fog synes man kunna fordra, att denatureringsmedel skall vara så beskaffat, att detsamma ej skadar den, som använder spriten till därmed avsett ändamål. Detta anspråk kan icke anses uppfyllt genom föreskriften i 3 § 3 mom. att spriten icke genom denatureringen må erhålla egenskaper, som medföra allvarlig skada till hälsan för den, som med behörig varsamhet använder densamma till annat ändamål än förtäring.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Söderman-
lands län.

§ 3 mom. 4. Det torde kunna ifrågasättas om någonsin vid denaturering av sprit bör få tillsättas ämne av beskaffenhet att »medföra fara till hälsan för den som använder densamma till förtäring».

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Älvsborgs
län.

Enligt Konungens befallningshavandes mening bör ordet »allvarlig» i 3 § punkt 3:o uteslutas. Det vill nämligen synas olämpligt, att denaturerad sprit tillhandahålles av beskaffenhet att kunna medföra *någon* skada till hälsan för den, som med behörig varsamhet använder densamma till annat ändamål än förtäring.

5 §.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Väster-
bottens län.

Föreskriften att en central myndighet, som i allt fall icke kan komma att utöva detaljhandeln till allmänheten, alltid skall vara mellanhand mellan säljare och köpare samt ombesörja spritens denaturering, synes komma att onödigtvis fördyra varan, varförutom det torde möta svårigheter att, så som i 5 § föreslagits, redan före 1 augusti varje år fastställa huru stor myckenhet sprit, som skall åtgå nästpåföljande kalenderår.

Svårt är också att inse, varför rätt användning av sulfitsprit inom riket sålunda skall begränsas till viss kvantitet. Skall kontrollstyrelsen verkligen vara mellanhand mellan tillverkare och konsument av sådan sprit inom landet, borde det väl åligga denna styrelse att anskaffa och åt konsumenterna tillhandahålla så mycket, som kan inom landet för avsett behov finna användning.

Men skall så ske, blir det ju till föga gagn att på förhand bestämma för inköp en viss kvantitet. Snarare synes ett sådant förutbestämmande bliva till olägenhet både för fabrikanter och mellanhanden.

I fråga om detaljbestämmelserna synes statsinflytandet vid den i 6 § omnämnda prissättningen vara för starkt, då de fyra av statsmyndigheter tillsatta ledamöterna i prisnämnderna, om de äro eniga, i varje fråga bliva majoritet och diktera beslutet, även om de tre ledamöter, som skola representera spritförsäljningarnas intressen, å sin sida äro eniga. Kungl. Maj:ts uppgift att träffa sådana bestämmelser rörande utseende av sistnämnda ledamöter, att de utsedde kunna anses utgöra en verklig representation för samtliga spritförsäljares i landet intressen, torde bliva rätt vanskligh. Avenyrligt synes också, att prisnämnden skall vara enda instans i ett ärende av den ofantliga betydelse för landets näringsliv, som det ifrågavarande. Någon form för revision därav, då beslutet ej är enhälligt, synes vara önskvärd. (Jämför § 51.)

6 §
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Älvsborgs
län.

Emellertid är det ej själva monopoliseringen av denna spritförsäljning, som är det betänkligaste uti lagförslaget, utan fastmer sättet för prissättningen av varan. Under vanliga förhållanden är det ju fabrikanten-säljaren, som med hänsyn till föreliggande omständigheter bestämmer priset på sin vara. Så skulle här ej bliva fallet. Uti de föreslagna spritinköpsnämnderna skulle representanterna för säljaren vara i minoritet, då ju de av Kungl. Maj:t och kontrollstyrelsen utsedda ledamöterna, tillsammans fyra, väl alla få anses representera statens intresse mot säljarens tre representanter. Mönstret för dessa nämnder synes vara hämtat från tobaksmonopol-författningarnas kommissioner, vilkas sammansättning är i princip densamma som spritinköpsnämndernas och allmänt anses ej erbjuda garanti för att de mot staten ersättningsberättigades intresse blir tillräckligt beaktat.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Västman-
lands län.

Att även kommitterade tänkt sig staten såsom den bestämmande i förevarande avseende framgår av ett uttalande rörande prissättningen å denaturerad sprit, som kommitterade göra i ett annat sammanhang å sid. 42 i betänkandet nämligen: »den tillhandahållande, denaturerande och kontrollerande myndigheten blir här jämväl den prissättande. Det vore ej underligt, om vår sulfitspritindustri, vid vilken så stora förhoppningar knutits, inför dylika framtidsutsikter skulle stoppas i sin linda. Här- emot skulle kunna invändas, att fabrikanten — om han ej åtnöjes med det pris nämnden åsätter sulfitspriten, kan exportera densamma — det är blott handeln inom landet som ej är fri. Denna avsättningsmöjlighet torde dock vara ganska tivelaktig, ty under normala förhållanden anses sulfitspriten icke kunna konkurrera med ben- sinet på den utländska marknaden.

§ 9. Kommunalmyndighets hörande synes Konungens befallningshavande icke vara oavvisligen nödvändigt. Däremot förefaller det, som om yttrande av polis- myndighet borde vara av ganska stort värde vid kungl. kontrollstyrelsens prövning av ifrågavarande slags ärenden, vilkas antal för hela riket torde komma att bliva ganska stort.

9 §.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Söderman-
lands län.

Stadgandena i §§ 11—15 angående kontroll vid försäljning synas särdeles invecklade och vara lidande av bristande klarhet.

11—15 §§.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Västernorr-
lands län.

11 §.
Överståt-
hållar-
åmbetet.

I 11 § andra stycket stadgas, att motorsprit ej må försälas till annan än innehavare av motor, för vars drivande spriten erfordras, och i 37 § stadgas böter, från och med fem till och med tvåhundra kronor, för den som bryter mot nämnda föreskrift. Förslaget innehåller däremot icke upplysning om vad som avses med innehav eller huru innehavet skall bestyrkas, och det skulle således kunna inträffa, både att säljare blir straffad, som trott sig hava rätt att sälja spriten, och att försäljare i följd av risken för bötespåföljd icke utlämnar sprit till den, som är befogad erhålla sådan.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Uppsala län.

Bestämmelsen i § 11 andra punkten att motorsprit ej må försälas till annan än innehavare av motor, för vars drivande spriten erfordras, synes väl svävande. Hur skall innehavet av motor styrkas? Berättigar även ett rent tillfälligt innehavande av motor till inköp av sprit? I så fall och under förutsättning att motorsprit mera allmänt användes till förtäring, skulle innehavet möjligen kunna växla flera gånger på samma dag.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Söderman-
lands län.

§ 11. Bestämmelsen om skriftlig rekvisition synes Konungens befallningshavande ej innebära nämnvärd garanti mot missbruk, då vara utlämnas till köpare, som ej är av försäljaren känd. »Förbindelsen att tillse att spriten ej användes till förtäring» torde i juridiskt hänseende icke hava någon betydelse.

13 §.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Väster-
bottens län.

Föreskriften i 13 §, att hushållssprit ej må till köpare utlämnas i mindre myckenhet än 1 liter, synes mindre väl avvägd. Det torde ofta vara nog för ett mindre hem, om en tredjedels liter kunde erhållas, och nykterheten kan ej främjas därav, att större kvantitet än den för tillfället behöfliga nödigvis hemförskaftas. Man synes verkligen kunna ifrågasätta den praktiska betydelsen av de bestämmelser, som lämnas i kap. 3 rörande skriftlig rekvisition och minimikvantitet vid inköp av hushållssprit och motorsprit, samt av föreskriften att motorsprit icke får försälas till annan än innehavare av motor.

14 §.
Överståt-
hållar-
åmbetet.

Den etikett, som enligt 14 § skall vara anbragt å kärl, vari hushålls- eller motorsprit utlämnas eller förvaras, synes, i de fall då till följd av denatureringens beskaffenhet så är förhållandet, böra innehålla uttrycklig uppgift om att varan är farlig att förtära. En sådan upplysning bör verka kraftigare än enbart en varning att använda spriten till förtäring.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Älvsborgs
län.

Då det får anses angeläget, att hushållssprit och motorsprit finnas tillgängliga för så ringa kostnad som möjligt men en föreskrift om deras utlämnande och förvaring endast i kärl av särskild form och beskaffenhet torde medföra ökad kostnad, synes bestämmelsen i 14 § om befogenhet för kontrollstyrelsen att utfärda sådan föreskrift böra utgå.

16 §.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Söderman-
lands län.

§ 16. Det synes Konungens befallningshavande, såsom här ovan framhållits, böra i själva lagen meddelas särskilda bestämmelser rörande fullständigt och ofullständigt denaturerad sprit.

§ 20. Även kommunalnämnd synes böra tillerkännas sådan befogenhet, som i denna paragraf omnämnes.

20 §.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Söderman-
lands län.

Polis- och kommunalmyndigheter borde möjligen, i likhet med vad i § 35 av brännvinsförsäljningsförordningen finnes stadgat, tillerkännas befogenhet att anbefalla försäljningsrörelsens inställande i avbidan på kungl. kontrollstyrelsens beslut.

Vidkommande den i 20 § åt polismyndighet och nykterhetsnämnd inrymda rätt att meddela förbud för försäljning av denaturerad sprit till person, som uppenbarligen använder sådan vara såsom berusningsmedel, synes vad nykterhetsnämnd angår sådan rätt ej böra ifrågakomma. Ty tillräcklig anledning torde saknas att i detta fall beklåda nykterhetsnämnden med större befogenhet än denna nämnd enligt lagen om behandling av alkoholister äger i fråga om försäljning av till förtäring avsedd sprit.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Gottlands
län.

Enligt 20 § skulle det ankomma på polismyndighet att meddela förbud för handlande att sälja denaturerad sprit till person, som uppenbarligen använder den till förtäring, men den vida strängare åtgärden att förbjuda försäljaren att vidare hålla viss vara till salu skulle enligt 27 § vara anförtrodd åt kommunalnämnden, som skulle underställa den centrala myndigheten beslutet. Det kan knappast förmodas, att kommunalnämnd skall kunna utan polismyndighets medverkan lämna så bindande bevis, att beslut kan utan vidare fastställas.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Väster-
bottens län.

I 22 § i författningsförslaget medges försäljning av icke denaturerad sprit till bland annat statens krutbruk och ammunitionsfabriker. Det torde vara skäl att utsträcka detta medgivande även till enskilda krutbruk eller ammunitionsfabriker, i den mån de tillverka effekter på beställning av staten.

22 §.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Stockholms
län.

Något skäl, varför kontrollstyrelsen skulle vara mellanhand även beträffande den sprit, som enligt 22 § anses kunna, ehuru ej denaturerad, få användas för sjukhus, laboratorie- och museiändamål, finnes ej angivet. Åtgärderna mot missbruk av sådan inköpt sprit kunna väl icke bliva mera betryggande, därigenom att konsumenten köpt varan från kontrollstyrelsen. Motiven till denna paragraf inskränka sig till en hänvisning till de allmänna motiven sid. 54-55. Av dessa vill det synas, som om denna icke denaturerade sprit för laboratorieändamål skulle bli skattefri. Då till laboratorier torde hänföras även de till drogaffärer och apoteks-inrättningar hörande laboratorier, synes förslaget innebära en befrielse från sprit-skatt för medicinvarors beredning, men en ovisshet huruvida denna befrielse kan till fördel för allmänheten få gälla även till förtäring avsedda å laboratorium tillverkade prishaltiga apoteksvaror. En sådan befrielse skulle hava till följd en avsevärd prisnedsättning för allmänheten å sådana apoteksvaror och det har för den skull praktisk betydelse, om förslaget genomföres, att tydligare bestämmelser härutinnan meddelas.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Väster-
bottens län.

Slutligen må erinras, att om, enligt 24 §, tillverkningen av och handeln med alkoholhaltiga, till förtäring ej avsedda varor kan med iakttagande av vissa bestämmelser få vara fri. samma frihet borde kunna få gälla även de i 2 § angivna särskilda spritsorter.

24 §.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Väster-
bottens län.

- 27 §.
Överstätt-
hållar-
ämbetet.
- Den i 27 § magistraten tillagda befogenheten att förbjuda saluhållandet av vara, som behandlas i femte kapitlet, torde i Stockholm böra tillkomma överstätt-hållarämbetet eller polismyndigheten.
- Kungl. Maj:ts
befallnings-
havaude i
Uppsala län.
- Befogenhet att förbjuda försäljare att vidare hålla sådan vara till salu, som avses i § 27, torde böra utsträckas jämväl till polismyndighet.
- Kungl. Maj:ts
befallnings-
havaude i
Gottlands
län.
- Slutligen synes det Konungens befallningshavande vara lämpligt att de förbud som magistraten eller kommunalnämnden jämlikt 27 och 30 §§ i förslaget skola äga att meddela försäljare för vidare hållande till salu av alkoholhaltiga, till förtäring ej avsedda varor, underställas Konungens befallningshavandes prövning.
- Kungl. Maj:ts
befallnings-
havaude i
Blekinge län.
- Besvärsrätt mot såväl kommunalmyndighets som kontrollstyrelsens beslut enligt § 27 och 28 i förslaget torde uttryckligen böra medgivas.
- Kungl. Maj:ts
befallnings-
havaude i
Västernorr-
lands län.
- § 27 synes skäligen oklart avfattad. Antagligast torde vara, att med stad-gandet avses, att den föreskrivna erinran skall meddelas säljaren. Härvid bör an-märkas, att det torde vara omöjligt för en försäljare att avgöra, om en köpare ämnar använda en inköpt vara till utvärtes eller till invärtes bruk, huru orimligt det senare än kunde synas vara med hänsyn till varans beskaffenhet. I övrigt synes det Konungens befallningshavande dels att antalet av dem, som ägde meddela erinran, borde väsentligt inskränkas dels ock att befogenhet att förbjuda vidare försäljning borde förefinnas för varje myndighet eller korporation, som vore behörig giva erinran.
- Kungl. Maj:ts
befallnings-
havaude i
Väster-
bottens län.
- Enligt 20 § skulle det ankomma på polismyndighet att meddela förbud för handlande att sälja denaturerad sprit till person, som uppenbarligen använder den till förtäring, men den vida strängare åtgärden att förbjuda försäljaren att vidare hålla viss vara till salu skulle enligt 27 § vara anförtrodd åt kommunalnämnden, som skulle underställa den centrala myndigheten beslutet. Det kan knappast för-modas, att kommunalnämnd skall kunna utan polismyndighets medverkan lämna så bindande bevis, att beslut kan utan vidare fastställas.
- 28 §.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havaude i
Söderman-
lands län.
- § 28. Bestämmelsen i tredje punkten av denna paragraf synes under vissa omständigheter kunna medföra alltför kraftiga verkningar, t. ex. ett förbud för all försäljning av eau de cologne och alkoholhaltiga parfymers inom hela riket.
- Kungl. Maj:ts
befallnings-
havaude i
Blekinge län.
- Besvärsrätt mot såväl kommunalmyndighets som kontrollstyrelsens beslut enligt § 27 och 28 i förslaget torde uttryckligen böra medgivas.
- Kungl. Maj:ts
befallnings-
havaude i
Västernorr-
lands län.
- I § 28 föreslagna påföljd vid de i paragrafen, åtminstone i dess tredje punkt, angivna förutsättningar synes väl sträng.

Slutligen synes det Konungens befallningshavande vara lämpligt att de förbud som magistraten eller kommunalnämnden jämlikt 27 och 30 §§ i förslaget skola äga att meddela försäljare för vidare hållande till salu av alkoholhaltiga, till förtäring ej avsedda varor, underställas Konungens befallningshavandes prövning.

30 §.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Götlands
län.

Åt 31 § mom. d. torde böra givas en så förtydligad lydelse, att det klart framgår att meningen är den, som angives å sid. 60 i motiveringen, nämligen att den kvantitet, som i det avsedda fallet får införas *utöver* av Eders Kungl. Maj:t fastställd myckenhet, utgör högst 1 liter. Det är ordet »sammanlagt», som vilseleder tanken; och motiven finnas icke alltid till hands vid lagtillämpningen.

31 §.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Stockholms
län.

Ansvarsbestämmelserna i sjunde kapitlet stämma i flera avseenden mindre väl överens med motsvarande föreskrifter i den förslaget närstående förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin. Särskilt anmärkningsvärt är att den, som försäljer av honom eller annan renaturerad sprit kan första gången straffas lindrigare och vid upprepade förseelser ej ådömas så strängt straff, som den, vilken obehörigen avyttrar beskattat brännvin, ehuru förstnämnda förseelse, såsom i dubbelt avseende straffbar, synes vara svårare. Förhållandet mellan 37 § i förslaget och 38 § i brännvinsförsäljningsförordningen läser även erfordra någon reglering.

32—34 §§
(7 kap.).
Överståthå-
larämbetet.

I 36 § borde ett annat ord än »förbrukats» komma till användning. Den sprit, från vilken ett tillsatt denatureringsmedel avskiljes, kan icke sägas bliva förbrukad genom denna åtgärd.

36 §.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Stockholms
län.

Enligt § 32 följer straff på varje åtgärd, som har till ändamål att från varan avskilja denatureringsmedlet eller att försvaga detsamma d. v. s. på varje som helst försök, även med så kallade otjänliga medel. Oavsett huruvida detta kan vare sig från teoretisk eller praktisk synpunkt anses riktigt eller tillrädligt, synes paragrafen lida av otydlighet.

32 och 41 §§.
Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Västernorr-
lands län.

Även avfattningen av § 41, 1 stycket, synes mindre lycklig. Meningen torde kunna antagas vara, att straff enligt den föreslagna förordningen icke skall ådömas under den förutsättning, som där angives.

Ifrågasätter huruvida rubriken är lyckligt avfattad.

Rubriken till
VIII kap.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Älvsborgs
län.

I 46 § har ej upptagits medgivandet i nämnda förordnings 53 § att i stad, där poliskammare finnes, åtal för överträdelse mot förordningen skall behandlas i hittills vanlig ordning, utan föreskrives i stället, att åtal alltid skall anhängiggöras vid allmän domstol. Något motiv till denna olikhet har ej angivits.

46 §.
Överståthå-
larämbetet.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Blekinge län. I stad, där poliskammare finnes, torde handläggningen av förseelse mot den föreslagna förordningen böra ske av poliskammaren och ej vid rådhusrätten.

47 §. Överståthållarämbetet. Underrättelse, som avses i 47 §, bör i Stockholm meddelas överståthållarämbetet eller polismyndigheten.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Södermanlands län. § 47. Underrättelse om i paragrafen omnämnda tillstånd synes böra meddelas även kommunalnämnden.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Skaraborgs län. I sammanhang härmed får Konungens befallningshavande framhålla, att då polismyndigheten synes böra erhålla kännedom om kungl. styrelsens beslut i samtliga de ansökningsärenden, däri polismyndigheten yttrat sig, jämväl underrättelse om avslag å gjord ansökning om försäljningsrätt torde böra meddelas sagda myndighet. Härav föranledes ändring i 47 §.

51 §. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Alvsborgs län. Då beslutet ej är enhälligt, synes någon form för revision därav vara önskvärd. (Jämför § 6.)